

Ombudsmandens arbejde 2000 – 2004

Folketingets Ombudsmand

September 2006

ISBN 87-87318-04-0

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Om ombudsmanden og hans arbejde	7
Nogle sager fra de seneste fem beretninger om:	
A. Sagsbehandlingsspørgsmål.....	11
1. Afgørelsesbegrebet.....	11
2. Partsbegrebet.....	14
3. Kompetence.....	16
4. Inhabilitet.....	19
5. Vejledningspligt.....	23
6. Repræsentation.....	27
7. Notatpligt.....	30
8. Officialprincippet.....	32
9. Partshøring.....	37
10. Partsaktindsigt.....	41
11. Aktindsigt efter offentlighedsloven.....	45
12. Begrundelse.....	49
13. Afgørelsens meddelelse.....	53
14. Offentligt opslag.....	57
B. Hjemmelsspørgsmål.....	57
1. Generelle spørgsmål.....	57
2. Ytringsfrihed.....	62
C. Kontrol med forvaltningen.....	64
1. Administrativ rekurs.....	64
2. Tilsyn.....	68
3. Genoptagelse, tilbagekaldelse og ugyldighed.....	70
Bilag	75
1. Lov om Folketingets Ombudsmand.....	75
2. Offentlighedsloven.....	79
3. Forvaltningsloven.....	83
4. Persondataloven.....	91
5. Retssikkerhedsloven.....	110

Forord

I september 2000 udgav vi for første gang en samling af udvalgte sager fra ombudsmandens seneste fem beretninger under overskriften "Ombudsmandens arbejde 1995 – 1999". Ønsket var at udgive en lille og overskuelig samling af principielle udtalelser som kunne gøre det lettere at søge information om ombudsmandens opfattelse af forskellige forvaltningsretlige problemer og spørgsmål.

Bogen blev senere genoptrykt to gange og har været brugt i forskellige sammenhænge. Oprindeligt var målgruppen de borgere som ønskede at vide lidt mere om ombudsmandens arbejde uden at være henvist til at give sig i lag med de omfangsrige beretninger. Da bogen var færdig og blev brugt, viste det sig at sagsbehandlere, kursister, elever på alle typer af skoler og læreranstalter også brugte bogen.

Det er derfor en glæde at udgive denne nye samling af principielle sager fra 2000 til 2004. Bogen er stadig gratis og udleveres så længe lager haves.

København, september 2006

HANS GAMMELTOFT-HANSEN

Om ombudsmanden og hans arbejde

En institution med vidtrækkende konsekvenser

"Forslaget om en ... ombudsmand betegner en nydannelse i dansk ret. Selvom lovforslaget er ret kort og overskueligt, må man gøre sig klart, at dets konsekvenser er vidtrækkende, ikke alene for de tjenestemænd og andre, der omfattes af forslaget, men for den retlige ordening i samfundet i almindelighed." (Fra justitsminister Helga Pedersens bemærkninger ved ombudsmandslovens fremsættelse i februar 1953).

Den danske grundlov optog i 1953 en bestemmelse om at Folketinget skal vælge en ombudsmand. Under indtryk af forvaltningens voksende indflydelse var hensigten at skabe øgede garantier for "den rette varetagelse" af statens civile og militære forvaltning. Grundloven overlod det til Folketinget at fastsætte de nærmere regler om den nye institutions virksomhed.

Den danske ombudsmandsinstitution har rødder i mellemkrigstidens skandinaviske samfundsstruktur hvor de økonomiske og samfundsmæssige sammenhænge var mere enkle. Forholdet mellem borger og stat blev i vidt omfang reguleret ved Folketingets lovgivning. Den tunge lovgivningsprocedure kom under pres fra udviklingen og tempoet i et stadig mere kompliceret samfund, og Folketinget måtte efterhånden overlade større dele af regelfastsættelsen til forvaltningen.

Det har været afgørende for ombudsmandens indflydelse at Folketinget fra starten lod embedet tilpasse sig udviklingen og dermed forhindrede fastfrysning i tidligere tiders form for regulering af forholdet mellem stat og borger.

Udviklingen i forholdet mellem borger og forvaltning førte således også til den seneste lovændring af indholdsmæssig betydning i 1997; her fik borgerne mulighed for at klage til ombudsmanden over kommunernes forvaltning på ganske samme vis som over statens forvaltning.

Mellem Folketing, forvaltning og borger

Den danske ombudsmand er anbragt mellem Folketing, forvaltning (kommuner/ministre) og borger. Uden egentlige magtbeføjelser er det hans opgave at sikre at forvaltningen fungerer tilfredsstillende. For at forstå hvordan ombudsmanden kunne blive en vigtig del af Danmarks retlige ordening, er det nødvendigt at se på forholdet til Folketinget, til forvaltningen og til borgerne.

Ombudsmanden og Folketinget

Efter hvert folketingsvalg vælger det nye ting en ombudsmand som på dets vegne skal bedømme om myndighederne handler i strid med gældende ret, eller om de på anden måde begår fejl og forsømmelser i forbindelse med deres arbejde.

Folketinget kan afskedige sin ombudsmand hvis det mister tilliden til ham – det er dog aldrig sket. Ombudsmanden skal rapportere til Folketinget dels i form af en årlig rapport, dels i forbindelse med konkrete sager hvor han finder fejl eller mangler af større betydning.

På den anden side står der i loven at ombudsmanden er uafhængig af Folketinget i sit arbejde, og han afgør for eksempel selv om klager skal tages op til egentlig undersøgelse.

gelse. Ombudsmanden må ikke være medlem af Folketinget eller kommunale råd. Han antager og afskediger selv sit personale – og han kan forlange sig afskediget med 6 måneders varsel.

Formelt set har ombudsmanden begrænsede magtmidler. Folketinget ville ikke indføre en institution som kunne udsætte eller ændre forvaltningens afgørelser. Ombudsmandens kontrol er efterfølgende, og hans egentlige indflydelse udspringer af forholdet til Folketinget der har valgt ham og dermed overladt ham at udføre sin opgave på Folketingets vegne.

* * *

Ombudsmanden har igennem sine udtalelser været med til at formulere almindelige grundsætninger og principper for hvordan den statslige og kommunale forvaltning skal arbejde. Ombudsmanden opstillede krav til sagernes behandling som senere blev en del af de danske forvaltningslove. Men ombudsmanden har f.eks. også udtalt sig om hvordan forvaltningen skal optræde og tilrettelægge arbejdet således at sagsbehandlingen ikke trækker unødvendigt ud – i det hele taget om hvordan forvaltningen bør optræde for at styrke borgernes tillid til forvaltningen (den gode forvaltningsskik).

Ved fortolkning af love har ombudsmanden altid lagt megen vægt på Folketingets hensigter. Grundsætninger fra menneskerettighederne og den danske grundlov har også været tillagt stor betydning.

Ombudsmanden og borgerne

Selv om loven taler om Folketingets Ombudsmand, er det i mange sammenhænge langt mere præcist at tale om borgernes ombudsmand. Julius Bomholt talte bl.a. om "... at skabe ren demokratisk luft omkring enhver afgørelse og at sikre den lille mands ret; ...".

For borgerne består ombudsmandens værn først og fremmest i den meget frie klageadgang. Det er gratis at klage, og der stilles

kun få betingelser – de afgørelser der klages over, skal være endelige, og klagen, der ikke må være anonym, skal indgives til ombudsmanden inden 1 år.

Ombudsmanden afgør selv om han vil foretage en egentlig undersøgelse i anledning af klagen, og hvad han i givet fald vil undersøge. Han er med andre ord ikke bundet af klagerens egne ønsker om hvad ombudsmanden skal foretage sig. Udgangspunktet er at ombudsmanden går videre med sagen medmindre klagen er grundløs eller af uvæsentlig betydning.

Herefter vurderer ombudsmanden klagen og udsigten til at kunne hjælpe klageren. Hvis denne udsigt ikke er til stede, og der i øvrigt ikke er tegn på at myndighederne har behandlet sagen forkert og har truffet en forkert afgørelse, kan ombudsmanden unklade den langvarige proces med at bede myndighederne om en udtalelse. Han skriver så direkte til klageren og forklarer hvorfor han ikke foretager sig mere i sagen.

Hvis ombudsmanden beslutter sig for at gå ind i en sag, sender han klagen til myndigheden og beder om lån af sagens akter og om en udtalelse. Klageren får mulighed for at kommentere myndighedens udtalelse, og herefter er sagen klar til ombudsmandens vurdering.

Inspektioner

Folketingets Ombudsmand kan inspicere ethvert "tjenestested" som hører under hans virksomhed. Inspektionerne foretages navnlig på steder hvor borgerne er berøvet deres frihed, dvs. fængsler, arresthuse, detentioner, psykiatriske hospitaler og lignende. Det tilstræbes at foretage omkring 20 inspektioner årligt.

En inspektion består dels af en gennemgang af de fysiske forhold i den pågældende institution, dels af samtaler med indsatte/indlagte og med personalet. Endvidere gennemgår ombudsmanden og hans medarbejdere forskelligt sagsmateriale for at kontrollere om de regler der gælder for forskellige

indgreb over for de indsatte/patienterne, er fulgt.

Inspektionerne munder ud i en rapport der ofte indeholder kritik og henstillinger om at forhold ændres. Ombudsmanden følger systematisk med i at henstillingerne bliver efterlevet.

Ombudsmanden og forvaltningen

Forvaltningen møder først og fremmest ombudsmanden i forbindelse med hans behandling af klagesager. Igennem klagesagerne får myndighederne lejlighed til at få en grundig og uvildig juridisk vurdering af deres afgørelser, sagsbehandling og administration i øvrigt.

Undersøgelser på ombudsmandens initiativ

Folketinget har givet ombudsmanden mulighed for selv at iværksætte undersøgelser. I disse sager, hvor der altså ikke er en klage fra en borger, kan ombudsmanden f.eks. igennem presseomtale have mødt forhold i det offentlige som kræver en nærmere undersøgelse fra hans side. I 2004 udgjorde antallet af disse "egen drift-undersøgelser" 147 sager.

Egen drift-sagerne kan have til formål at undersøge om der i en konkret sag er behov for at hjælpe en borger. Men muligheden for selv at starte en sag har ombudsmanden

navnlig brugt til at undersøge mere generelle eller principielle spørgsmål – spørgsmål som de enkelte klagesager jo ikke nødvendigvis rejser.

Ombudsmanden har hermed haft en mulighed for hele tiden at kunne følge og påvirke den almindelige udvikling i forholdet mellem forvaltning og borger. Man kan måske også udtrykke det således at ombudsmandens generelle undersøgelser har været vejledende for forvaltningen og dermed medvirket til at nedbringe antallet af konkrete klagesager.

Lidt statistik

I de første år efter kontoret åbnede, modtog ombudsmanden godt 1.000 klager om året.

I 2004 var tallet 4.093.

Cirka 2/3 af de modtagne klager bliver afvist – langt de fleste for tiden fordi sagen endnu ikke er "moden" til at blive behandlet af ombudsmanden; klagerne skal f.eks. først prøve at klage inden for myndighedernes egne klagesystemer. I 2004 afsluttede ombudsmanden sin behandling af 3.964 sager, og i 147 tilfælde gav han klageren medhold og mente at der var grundlag for at kritisere forvaltningens afgørelse og/eller sagsbehandling.

Nogle sager fra de seneste fem beretninger

I dette afsnit gengives nogle af de vigtigste sager der har været trykt i ombudsmandens beretning for årene 2000-2004.

Sagerne er samlet og kommenteret efter de begreber som forvaltningsretten normalt benytter.

A. Sagsbehandlingsspørgsmål mv.

1. Afgørelsesbegrebet

Forvaltningslovens regler gælder som hovedregel kun i sager hvori der er eller vil blive truffet afgørelse. Af forarbejderne til loven ses at der med dette udtryk sigtes til sager i hvilke der udfærdiges retsakter, dvs. udtalelser der går ud på at fastslå hvad der er eller skal være ret i et foreliggende tilfælde. I Hans Gammeltoft-Hansen mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 43, er afgørelsesbegrebet beskrevet således: En forvaltningsafgørelse kan karakteriseres som en "offentlig myndigheds ensidige og for borgerne bindende tilkendegivelse om forhold af væsentlig betydning for de berørte medmindre andet fremgår eller forudsættes ved særlige lovbestemmelser; hertil følger sig sådanne beslutninger som efter fast tradition og praksis anses for afgørelser".

Anbringelse af indsatte på særafdeling

En advokat klagede for nogle indsatte over at Statsfængslet i Nyborg traf beslutning om at overføre dem til en særafdeling. På særafdelingen gjaldt mere restriktive vilkår end i resten af fængslet. Direktoratet for Kriminalforsorgen stadfæstede fængslets beslutning.

Ombudsmanden udtalte i anledning af sagen at han ikke havde grundlag for at kritisere at direktoratet fastholdt statsfængslets

beslutninger om at oprette en særafdeling for stærke indsatte og at overføre en gruppe af indsatte med tilknytning til en rockergruppe dertil. Imidlertid udtalte ombudsmanden at statsfængslet i afgørelserne til de indsatte ikke – i strid med de faktiske forhold – burde have givet udtryk for at beslutningen om overførsel hvilede på en konkret og individuel vurdering af de indsatte. Direktoratet burde have påtalt dette over for statsfængslet.

Videre udtalte ombudsmanden at myndighedens beslutning om at undtage nogle akter fra indsigt havde hjemmel i forvaltningsloven. Akterne havde imidlertid ikke kun betydning for beslutningen om oprettelsen af afdelingen, men også for de konkrete afgørelser om overførsel til særafdelingen. Både direktoratet og statsfængslet burde have oplyst om at begrundelsen for direktoratets afgørelse var begrænset efter mulighederne herfor i forvaltningslovens § 24, jf. § 15, stk. 1, nr. 3.

Ombudsmanden gjorde endvidere nogle bemærkninger om det hjemmelsmæssige grundlag for placeringen af de indsatte. (FOB 2000, s. 158).

Afslag på at tage en advokat med som bisidder under samtale med biskop

En sognepræst blev indkaldt til en tjenstlig samtale hos sin biskop. Sognepræsten havde

bedt om at få lov til at tage en advokat med som bisidder, men det var blevet afslået. Biskoppen henviste til at der ikke var tale om en sag som sognepræsten var part i. Kirkeministeriet fasholdt biskoppens beslutning.

Ombudsmanden udtalte at sagen ikke var omfattet af forvaltningslovens § 8, men af den almindelige grundsætning om partsrepræsentation. Ombudsmanden mente ikke at der i sagen var omstændigheder der kunne begrunde biskoppens afvisning af at lade sognepræsten møde med advokaten som bisidder. (FOB 2000, s. 229).

Svar på ansøgning om uddannelsesorlov meddelt pr. e-mail

En ansat i EU-direktoratet ansøgte i et brev direktoratet om uddannelsesorlov. EU-direktoratet afslog ansøgningen i en e-mail. Den ansatte bestred at have modtaget e-mailen.

Ombudsmanden udtalte at bestemmelserne og forarbejderne til orlovsloven talte imod at betragte direktoratets e-mail som en afgørelse i forvaltningslovens forstand. E-mailen måtte i stedet anses som en aftaleretlig disposition.

Efter ombudsmandens opfattelse kunne det under de foreliggende omstændigheder ikke kritiseres at EU-direktoratet besvarede ansøgningen om uddannelsesorlov ved brug af e-mail. Derimod burde EU-direktoratet enten have gemt en udskrift af sin e-mail eller gemt e-mailen i elektronisk form.

Det var ombudsmandens generelle opfattelse at god forvaltningsskik tilsiger at ansættelsesmyndigheden normalt giver den ansatte en begrundelse for et afslag på en ansøgning om uddannelsesorlov. Ombudsmanden havde ikke bemærkninger til det EU-direktoratet havde anført som begrundelse for afslaget på uddannelsesorlov, nemlig at uddannelsesugerne var opbrugt. (FOB 2001, s. 290).

Efterregulering af boligstøtte. Begrundelse

En lejer klagede over myndighedernes efterregulering af hans boligstøtte.

Ombudsmanden kritiserede begrundelserne for myndighedernes afgørelser idet henvisningerne til de retsregler afgørelserne var truffet efter, ikke var tilstrækkelige. For så vidt angik kommunens udtalelse om at afgørelsen byggede på en standardskrivelse fra Kommunedata som opfyldte lovens krav om lovhenvvisninger, bemærkede ombudsmanden at ansvaret for at en afgørelse er ledsaget af en korrekt og fyldestgørende begrundelse, udelukkende hviler på den myndighed der træffer afgørelsen. En myndighed som anvender afgørelsesmodeller eller blanketter, eventuelt fra en ekstern leverandør som f.eks. Kommunedata, må derfor se efter at eventuelle fortrykte dele af en begrundelse er korrekte, relevante og fyldestgørende i forhold til den konkrete sag. I modsat fald har myndigheden ansvaret for om nødvendigt at korrigere og supplere de fortrykte dele af begrundelsen.

Da kommunens afgørelse var baseret på en standardblanket fra Kommunedata, sendte ombudsmanden en anonymiseret kopi af udtalelsen til Kommunedata. (FOB 2001, s. 386).

Sag om forhåndsgodkendelse udsat. Begrundelse

I en sag om forhåndsgodkendelse af erhvervs erfaring med henblik på at opnå beskikkelse som advokat udtalte ombudsmanden – på linje med hvad Justitsministeriet selv udtalte under sagen – at det var beklageligt at ministeriet besluttede at udsætte sagen.

Ombudsmanden udtalte kritik af ministeriets sagsbehandlingstid. Ombudsmanden pegede samtidig på at det i en sag som den foreliggende er bedst stemmende med god forvaltningsskik at myndighederne giver en begrundelse for deres beslutninger om at udsætte sagen i overensstemmelse med principperne i forvaltningslovens § 22 og § 24. Ombudsmanden mente at Justitsministeriet havde givet en tilstrækkelig begrundelse for beslutningen. (FOB 2002, s. 178).

Varsel til gymnasieelev i forbindelse med forsømmelser

En rektor på et gymnasium bortviste en elev i to dage. Elevens far klagede til Undervisningsministeriet hvor han fik medhold i at bortvisningen manglede hjemmel.

Faren klagede på ny til ministeriet over rektors adfærd i sagen. Rektor havde i første omgang undladt at opfylde sønnens ønske om at få faren med som bisidder på rektors kontor da sønnen skulle modtage og kvittere for et varsel i forbindelse med sine forsømmelser. Faren fik ikke medhold af ministeriet i dette spørgsmål og klagede herefter til ombudsmanden over ministeriets afgørelse.

Efter ombudsmandens opfattelse var der ikke tvivl om at varslet til eleven på rektors kontor i forbindelse med forsømmelserne var (en del af) en afgørelsessag i forvaltningslovens forstand.

Ombudsmanden udtalte i relation til spørgsmålet om bisidder at grundsætningen om retten til repræsentation på ulovbestemt grundlag må antages at gælde i videre omfang end bestemmelsen i forvaltningslovens § 8. Hvis der ikke er tale om en afgørelsessag eller spørgsmålet herom er tvivlsomt, skal en persons ret til repræsentation og bistand vurderes på grundlag af de principper og grundsætninger som gælder på ulovbestemt grundlag.

Sagen rejste endvidere et principielt spørgsmål om den "tidsmæssige udstrækning" af en afgørelsessag. Ombudsmanden udtalte herom at den omstændighed at en myndighed har truffet afgørelse i en sag,

ikke bevirker at de retsvirkninger der knytter sig til at sagen er en afgørelsessag i forvaltningslovens forstand, dermed ophører. (FOB 2002, s. 480).

Repatriering af konstabel. Kompetence. Afgørelsesbegrebet. Partshøring. Skriftlighed

En konstabel klagede over at han var blevet sendt hjem (repatrieret) fra tjeneste i udlandet.

Ombudsmanden udtalte at han var enig med Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet i at det var kritisabelt at procedureforskrifterne for repatriering ikke var fulgt i sagen. Beslutningen om repatriering var truffet af en person som ikke havde kompetence til det, og afgørelsen burde have været drøftet med vagthavende stabslæge i Danmark inden den blev ført ud i livet. Der var imidlertid ikke grundlag for at mene at disse fejl havde haft betydning for sagens udfald.

Beslutningen om repatriering var begrundet i individuelle og til dels bebrejdesværdige forhold hos konstablen, og repatrieringen havde negativ indflydelse på hans fremtidige muligheder for ansættelse i forsvaret. Under disse omstændigheder måtte beslutningen anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand, og der burde have været foretaget partshøring efter forvaltningslovens § 19, og selv om repatrieringen ikke var en disciplinær foranstaltning, burde reglen om den udvidede ulovbestemte partshøringspligt i hvert fald efter god forvaltningsskik have fundet anvendelse i sagen.

Det havde endvidere været rigtigt om afgørelsen var blevet meddelt skriftligt eller meget hurtigt var blevet bekræftet skriftligt over for konstablen. (FOB 2003, s. 130).

Optagelsesprøve til musikalsk grundkursus. Afgørelsesbegrebet. Notatpligt. Partshøring. Begrundelse

En ansøger klagede over forløbet af en optagelsesprøve til musikalsk grundkursus på en musikskole. Ansøgeren blev ved prøven vurderet som "måske egnet". Bedømmerne hav-

de ved prøven oplyst at denne bedømmelse normalt ikke førte til optagelse på skolen.

Det var ikke ombudsmandens opfattelse at bedømmernes udtalelse umiddelbart efter prøven kunne karakteriseres som en afgørelse i forvaltningslovens forstand.

Ombudsmanden udtalte derimod at det endelige afslag på optagelsesansøgningen var en afgørelse med den virkning at de almindelige sagsbehandlingsregler skulle iagttages, herunder reglerne om partshøring og begrundelse.

Ombudsmanden kritiserede at de faglige bedømmers notatpligt i forbindelse med optagelsesprøven ikke var overholdt i tilstrækkeligt omfang. (FOB 2003, s. 280).

Nægtelse af adgang til personligt fremmøde på ambassade

En dansk ambassade i udlandet traf beslutning om at nægte en dansk statsborger der modtog hjælp fra ambassaden i forbindelse med en sag, adgang til personligt fremmøde på ambassaden. Beslutningen blev truffet på baggrund af udsagn fra andre personer på ambassaden som den pågældende skulle have tilbudt at skaffe opholdstilladelse i Danmark mod betaling. Det fremgik endvidere af sagen at den pågældende ved en senere lejlighed, ligeledes mod betaling, skulle have tilbudt en anden at skaffe et visum til Danmark.

Ombudsmanden vurderede at beslutningen om at nægte den pågældende adgang til ambassaden måtte anses for en afgørelse i forvaltningslovens og offentlighedslovens forstand, og kritiserede at ambassaden ikke havde overholdt notatpligten i offentlighedslovens § 6, stk. 1, og ikke havde overvejet partshøringspligten i forvaltningslovens § 19. (FOB 2004, s. 498).

2. Partsbegrebet

Hovedparten af forvaltningslovens regler gælder kun for parter. Partsbegrebet er ikke defineret i loven, men det fremgår klart af forarbejderne at der bygges på forvaltningsrettens almindelige partsbegreb hvorefter

personer med en væsentlig og individuel interesse i udfaldet af en sag anses for parter.

Nabo ikke klageberettiget i byggesag.

Partsstatus

Århus Statsamt afviste en klage fra en nabo til et byggeri med henvisning til at den pågældende ikke var klageberettiget: udsigten fra naboens ejendom ville ikke blive generet af det pågældende byggeri, og naboen havde derfor ikke en individuel, væsentlig interesse i spørgsmålet om hvorvidt byggelovens regler om bebyggelsesprocent, højde og afstand var overholdt.

Ombudsmanden udtalte at naboens interesse i at undgå skade på sin ejendom som følge af byggeriet var omfattet af byggelovens § 12 om iværksættelse af foranstaltninger til sikring af omliggende grunde mv. Afgørelser efter § 12 kan ikke påklages til statsamtet. Ombudsmanden kunne derfor ikke kritisere statsamtets afgørelse, men mente det var beklageligt at statsamtet havde lagt vægt på skelafstanden da dette forhold var uden betydning for spørgsmålet om klageberettigelse.

Det havde været hensynsfuldt om statsamtet i sin begrundelse udtrykkeligt havde forklaret hvorfor risikoen for skader på klagerens ejendom ikke kunne tillægges betydning. (FOB 2000, s. 132).

Aktindsigt i revisionsrapport

Strukturdirektoratet fik gennem et revisionselskab foretaget en gennemgang af en sag om tilskud til en privat virksomheds gennemførelse af et økologisk udviklingsprojekt. Udarbejdelsen af revisionsrapporten blev iværksat bl.a. på baggrund af henvendelser fra et tidligere medlem af bestyrelsen for virksomheden. Revisionsrapporten skulle vurdere om tilskudsgrundlaget var opgjort korrekt, herunder om der eventuelt forelå bedrageri eller forsømmelse fra modtagerens eller dennes revisors side.

Det tidligere bestyrelsesmedlem fik af Strukturdirektoratet og Ministeriet for Føde-

varer, Landbrug og Fiskeri afslag på aktindsigt i revisionsrapporten under henvisning til offentlighedslovens § 12, stk. 1, nr. 2, og § 10, nr. 4.

Ombudsmanden måtte lægge til grund at myndighederne ikke havde foretaget en nærmere konkret vurdering af om det ville være af væsentlig økonomisk betydning for virksomheden at begæringen om aktindsigt ikke blev imødekommet. Ombudsmanden havde på det foreliggende grundlag ikke mulighed for at vurdere om det var berettiget at ministeriet tillige afslog anmodningen om aktindsigt efter offentlighedslovens § 10, nr. 4. Ombudsmanden henstillede derfor til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri at ministeriet genoptog behandlingen af anmodningen om aktindsigt. (FOB 2001, s. 281).

Interesseorganisations partsstatus i straffesag. Begrundelse

Ombudsmanden kunne ikke kritisere at en politimester og en statsadvokat ikke mente at en interesseorganisation havde partsstatus i en straffesag. Ombudsmanden mente heller ikke at interesseorganisationens forsinkede indgivelse af klage var undskyldelig, eller at politimesteren burde have betragtet et tidligere brev fra organisationen som en klage.

Ombudsmanden udtalte at det havde været naturligt og mest korrekt at politimesteren selv havde taget stilling til spørgsmålet om partshøring i stedet for at sende det videre til statsadvokaten. Ombudsmanden mente desuden at politimesteren – i konsekvens af politimesterens afgørelse om at afslå aktindsigt efter forvaltningsloven – udtrykkeligt burde have tilkendegivet at begæringen var blevet behandlet som en anmodning om aktindsigt efter offentlighedsloven, bl.a. ved at henvise til lovens relevante bestemmelser. (FOB 2002, s. 170).

Klage over afgørelse om aktindsigt i børns bistanðssager. Egenaces. Oplysningsprincippet

En far klagede til ombudsmanden over at en kommune ikke havde opfyldt hans ønske om aktindsigt i hans børns bistanðssager. Faren havde ikke del i forældremyndigheden over børnene.

Ombudsmanden udtalte at ønsket om aktindsigt skulle behandles efter offentlighedsloven. Faren havde derfor kun ret til aktindsigt i kommunens bistanðssager vedrørende børnene i det omfang sagerne indeholdt oplysninger om hans personlige forhold.

Ombudsmanden kritiserede at det sociale nævn og Den Sociale Ankestyrelse – på trods af farens benægtelse – uden nærmere undersøgelser lagde kommunens oplysning om at han løbende havde fået tilsendt samtlige oplysninger vedrørende sine personlige forhold, til grund.

Ombudsmanden henstillede til Ankestyrelsen at genoptage sagen. (FOB 2002, s. 358).

Oplysninger om barns holdning til navneændring

En far klagede til Kirkeministeriet over at en ministerialbogsfører havde ændret datterens efternavn. Faren, der ikke havde del i forældremyndigheden, gav bl.a. udtryk for at datteren ikke ønskede at skifte efternavn. Ombudsmanden kunne ikke kritisere ministerialbogsførerens afgørelse om ændring af datterens efternavn.

I forbindelse med ombudsmandens undersøgelse af sagen henholdt Kirkeministeriet sig til sognepræstens vurdering og udtalte at ministerialbogsføreren havde behandlet navneændringen i overensstemmelse med personnavnelovens § 14, stk. 2.

Ombudsmanden udtalte at ministerialbogsføreren da han ændrede datterens efternavn (datteren var 6 år gammel), ikke havde haft tilstrækkelige oplysninger om hendes holdning til den forestående navneændring – enten i form af oplysninger fra moren eller fra datteren selv. Dette mente ombudsmanden var beklageligt.

Ombudsmanden var derfor ikke enig med Kirkeministeriet i at navneændringen var blevet gennemført i overensstemmelse med navnelovens § 14, stk. 2. Ombudsmanden mente heller ikke at Kirkeministeriet da ministeriet behandlede farens klage, havde haft dækkende oplysninger om datterens holdning til den forestående navneændring. Dette mente ombudsmanden også var beklageligt.

Ombudsmanden henstillede til Kirkeministeriet at overveje det nærmere behov for en vejledning til brug for ministerialbogsførernes administration af bestemmelsen i navnelovens § 14, stk. 2. Ombudsmanden bad Kirkeministeriet om orientering om resultatet af ministeriets overvejelser. (FOB 2003, s. 264).

Partsstatus i forbindelse med behandling af miljøgodkendelse vedrørende en flugtskydebane

En nabo til en flugtskydebane klagede over at han i forbindelse med kommunens sag om miljøgodkendelse af skydebanen ikke var blevet anset for part.

Det fremgik af sagen at kommunen havde naboorienteret 233 omboende om sagens behandling, og at der var mange der blev berørt af støjen fra skydebanen. Naboen og 5 andre omboende lå enkeltvis og isoleret rundt om skydebanen, og naboen og disse 5 andre ville ifølge støjmålinger alle blive ramt af det højeste støjniveau. Uanset at dette støjniveau lå inden for det tilladte for nye skydebaner, mente ombudsmanden at det høje støjniveau adskilte disse 6 omboende fra det meget store antal af øvrige omboende der efter det oplyste blev berørt i mindre grad.

På grund af den omfattende og intense støjpåvirkning var det ombudsmandens opfattelse at naboens interesse i sagen var tilstrækkelig væsentlig og individuel til at anse ham for part i forvaltningslovens forstand. At afstanden mellem skydebanen og naboens bolig var ca. 500 meter, kunne ikke føre til et andet resultat. (FOB 2004, s. 274).

3. Kompetence

De offentlige opgaver er fordelt på et stort antal forskellige offentlige forvaltningsmyndigheder og stillinger. Fordelingen sker som oftest efter saglige kriterier, efter stedlige kriterier eller efter en kombination af saglige og stedlige kriterier. Fordelingen sker i almindelighed ved lov eller bekendtgørelse. I en vis udstrækning kan en myndighed overdrage kompetencen til en anden myndighed eller til en privat. En sådan delegation er i visse situationer tilstrækkeligt hjemlet i en almindelig ulovbestemt grundsætning, mens der i andre tilfælde kræves hjemmel i lov hertil.

Træffer en myndighed afgørelse i en sag der er henlagt til en anden myndighed, foreligger der inkompetence.

Klage over afslag på aktindsigt hos Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed. Rekurs

To journalister på en radiostation klagede til ombudsmanden over at Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed havde afslået et ønske om aktindsigt. Ombudsmanden sendte klagen til Forskningsministeriet til behandling. Forskningsministeriet returnerede klagen med den begrundelse at ministeriet ikke havde kompetence til at behandle klager over Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

På baggrund af § 4 m i lov om forskningsrådgivning og forarbejderne hertil mente ombudsmanden at Forskningsministeriet var kompetent til at behandle klager over udvalgene. Ombudsmanden henstillede derfor at ministeriet tog stilling til klagen. (FOB 2001, s. 302).

Langvarig anbringelse i enrum på grund af flugtrisiko

I forbindelse med inspektion af Statsfængslet i Nyborg den 25. og 26. april 2001 klagede en indsat over at Direktoratet for Kriminalforsorgen opretholdt statsfængslets afgørelse om at han skulle afsone i enrum, og over statsfængslets ugentlige afgørelser om at opretholde enrumsanbringelsen. Afgørelserne var begrundet i flugtrisiko. Den indsatte havde på baggrund af flere tidligere undvigelser fra andre fængsler været anbragt i enrum i lange perioder siden 1996. Den indsatte klagede også over at direktoratet som særligt vilkår for afviklingen af enrumsanbringelsen havde tilbagekaldt hans tilladelse til begrænset fællesskab med andre indsatte under henvisning til sikkerhedsmæssige hensyn. Den indsatte havde af statsfængslet fået dispensation til at have en pc i cellen og tilladelse til at deltage i redaktionsarbejdet på de indsattes blad.

Den indsatte gjorde gældende at det ikke var direktoratet, men statsfængslet der havde kompetence til at træffe afgørelser om hans anbringelse i enrum. Herudover gjorde han gældende at sagen var mangelfuldt oplyst idet statsfængslet savnede fornødent kendskab til ham.

Ombudsmanden udtalte at kompetencen til at træffe afgørelser om enrumsanbringelse var delegeret fra Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, til de enkelte institutioner, og at ministeren som den øverste ansvarlige såvel konkret som generelt kunne tilbagekalde sin delegation. Ombudsmanden havde derfor ikke nogen bemærkninger til at direktoratet havde taget kompetencen til at træffe afgørelse om lempelser i den indsatte afsoningsmæssige forhold tilbage.

For så vidt angik afgørelserne om henholdsvis etablering og løbende opretholdelse af enrumsanbringelsen, udtalte ombudsmanden at afgørelserne hvilede på konkrete vurderinger og afvejninger af risikoen for undvigelse. I sådanne sager kan ombudsmanden kun udtale kritik når der foreligger særlige omstændigheder, herunder mangler

ved sagens oplysning. Ombudsmanden havde ikke ved sin undersøgelse fundet sådanne særlige omstændigheder. Tilsvarende gjaldt for så vidt angik fastsættelsen af vilkårene for enrumsanbringelsen.

Om proceduren i forbindelse med de ugentlige afgørelser om at opretholde enrumsanbringelsen udtalte ombudsmanden at han mente det var kritisabelt at statsfængslet ikke havde overholdt notatpligten idet statsfængslets ugentlige notater ikke indeholdt nogen konkrete oplysninger om hvilke overvejelser statsfængslet havde gjort sig. Der fandtes ikke noget skriftligt om de samtaler der havde været ført mellem personalet og den indsatte. Ombudsmanden mente endvidere det var kritisabelt at direktoratet først på hans foranledning påtalte den manglende overholdelse af notatpligten over for statsfængslet, og meddelte direktoratet at han gik ud fra at direktoratet fortsat ville følge den indsatte situation, herunder til stadighed overveje mulighederne for lempelser af vilkårene for hans strafudståelse. (FOB 2001, s. 155).

Aktindsigt i regionskontors sagsfremstilling til arbejdsmarkedsrådet. Forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2. Inhabiliter

En ledig klagede til et arbejdsmarkedsråd over det tilbud i en handlingsplan som han havde fået fra arbejdsformidlingen. Han bad om aktindsigt i korrespondancen mellem arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedsrådet. Anmodningen måtte forstås som et ønske om aktindsigt i den sagsfremstilling som arbejdsformidlingens regionskontor havde skrevet til brug for rådets afgørelse. Ombudsmanden udtalte at ønsket om aktindsigt skulle behandles af arbejdsmarkedsrådet.

Ombudsmanden udtalte at regionskontoret uden tvivl er en selvstændig myndighed i relation til reglerne om aktindsigt. Regionschefen, og dermed regionen som myndighed, varetager sekretariatsforretninger for arbejdsmarkedsrådet, jf. § 52, stk. 8, i lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik.

Efter ombudsmandens opfattelse skulle anmodningen om aktindsigt vurderes efter forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2, og ikke, som rådet havde gjort, efter forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 2, om interne arbejdsdokumenter. Hvis et dokument udelukkende har været udvekslet mellem sekretariatsmyndigheden (regionen) og hovedmyndigheden (arbejdsmarkedsrådet) for så vidt angår sekretariatsarbejdet, vil dokumentet kunne undtages fra aktindsigt i medfør af forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2. Da arbejdsformidlingen – og ikke kun arbejdsformidlingen som sekretariat for arbejdsmarkedsrådet – (fejlagtigt) traf afgørelse om aktindsigt, og da afslaget senere blev påklaget og behandlet af Arbejdsmarkedsstyrelsen, blev dokumentet videregivet ud over den udveksling der fandt sted i forbindelse med sekretariatsfunktionen. Dermed kunne dokumentet efter ombudsmandens opfattelse ikke undtages fra aktindsigt efter § 14, stk. 1, nr. 2.

En medarbejder deltog i behandlingen af aktindsigtssagen, først som fuldmægtig i arbejdsformidlingen og senere som sekretariatschef i forbindelse med arbejdsmarkedsrådets behandling af sagen. Ombudsmanden mente at den pågældende medarbejder var inhabil i forbindelse med arbejdsmarkedsrådets behandling af sagen.

Ombudsmanden henstillede til arbejdsmarkedsrådet at træffe en ny afgørelse om aktindsigt og bad rådet om at inddrage spørgsmålet om medarbejderens inhabilitet i sin nye behandling af sagen. (FOB 2003, s. 85).

Repatriering af konstabel. Kompetence. Afgørelsesbegrebet. Partshøring. Skriftlighed
En konstabel klagede over at han var blevet sendt hjem (repatrieret) fra tjeneste i udlandet.

Ombudsmanden udtalte at han var enig med Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet i at det var kritisabelt at procedureforskrifterne for repatriering ikke var fulgt i sagen. Beslutningen om repatriering var truffet

af en person som ikke havde kompetence til det, og afgørelsen burde have været drøftet med vagthavende stabslæge i Danmark inden den blev ført ud i livet. Der var imidlertid ikke grundlag for at mene at disse fejl havde haft betydning for sagens udfald.

Beslutningen om repatriering var begrundet i individuelle og til dels bebrejdesværdige forhold hos konstablen, og repatrieringen havde negativ indflydelse på hans fremtidige muligheder for ansættelse i forsvaret. Under disse omstændigheder måtte beslutningen anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand, og der burde have været foretaget partshøring efter forvaltningslovens § 19, og selv om repatrieringen ikke var en disciplinær foranstaltning, burde reglen om den udvidede ulovbestemte partshøringspligt i hvert fald efter god forvaltningsetik have fundet anvendelse i sagen.

Det havde endvidere været rigtigst om afgørelsen var blevet meddelt skriftligt eller meget hurtigt var blevet bekræftet skriftligt over for konstablen. (FOB 2003, s. 130).

Utilstrækkelig hjemmel til afskæring af ulovbestemt rekurs ved delegation

Trafikministeriet udstedte en bekendtgørelse hvori ministeriets kompetence efter forskellige love blev delegeret til en styrelse. Samtidig blev det i bekendtgørelsen fastsat at forskellige afgørelser truffet af styrelsen i henhold til to andre love ikke kunne indbringes for ministeriets departement.

Ombudsmanden rejste over for ministeriet af egen drift spørgsmålet om hjemlen til at afskære klageadgangen til ministeriets departement efter de to love.

For så vidt angik afskæringen af klageadgangen efter lov om den lokale og regionale kollektive personbefordring uden for hovedstadsområdet, erkendte ministeriet i sit høringssvar at der ikke var hjemmel hertil. Ombudsmanden mente det var beklageligt at denne del af bekendtgørelsen havde savnet hjemmel, og henstillede at ministeriet snarest tilbagekaldte denne del af bekendtgørelsen.

For så vidt angik spørgsmålet om hjemlen efter den anden lov (lov om jernbanevirksomhed), udtalte ombudsmanden at ved lovbestemt såvel som ulovbestemt delegation af kompetence fra et departement til en styrelse opstår der en ulovbestemt rekursadgang. Ved delegation fra Trafikministeriets departement til en styrelse vil klagevejen herefter (for så vidt angår sager som kan indbringes for f.eks. Jernbaneklagenævnet) være følgende: styrelsen – departementet – Jernbaneklagenævnet. I loven om jernbanevirksomhed mv. var der i § 24 indføjet en bestemmelse hvorefter afgørelser som kan påklages til Jernbaneklagenævnet, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Det forekom imidlertid ganske usikkert om denne bestemmelse både refererer til de tilfælde hvor kompetencen efter loven tilkommer en styrelse, og til de tilfælde hvor kompetencen efter loven tilkommer departementet og dernæst delegeres til en styrelse.

Efter ombudsmandens opfattelse bør der være klare holdepunkter i loven for at også den sidstnævnte situation er omfattet, før det kan accepteres at der er hjemmel til afskæring af en ulovbestemt rekursadgang. Lovgiver kan ikke forudse hvilke af sine kompetencer en minister (i forhold til lovens vedtagelse) efterfølgende vælger at delegere. Det kan derfor ikke uden klar lovhjemmel accepteres at en minister afskærer den ulovbestemte klageadgang til ministeriets departement. Hertil kommer at rekursadgangen netop er en meget væsentlig retlig begrundelse for den relativt lette og frie adgang til ekstern delegation. Ombudsmanden henstillede derfor til Trafikministeriet – hvis ministeriet ønsker at opretholde klageafskæringen efter lov om jernbanevirksomhed mv. – at søge lovhjemlen hertil klargjort. (FOB 2004, s. 468).

4. Inhabilitet

Forvaltningsloven indeholder i kapitel 2 bestemmelser om i hvilke tilfælde personer i den offentlige forvaltning må afstå fra at medvirke ved behandlingen af en sag fordi

der foreligger en interessekonflikt som vækker tvivl om vedkommendes upartiskhed. Ved siden af lovens regler gælder ulovbestemte regler om inhabilitet, bl.a. om hvorvidt en myndighed må anses for inhabil, og hvilke følger det må få hvis der foreligger en sådan inhabilitet. Reglerne er i deres indhold nært beslægtet med forvaltningslovens regler om personlig inhabilitet.

§ 3, stk. 1, og § 4, stk. 1 og 2, i forvaltningsloven indeholder følgende bestemmelser:

”§ 3. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis

- 1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 2) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nær som søskendebarn eller andre nærstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 3) vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden privat juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald,
- 4) sagen vedrører klage over eller udøvelse af kontrol- eller tilsynsvirksomhed over for en anden offentlig myndighed, og vedkommende tidligere hos denne myndighed har medvirket ved den afgørelse eller ved gennemførelsen af de foranstaltninger, sagen angår, eller
- 5) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

§ 4. Bestemmelserne i § 3 gælder ikke, hvis det ville være umuligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder eller betænkelighed at lade en anden træde i den pågældendes sted under sagens behandling.

Stk. 2. For medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gælder bestemmelser-

ne i § 3, selv om en stedfortræder ikke kan indkaldes. Bestemmelsen gælder dog ikke, hvis myndigheden ville miste sin beslutningsdygtighed eller det af hensyn til myndighedens sammensætning ville give anledning til væsentlig betænkelighed, dersom medlemmet ikke kunne deltage i sagens behandling, og behandlingen ikke kan udsættes uden væsentlig skade for offentlige eller private interesser.”

Lovgivningen indeholder specialregler der i et vist omfang forbyder offentligt ansatte at have anden beskæftigelse, bl.a. tjenestemandenslovens § 17.

Videregivelse af fortrolige oplysninger til et voldsoffers tandlæge. Habilitet. Begrundelse

En kvinde bad i 1997 Nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser om at genoptage hendes sag på grund af omfattende tandproblemer som hun mente var følger af et overfald hun var udsat for i 1980. Nævnets konsulent i tandbehandlingsspørgsmål afgav i den forbindelse en udtalelse som nævnet sendte til kvindens egen tandlæge sammen med en kopi af nævnets afgørelse i sagen.

Kvinden rettede efterfølgende henvendelse til ombudsmanden og klagede over at nævnet havde videregivet sin afgørelse og tandlægekonsulentens udtalelse til hendes egen tandlæge. Hun rejste også tvivl om tandlægekonsulentens habilitet da hun var bekendt med at vedkommende var ansat af hendes tandlæge og arbejdede i dennes klinik.

Ombudsmanden udtalte at det forhold at der verserer en sag ved erstatningsnævnet, i sig selv er en fortrolig oplysning. En ansøger giver ikke stiltiende samtykke til videregivelse blot ved at gøre den behandlende tandlæge opmærksom på at omkostningerne vil blive søgt dækket af nævnet. Nævnet burde derfor ikke have videregivet oplysningerne til kvindens tandlæge.

Ombudsmanden henstillede at erstatningsnævnet fremover ændrede sin praksis således at det i de konkrete tilfælde overveje-

de om underretning af behandlende tandlæge er nødvendig.

Ombudsmanden mente ikke der var grundlag for at drage specialtandlægens habilitet i tvivl (efter forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5) idet konsulentens eventuelle interessestammenfald med tandlægens var for fjerntliggende.

Ombudsmanden tilsluttede sig nævnets beklagelse af at begrundelsen for nævnets afslag på yderligere erstatning ikke opfyldte kravene til begrundelse i forvaltningslovens § 24. (FOB 2000, s. 181).

Tilladelse til tilbygning på sommerhus. Inhabilitet

En nabo klagede over at en kommune havde givet tilladelse til at lave en tilbygning til et sommerhus. Sagen havde været behandlet i kommunens udvalg for teknik og miljø, og et af udvalgets medlemmer, der var fætter til ejeren af sommerhuset, havde deltaget i behandlingen af sagen. Medlemmet havde desuden lejlighedsvis brugt sommerhuset i forbindelse med helligdage mv.

Statsamtet mente at udvalgsmedlemmet var inhabil og derfor ikke burde have deltaget i sagens behandling. Statsamtet mente dog ikke at afgørelsen var ugyldig.

Ombudsmanden udtalte at han var enig med statsamtet i at udvalgsmedlemmet var inhabil. Ombudsmanden udtalte imidlertid at statsamtet inden det traf afgørelse, burde have søgt at fremskaffe nærmere oplysninger om udvalgsmedlemmets rolle under drøftelserne i udvalget.

Selv om medlemmets stemme ikke havde været udslagsgivende og han ikke var formand for udvalget, kunne det ikke udelukkes at han havde haft en afgørende indflydelse på beslutningen. Sommerhusejeren havde haft mulighed for at få kendskab til at fætteren medvirkede ved sagens behandling, og det kunne derfor ikke tillægges afgørende betydning at der var tale om en for ejeren begunstigende forvaltningsakt. Inhabiliteten måtte føre til at afgørelsen var ugyldig, og det havde været rigtigst om statsamtet havde

annulleret afgørelsen. Da spørgsmålet dog ikke var aldeles utvivlsomt, formulerede ombudsmanden ikke sin opfattelse som en kritik, men henstillede at statsamtet genoptog sagen. (FOB 2001, s. 534).

Afskedigelse af lektor på grund af besparelser. Udvælgelse. Habilitet

Danmarks Farmaceutiske Højskole (DFH) afskedigede fire lektorer. Afskedigelserne, der var begrundet i behov for besparelser, skete uden faglig bedømmelse af de fire lektorer. DFH mente ikke at en faglig bedømmelse var nødvendig, da man havde besluttet at standse forskningen inden for fysik, og de fire lektorer havde fysik som fagområde.

En af lektorerne klagede først til Undervisningsministeriet og siden til ombudsmanden over afskedigelsen. Han henviste til at der burde have været foretaget en faglig bedømmelse for at kunne udvælge de fire lektorer der skulle afskediges, idet der i alt var syv lektorer inden for fagområdet fysik/fysisk kemi. Han mente desuden at prorektor, der havde været med til at træffe afgørelsen om afskedigelse, var inhabil fordi hun tilhørte gruppen af de syv lektorer.

Undervisningsministeriet mente ikke at der var grundlag for at tilsidesætte afskedigelsesbeslutningen.

Ombudsmanden udtalte at en fyldestgørende undersøgelse af hvem man bedst kan undvære i en afskedigelsessituation, må indebære en vurdering af om de personer der umiddelbart er i søgelyset, inden for deres ansættelsesområde kan gøre god fyldest på (fag)områder som bevarer, og måske ligefrem er mere kvalificerede end andre af de ansatte på disse fagområder. En sådan vurdering kan bevirke at søgelyset skal rettes mod flere personer inden for ansættelsesområdet.

Ombudsmanden mente på den baggrund at DFH efter udvælgelsen af fysikområdet som genstand for besparelserne burde have foretaget en mere omfattende og faglig vurdering af hvem man bedst kunne undvære set i forhold til dette område.

Da afgrænsningen af hvem der tilhørte "fysikgruppen", ikke kunne foretages på objektive grundlag, var det ombudsmandens opfattelse at de medarbejdere hvis forskning og undervisning lå inden for fysik og fysisk kemi, kunne risikere at blive berørt af en beslutning om stillingsnedlæggelse inden for "fysikområdet".

Ombudsmanden mente bl.a. på den baggrund at prorektor var inhabil i forhold til sagen om nedlæggelsen af stillingerne fra det tidspunkt hvor fysikområdet kom i søgelyset for drøftelserne. Hun burde derfor ikke have deltaget i behandlingen af sagen hverken i konsistorium, i budget- og forretningsudvalget eller som en del af ledelsen på DFH.

Ombudsmanden henstillede til Undervisningsministeriet at genoptage sagen og meddele lektoren en ny afgørelse. (FOB 2001, s. 322).

Manglende afklaring eller afværgelse af mulig inhabilitet

Miljøministeren havde ved sin tiltræden som minister orlov fra en stilling som viceskoleinspektør ved en folkeskole. Han optjente pensionsanciennitet under sin orlov. Gennem presseomtale blev ombudsmanden opmærksom på at den skole ministeren havde orlov fra, havde planer om etablering af en økobase, og at ministeren havde medvirket ved en beslutning om tildeling af midler fra en naturpulje til skolens projekt. Herudover havde miljøministeren medvirket ved beslutningen om Miljøministeriets erhvervelse af en ejendom til skovrejsning og efterfølgende udlejning af bygningen på ejendommen til bl.a. den kommune som skolen hørte under, til brug for etableringen af økobasen. Beslutningen var truffet mod embedsmændenes indstilling om efterfølgende at frasælge bygningen på ejendommen således at midlerne herfra kunne anvendes til andre skovrejsningsprojekter. Herudover var beslutningen om erhvervelse angiveligt ikke i overensstemmelse med normal praksis om lokal medfinansiering.

Ombudsmanden optog sagen til behandling af egen drift.

Ombudsmanden udtalte at der i de konkrete sager om tildeling af midler fra puljen til skolen og i forbindelse med erhvervelsen af ejendommen forelå sådanne omstændigheder som burde have givet miljøministeren anledning til at undergive spørgsmålet om sin mulige inhabilitet nærmere overvejelse og til at træffe foranstaltninger til afklaring eller afværgelse heraf. Som udgangspunkt skulle miljøministeren have underrettet statsministeren efter principperne i forvaltningslovens § 6, stk. 1. At dette ikke skete, var efter ombudsmandens opfattelse en fejl. Miljøministerens behandling af sagen måtte derfor anses for beklagelig. (FOB 2003, s. 289).

Aktindsigt i regionskontors sagsfremstilling til arbejdsmarkedsrådet. Forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2. Inhabilitet

En ledig klagede til et arbejdsmarkedsråd over det tilbud i en handlingsplan som han havde fået fra arbejdsformidlingen. Han bad om aktindsigt i korrespondancen mellem arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedsrådet. Anmodningen måtte forstås som et ønske om aktindsigt i den sagsfremstilling som arbejdsformidlingens regionskontor havde skrevet til brug for rådets afgørelse. Ombudsmanden udtalte at ønsket om aktindsigt skulle behandles af arbejdsmarkedsrådet.

Ombudsmanden udtalte at regionskontoret uden tvivl er en selvstændig myndighed i relation til reglerne om aktindsigt. Regionschefen, og dermed regionen som myndighed, varetager sekretariatsforretninger for arbejdsmarkedsrådet, jf. § 52, stk. 8, i lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik.

Efter ombudsmandens opfattelse skulle anmodningen om aktindsigt vurderes efter forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2, og ikke, som rådet havde gjort, efter forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 2, om interne arbejdsdokumenter. Hvis et dokument udelukkende har været udvekslet mellem sekretariatsmyndigheden (regionen) og hovedmyndig-

heden (arbejdsmarkedsrådet) for så vidt angår sekretariatsarbejdet, vil dokumentet kunne undtages fra aktindsigt i medfør af forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2. Da arbejdsformidlingen – og ikke kun arbejdsformidlingen som sekretariat for arbejdsmarkedsrådet – (fejlagtigt) traf afgørelse om aktindsigt, og da afslaget senere blev påklaget og behandlet af Arbejdsmarkedsstyrelsen, blev dokumentet videregivet ud over den udveksling der fandt sted i forbindelse med sekretariatsfunktionen. Dermed kunne dokumentet efter ombudsmandens opfattelse ikke undtages fra aktindsigt efter § 14, stk. 1, nr. 2.

En medarbejder deltog i behandlingen af aktindsigtssagen, først som fuldmægtig i arbejdsformidlingen og senere som sekretariatschef i forbindelse med arbejdsmarkedsrådets behandling af sagen. Ombudsmanden mente at den pågældende medarbejder var inhabil i forbindelse med arbejdsmarkedsrådets behandling af sagen.

Ombudsmanden henstillede til arbejdsmarkedsrådet at træffe en ny afgørelse om aktindsigt og bad rådet om at inddrage spørgsmålet om medarbejderens inhabilitet i sin nye behandling af sagen. (FOB 2003, s. 85).

Myndighedsinhabilitet for ministerium i sag om oprykning af ministerens ægtefælle til en højere lønramme

Indtil 2004 gjaldt en ordning hvorefter Kirkeministeriet kunne oprykke en sognepræst til lønramme 34 efter aftale med Præsteforeningen, hvis sognepræsten havde været på slutløn i 2 år og den pågældendes tjenstlige forhold i enhver henseende havde været tilfredsstillende. Oprykning kunne først ske når en klassificering i denne lønramme blev ledig, og som regel var der mulighed for at foretage oprykning når en sognepræst var fyldt 60 år eller var nær denne alder. I 2004 indførte Kirkeministeriet af sparehensyn et stop for sådanne lønrammeoprykninger.

I forbindelse med behandlingen af en henvendelse fra en sognepræst om oprykning til

lønramme 34 gjorde kirkeministeren ministeriet opmærksom på at hendes egen ægtefælle, som var sognepræst, ikke var blevet rykket op i lønramme 34 selv om han var fyldt 67 år og havde været på slutløn siden 1989. Efterfølgende konstaterede ministeriet at 5 andre sognepræster var i en tilsvarende situation. Kirkeministeren erklærede sig inhabil i forbindelse med behandlingen af sin ægtefælles sag, og Kirkeministeriet besluttede at rykke ministerens ægtefælle og de 5 øvrige præster op i lønramme 34 med virkning fra det tidspunkt hvor de hver især var fyldt 60 år.

Ombudsmanden tog sagen op til behandling af egen drift.

Ombudsmanden udtalte at der for en umiddelbar betragtning ikke kunne herske fuld tillid til at de ansatte i et ministerium fuldstændigt uhildede ville kunne behandle en sag hvis udfald var af væsentlig økonomisk betydning for en person der stod deres øverste chef så nær som en ægtefælle. Kirkeministeriet var derfor som myndighed inhabil i spørgsmålet om oprykning af ministerens ægtefælle til lønramme 34 og burde have foranlediget at sagen blev overladt til et andet ministerium. At dette ikke skete, var efter ombudsmandens opfattelse en fejl, og ombudsmanden anså af denne grund Kirkeministeriets behandling af sagen for beklagelig. Ombudsmanden mente dog ikke at der var grundlag for at henstille til Kirkeministeriet at genoptage sagen. (FOB 2004, s. 226).

5. Vejledningspligt

Efter forvaltningslovens § 7 skal en forvaltningsmyndighed i fornødent omfang yde vejledning og bistand til personer der retter henvendelse om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde. God forvaltningsskik tilsiger at myndighederne giver vejledning i visse yderligere tilfælde. Vejledningspligten skal udføres loyalt.

§ 7, stk. 2, i forvaltningsloven har følgende indhold:

"Stk. 2. Modtager en forvaltningsmyndighed en skriftlig henvendelse, som ikke vedrører

dens sagsområde, videresendes henvendelsen så vidt muligt til rette myndighed."

En række specialbestemmelser udvider herudover myndighedernes vejledningspligt på specielle områder.

Afslag på anerkendelse af arbejdsskadesag

En politimand var udsat for to hændelser som blev anmeldt som arbejdsskader. Om hændelse nr. 1 var der uenighed om hvorvidt politimanden under forløbet havde pådraget sig et slag på halsen. Den Sociale Ankestyrelse mente ikke det var bevist at politimanden havde fået et slag på halsen, og styrelsen afviste herefter at der var årsagssammenhæng mellem hændelsen og lidelsen i form af styringsbesvær af højre hånd og arm, svimmelhed, manglende koncentrationsevne, dårlig korttidshukommelse og "tyndhudethed".

Den Sociale Ankestyrelse anså heller ikke hændelse nr. 2 for omfattet af arbejdsskade-forsikringsloven. Den Sociale Ankestyrelse begrundede denne afgørelse med at anmeldelsen var sket efter udløbet af lovens frist på et år, og at der ikke var nogen særlig grund til at dispensere fra fristen.

Ombudsmanden udtalte at Den Sociale Ankestyrelse burde have søgt hændelsesforløbene belyst på en mere sikker måde end sket.

Ombudsmanden kritiserede endvidere Den Sociale Ankestyrelse for manglende partshøring forud for afgørelsen.

Ombudsmanden henstillede til Den Sociale Ankestyrelse at genoptage sagens behandling.

Den Sociale Ankestyrelse meddelte efterfølgende at styrelsen havde genoptaget sagen. (FOB 2000, s. 310).

Fejlagtig registrering hos Told og Skat

Et selskab der var omfattet af en indslusningsordning til frivillig acontoskat, havde på grund af en fejlregistrering ikke modtaget giroindbetalingskort fra Told- og Skattestyrelsen for indkomståret 1995. Selskabet søgte derfor i 1996 om tilladelse til efterfølgende at

betale acontoskat hvilket Told- og Skattestyrelsen afslog. Selskabet rejste herefter et erstatningskrav over for Told- og Skattestyrelsen. Erstatningskravet blev afvist.

Ombudsmanden udtalte at Told- og Skattestyrelsen burde have udsendt giroindbetalingskort til selskabet til brug for frivillige indbetalinger af acontoskat for indkomståret 1995. Ombudsmanden kritiserede også myndighedernes sagsbehandling, herunder sagsbehandlingstiden, og fremsatte nogle generelle bemærkninger om offentlige myndigheders vejledningspligt. (FOB 2000, s. 285).

Aktindsigt, vejledning og offentligt ansattes yringsfrihed

Som svar på en forælders anmodning om aktindsigt i en kritisk rapport om forholdene i en daginstitution udleverede en kommune kun dele af rapportens konklusion til den pågældende.

Ombudsmanden mente det var yderst kritisabelt at kommunen ikke udleverede hele rapporten. Da resten af rapportens konklusion var stærkt kritisk over for forholdene i institutionen, kunne den delvise aktindsigt i konklusionen komme til at fremstå som om kommunen ønskede at skjule noget. Den afskrift som kommunen udleverede, fremstod urigtigt som den fulde konklusion idet afskriften ikke på nogen måde angav at der var sprunget flere afsnit over.

På et møde med forældrene nævnte forvaltningen at eventuelle grundløse anklager kunne give anledning til at medarbejderne kunne overveje en injuriersag.

Ombudsmanden bemærkede at det efter omstændighederne i særlige tilfælde kan være relevant for en myndighed at vejlede om mulige strafferetlige konsekvenser i en sag, men at det i sådanne tilfælde er yderst vigtigt at vejledningen ikke kommer til at fremstå som en utilbørlig trussel således at relevante klager og synspunkter fra de implicerede borgere holdes tilbage uden grund. Vejledningen må derfor holdes i streng juridisk sprogbrug og være så detaljeret og fyldestgørende at den er dækkende.

Ombudsmanden kritiserede at kommunen havde udsendt en tjenestebefaling der begrænsede de ansattes yringsfrihed og i den forbindelse tilkendegav at ansatte der ikke fulgte tjenestebefalingen i brevet, kunne risikere bortvisning. (FOB 2001, s. 618).

Arbejdsløshedskasses tilbagebetaling af refusion. Fortolkning af arbejdsløhedsforsikringslovens § 86, stk. 4

Et forbund blev i april 1999 opmærksom på at dagpengeretten for et af dets medlemmer ophørte i november 1997. Arbejdsløshedskassen stoppede herefter udbetalingen af dagpenge til medlemmet og meddelte hende at hun heller ikke havde ret til at gå på efterløn.

Forbundet påtog sig i øvrigt ansvaret for de med urette udbetalte dagpenge.

Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringen og Arbejdsmarkedets Ankenævn bestemte herefter at medlemmet skulle stilles som om hun havde søgt efterløn før retten til dagpenge ophørte. Efterlønnen skulle først udbetales fra den dato hvor udbetalingen af dagpenge stoppede. Myndighederne bestemte samtidig at forbundet i medfør af arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 4, skulle tilbagebetale et refusionsbeløb svarende til de med urette udbetalte dagpenge.

Ombudsmanden mente at bestemmelsen i arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 4, var af erstatningsretlig karakter og derfor måtte fortolkes i overensstemmelse med de almindelige erstatningsretlige regler. Statens tab udgjorde kun difference mellem de med urette udbetalte dagpenge og den efterløn som medlemmet i stedet skulle have haft fra november 1997 hvor dagpengeretten ophørte. Ombudsmanden mente derfor at det kun var denne difference der ikke var refusion for. (FOB 2002, s. 70).

Adoptionsbevilling ikke ugyldig

En advokat klagede på vegne af en herboende udenlandsk statsborger over en adoptionsbevilling hvor den pågældendes datter

blev adopteret af den tidligere ægtefælles nye mand. Ved adoptionen bortfaldt klagerens ret til samvær.

På adoptionssagen lå en erklæring der fremstod som underskrevet af klageren. Han erklærede at være indforstået med adoptionen af datteren og i øvrigt at være bekendt med de regler som fremgik af en vedlagt dansksproget vejledning. Erklæringen var indhentet af moren og hendes nye mand.

Advokaten gjorde over for statsamtet og Civilretsdirektoratet gældende at hans klient ikke havde underskrevet erklæringen og i hvert fald ikke havde været klar over at det var en adoption han havde erklæret sig indforstået med. Politiet havde efter sin undersøgelse ikke fundet grundlag for at rejse sigtelse for nogen form for falskneri i den forbindelse.

Statsamtet havde i forbindelse med behandlingen af adoptionssagen ikke været opmærksom på at man samtidig behandlede en ansøgning fra den pågældende udlænding om udvidelse af samværet med datteren.

Statsamtet og Civilretsdirektoratet mente ikke der var grundlag for at annullere adoptionsbevillingen.

Ombudsmanden mente ikke der var grundlag for at kritisere myndighedens afgørelse. Ombudsmanden udtalte at sagens forløb gav anledning til at overveje om det vejledningsmateriale der var blevet udleveret, og som anvendes generelt i denne type af sager, er tilstrækkeligt til at opfylde vejledningspligten. Efter ombudsmandens mening kunne det dog ikke lægges til grund at vejledningspligten var blevet tilsidesat.

Ombudsmanden bemærkede at Civilretsdirektoratet i forbindelse med udarbejdelsen af en ny bekendtgørelse vedrørende statsamternes behandling af ansøgninger om adoption samt udstedelse af adoptionsbevilling bl.a. overvejede at stille krav om at erklæringen efter adoptionslovens § 13 fremover i alle tilfælde indhentes af statsamtet. Civilretsdirektoratet havde endvidere oplyst at man var enig med statsamtet i at der kunne være anledning til at overveje at præcisere indholdet af den skriftlige vejledning, og at

direktoratet ville tage initiativ til en drøftelse herom med statsamtterne.

Ombudsmanden bad Civilretsdirektoratet orientere sig om resultatet af direktoratets overvejelser vedrørende en ændring af reglerne om fremgangsmåden i forbindelse med statsamtets indhentelse af erklæringen efter adoptionslovens § 13 og vedrørende en præcisering af indholdet af den skriftlige vejledning. (FOB 2002, s. 194).

Vejledning i forbindelse med eksport af affald

En virksomhed overvejede at eksportere et affaldsprodukt der var omfattet af EU's forordning om overførsel af affald. Virksomheden bad Miljøstyrelsen om vejledning i forbindelse med udfyldelse af et anmeldesskema til modtagerlandet. Miljøstyrelsen oplyste bl.a. at danske grænseværdier skulle overholdes selv om affaldet blev eksporteret. Virksomheden bad herefter Miljøstyrelsen oplyse lovhjemlen for dette krav, og styrelsen svarede efter 6½ måned.

Ombudsmanden mente at Miljøstyrelsens sene svar var meget kritisabelt, og udtalte at Miljøstyrelsens vejledning var for kortfattet og utilstrækkelig. Vejledningen var også mangelfuld fordi Miljøstyrelsen havde undladt at informere virksomheden om oplysninger som styrelsen havde indhentet fra det potentielle modtagerland, og om at styrelsen på et tidspunkt havde ændret retsopfattelse med hensyn til fortolkning af forordningen om overførsel af affald.

En begæring om aktindsigt som var omfattet af lov om aktindsigt i miljøoplysninger, besvarede Miljøstyrelsen efter 1 år og 7 måneder. Dette mente ombudsmanden var særdeles kritisabelt. (FOB 2003, s. 309).

Ændring af udfaldet af førtidspensionssag til skade for klageren ("Reformatio in pejus")

En kommune tilkendte en borger forhøjet almindelig førtidspension. Borgeren klagede til det sociale nævn fordi hun mente at hun var berettiget til højere pension. Det sociale nævn ændrede kommunens afgørelse til ska-

de for borgeren idet nævnet slet ikke anså klageren for berettiget til førtidspension.

Den Sociale Ankestyrelse stadfæstede det sociale nævns afgørelse, og Ankestyrelsen mente heller ikke at kommunen i sin klagevejledning var forpligtet til at oplyse om at nævnet havde mulighed for at ændre afgørelsen til skade for borgeren.

Ombudsmanden kunne ikke kritisere det sociale nævns og Den Sociale Ankestyrelses afgørelse. Ombudsmanden udtalte at det vil være i overensstemmelse med god forvaltningsskik at borgeren i forbindelse med klagemyndighedernes generelle orientering om sagsgangen, herunder det mulige udfald af sagen, gøres opmærksom på at myndighedens afgørelse kan falde ud til skade for klageren. For at undgå den utilsigtede virkning at skræmme borgerne fra at klage mente ombudsmandsmanden at det vil være korrekt at oplyse at ændring til skade for klageren kun sker yderst sjældent. Endvidere kunne det forklares at det kun sker når afgørelsen er ugyldig. (FOB 2003, s. 463).

Selektiv betjening af pressen. Vejledning. Notatpligt

Gennem omtale i pressen blev ombudsmanden opmærksom på at Statsministeriet havde givet en bestemt avis aktindsigt i en tale som statsministeren skulle holde om EU. Avisen ville bringe talen som kronik samme dag som talen skulle holdes. Dagen før viste andre medier, bl.a. en anden avis, interesse for taledokumentet. Avisen bad om aftenen Statsministeriets pressechef om også at få aktindsigt i taledokumentet, men fik afslag med den begrundelse at den første avis allerede havde fået aktindsigt. Ombudsmanden tog sagen op af egen drift.

Ombudsmanden udtalte at en myndigheds interesse i at sikre at visse budskaber formidles på den mest effektive måde og opnår optimal gennemslagskraft, ved at lade dem lancere som solohistorier, ikke i sig selv kan frakendes saglighed. Men dette hensyn kan ikke tillægges en så afgørende vægt over for det lovfæstede offentlighedsprincip og

den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning at det i almindelighed vil kunne begrunde tilbageholdelse eller forsinket indsigt til andre.

Ombudsmanden udtalte at taledokumentet ved udlevering til den første avis mistede sin interne karakter, og at Statsministeriet herefter ikke kunne afslå at udlevere det til andre på grundlag af offentlighedslovens bestemmelser om interne dokumenter.

Da Statsministeriet samme dag som udleveringen af taledokumentet til den første avis fandt sted, var i kontakt med en række medier vedrørende talen, burde ministeriet efter ombudsmandens mening på eget initiativ have tilbudt disse medier indsigt i de samme oplysninger som den første avis havde fået.

Ombudsmanden udtalte desuden at en forvaltningsmyndighed, hvis den giver en journalist eller andre indsigt i et eller flere dokumenter og/eller afgiver oplysninger, og denne ekspedition ikke fremgår af sagen, skal tage notat om det. Af notatet skal fremgå hvilke dokumenter eller oplysninger der er udleveret, til hvem eller under hvilke omstændigheder de er udleveret, tidspunktet for udleveringen og eventuelle vilkår eller klausuler der er aftalt eller forudsat ved udleveringen. Ved udlevering af dokumenter eller oplysninger som en myndighed afgiver som led i en solohistorie, vil det efter ombudsmandens opfattelse være ønskeligt at myndigheden i notatet yderligere angiver den eller de interesser som myndigheden har tillagt betydning ved beslutningen om udlevering. (FOB 2004, s. 452).

Undladelse af at besvare spørgsmål fra borger

En kommune meddelte en borger at tre breve som han havde sendt til kommunen, ville blive besvaret på et nærmere angivet tidspunkt. Brevene indeholdt en række spørgsmål angående en sag som kommunen havde behandlet, og der blev i brevene rykket for svar på flere tidligere breve til kommunen. Senere meddelte kommunen imidlertid borgeren at den ikke så sig i stand til at besvare yderlige-

re henvendelser fra ham. Kommunen henviste bl.a. til at det ikke var muligt at få præciseret de spørgsmål som borgeren anså for ubesvarede, eller at tilvejebringe besvarelser/beslutninger som borgeren anså for tilfredsstillende.

Ombudsmanden mente at det havde været bedst stemmende med god forvaltningsskik hvis kommunen ved en gennemgang af korrespondancen havde undersøgt om den tidligere havde besvaret dels de spørgsmål som de tre breve indeholdt, dels de tidligere breve som angiveligt var ubesvarede. Ombudsmanden henviste til at det må anses for bedst stemmende med god forvaltningsskik at en myndighed så vidt muligt besvarer de spørgsmål som den modtager fra borgerne, men ombudsmanden præciserede samtidig at der gælder visse undtagelser herfra.

Ombudsmanden henstillede at kommunen genoptog sagen med henblik på at fastslå i hvilket omfang der var spørgsmål og tidligere breve som ikke var besvaret, og efterfølgende tage stilling til i hvilket omfang disse burde besvares. (FOB 2004, s. 517).

6. Repræsentation

Den der er part i en sag, kan ifølge forvaltningslovens § 8, stk. 1, på ethvert tidspunkt af sagens behandling lade sig repræsentere eller bistå af andre. Hvis det er af betydning for sagens afgørelse, kan myndighederne dog kræve at parten medvirker personligt, jf. § 8, stk. 1, 2. pkt.

Afslag på ønske om aktindsigt fra undvegen fange. Partsrepræsentation

Direktoratet for Kriminalforsorgen afslog et ønske om aktindsigt fra en undvegen fange.

Direktoratet henviste til at ønsker om aktindsigt i visse tilfælde kan afvises uden udtrykkelig lovhjemmel, og henviste også til forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, hvorefter hensynet til straffuldbyrdelsen kan begrunde at visse oplysninger undtages fra aktindsigt. Direktoratet mente ikke at den retsstridige adfærd som består i at en person unddrager sig strafudståelse, bør understøttes af det offentlige. Direktoratet udtalte endvidere at den undvegnes ret til at lade sig repræsentere i sagen efter forvaltningslovens § 8 kan begrænses hvis interessen i at kunne lade sig repræsentere findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige interesser.

Ombudsmanden udtalte at den ulovhjemlede adgang til at nægte aktindsigt ikke fandt anvendelse med direktoratets argumenter. Ombudsmanden udtalte videre at afslag på aktindsigt med henvisning til forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, ville kræve at de dokumenter som begæringen om aktindsigt rettede sig imod, indeholdt oplysninger som den pågældende ville kunne gøre brug af til fortsat unddragelse. Ombudsmanden var heller ikke enig i at imødekommelse af en aktindsigtsbegæring fra en undvegen fange generelt er udtryk for at man derved "understøtter" den pågældendes unddragelse fra straffuldbyrdelsen.

For så vidt angik muligheden for at begrænse adgangen til partsrepræsentation i forvaltningslovens § 8, stk. 2, var det ombudsmandens opfattelse at den er snæver og først og fremmest retter sig mod andre (mere praktiske) situationer end den foreliggende.

Ombudsmanden henstillede til Direktoratet for Kriminalforsorgen at træffe en ny afgørelse i sagen. (FOB 2000, s. 175).

Afslag på at tage en advokat med som bisidder under samtale med biskop

En sognepræst blev indkaldt til en tjenstlig samtale hos sin biskop. Sognepræsten havde bedt om at få lov til at tage en advokat med som bisidder, men det var blevet afslået. Biskoppen henviste til at der ikke var tale om en sag som sognepræsten var part i. Kirkeministeriet fasholdt biskoppens beslutning.

Ombudsmanden udtalte at sagen ikke var omfattet af forvaltningslovens § 8, men af den almindelige grundsætning om partsrepræsentation. Ombudsmanden mente ikke at der i sagen var omstændigheder der kunne begrunde biskoppens afvisning af at lade sognepræsten møde med advokaten som bisidder. (FOB 2000, s. 229).

Notat fra praktikvejleder til rektor for et pædagogseminarium

En pædagogstuderende klagede over at Undervisningsministeriet havde godkendt et seminariums delvise afslag på hans anmodning om aktindsigt i samtlige dokumenter om hans hidtidige uddannelsesforløb. Den studerende klagede også over at ministeriet havde godkendt afvisningen af hans anmodning om at lade en medstuderende deltage som bisidder i en praktikvurderingssamtale. Ministeriet henviste til at forvaltningslovens regler om partsrepræsentation mm. ikke fandt anvendelse fordi der ikke var tale om en afgørelsessag.

Ombudsmanden mente ikke det var nødvendigt at undersøge nærmere om aktindsigtsanmodningen skulle afgøres efter offentlighedsloven eller forvaltningsloven. Ombudsmanden henviste til at det i forhold til personer som ønsker aktindsigt i dokumenter om egne personlige forhold, er uden betydning for omfanget af aktindsigten om anmodningen om indsigt afgøres efter offentlighedslovens bestemmelser om egenaces eller efter forvaltningslovens bestemmelser om aktindsigt for parter i afgørelsessager.

Ombudsmanden mente det var beklageligt at Undervisningsministeriet under be-

handlingen af sagen ikke havde indhentet og gennemgået samtlige sagsakter som den studerende havde søgt seminariet om aktindsigt i. Ombudsmanden henstillede til ministeriet at genoptage denne del af sagen.

Vedrørende spørgsmålet om bisidder udtalte ombudsmanden at grundsætningen om retten til repræsentation på ulovbestemt grundlag må antages at gælde i videre omfang end forvaltningslovens § 8. Undervisningsministeriet burde derfor ikke have vurderet sagen alene på grundlag af bestemmelserne i forvaltningslovens § 8, men også på grundlag af den ulovbestemte retsgrundsætning om repræsentation. (FOB 2001, s. 514).

Afskedigelse af socialpædagog efter kritik af ledelsen

En socialpædagog på en institution under en kommune sendte sine kolleger og institutionens ledelse et brev med kritik af ledelsen. Ombudsmanden kritiserede at ledelsen pålagde socialpædagogen tavshedspligt om brevet indtil der var afholdt et møde mellem ledelsen, socialpædagogen og dennes tillidsrepræsentant.

Senere gav ledelsen socialpædagogen en tjenstlig ordre om at overtage en ny stilling på institutionen. Ombudsmanden mente det var meget uheldigt at brevet var udformet som en opremsning af flere alternativer, og anså brevet for unødigt krænkende og egnet til at skabe bekymring hos socialpædagogen om hendes fremtidige ansættelse i kommunen. Ombudsmanden mente desuden at den korte svarfrist gav anledning til betænkelighed.

Da socialpædagogen herefter ikke mødte på arbejde, stoppede kommunen udbetalingen af løn til socialpædagogen. Kommunen betragtede ansættelsen som ophørt efter ansøgning fra socialpædagogen hvilket ombudsmanden anså for særdeles kritisabelt. Desuden kritiserede ombudsmanden at kommunen ikke havde givet socialpædagogen eller dennes fagforening meddelelse om

afskedigelsen for socialpædagogen klagede over sagen. (FOB 2001, s. 574).

Varsel til gymnasieelev i forbindelse med forsømmelser

En rektor på et gymnasium bortviste en elev i to dage. Elevens far klagede til Undervisningsministeriet hvor han fik medhold i at bortvisningen manglede hjemmel.

Faren klagede på ny til ministeriet over rektors adfærd i sagen. Rektor havde i første omgang undladt at opfylde sønnens ønske om at få faren med som bisidder på rektors kontor da sønnen skulle modtage og kvittere for et varsel i forbindelse med sine forsømmelser. Faren fik ikke medhold af ministeriet i dette spørgsmål og klagede herefter til ombudsmanden over ministeriets afgørelse.

Efter ombudsmandens opfattelse var der ikke tvivl om at varslet til eleven på rektors kontor i forbindelse med forsømmelserne var (en del af) en afgørelsessag i forvaltningslovens forstand.

Ombudsmanden udtalte i relation til spørgsmålet om bisidder at grundsætningen om retten til repræsentation på ulovbestemt grundlag må antages at gælde i videre omfang end bestemmelsen i forvaltningslovens § 8. Hvis der ikke er tale om en afgørelsessag eller spørgsmålet herom er tvivlsomt, skal en persons ret til repræsentation og bistand vurderes på grundlag af de principper og grundsætninger som gælder på ulovbestemt grundlag.

Sagen rejste endvidere et principielt spørgsmål om den "tidsmæssige udstrækning" af en afgørelsessag. Ombudsmanden udtalte herom at den omstændighed at en myndighed har truffet afgørelse i en sag, ikke bevirker at de retsvirkninger der knytter sig til at sagen er en afgørelsessag i forvaltningslovens forstand, dermed ophører. (FOB 2002, s. 480).

Afslag på voldsoffererstatning på grund af skadelidtes manglende medvirken til sagens oplysning

Erstatningsnævnet afslog at give erstatning til en ung mand der var blevet stukket med en kniv under et overfald.

Erstatningsnævnet fremhævede i sit afslag at den unge mand ikke havde medvirket til sagens opklaring idet hans far, ifølge politiets oplysninger, havde henvendt sig til politiet og meddelt at sønnen ønskede at trække anmeldelsen tilbage. Nævnet afslog efterfølgende at genoptage sagen idet nævnet ikke fandt det godtgjort at sønnen havde været udsat for en straffelovsovertrædelse fordi politianmeldelsen var trukket tilbage.

Ombudsmanden kritiserede at nævnet ikke, før afgørelsen blev truffet, partshørte den unge mand over oplysningerne i politiets rapportmateriale som havde afgørende betydning for afslaget. Endvidere mente ombudsmanden det var kritisabelt at nævnet ikke undersøgte de nærmere omstændigheder da nævnet lagde til grund at politianmeldelsen efter farens henvendelse var trukket tilbage. Ombudsmanden mente ikke at nævnet uden videre kunne slutte at faren havde handlet på sønnens vegne, og at sønnen med rimelighed måtte bære konsekvenserne heraf. Nævnet havde derfor efter ombudsmandens opfattelse ikke tilvejebragt et fyldestgørende grundlag da nævnet traf afgørelse om at afslå ansøgningen om erstatning.

Ombudsmanden kritiserede også at nævnet ikke på baggrund af henvendelser fra den unge mands advokat forsøgte at få de nærmere omstændigheder i sagen belyst. Efter ombudsmandens mening havde nævnet således ikke haft det nødvendige grundlag for at afslå en genoptagelse af sagen. Ombudsmanden mente heller ikke det var berettiget at afslå erstatning med henvisning til at en straffelovsovertrædelse ikke var godtgjort.

Ombudsmanden henstillede herefter at nævnet genoptog behandlingen af sagen, da han anså nævnets afslag på genoptagelse for uberettigede. (FOB 2004, s. 175).

7. Notatpligt

Ifølge offentlighedslovens § 6 har myndighederne i afgørelsessager pligt til at gøre notat om mundtligt modtagne oplysninger. Bestemmelsen er et udslag af en almindelig grundsætning om at offentlige myndigheder har pligt til at gøre notat om alle væsentlige ekspeditioner der ikke fremgår af brevvekslingen eller de øvrige dokumenter i sagen.

Ligeledes har myndighederne pligt til at bevare dokumenter i sagen af hensyn til aktindsigtsreglerne og til sikring af bevis.

Utløst aktindsigt i lægekonsulentudtalelse. Formidling efter principper i patientretsstillingslovens § 7

Et ægtepar havde kort efter deres datters fødsel fået konstateret at datteren led af en form for muskelsvind. Moren søgte herefter kommunen om godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste. I den forbindelse afgav kommunens lægekonsulent en udtalelse hvoraf det bl.a. fremgik at datteren ville afgå ved døden inden for en periode af ca. 20 år. Af udtalelsen fremgik at den ikke måtte udleveres til aktindsigt. I forbindelse med en klage over afgørelsen om tabt arbejdsfortjeneste til det sociale nævn søgte forældrene om aktindsigt og fik tilsendt kopi af lægekonsulentens udtalelse. Forældrene klagede efterfølgende til ombudsmanden over lægekonsulentens udtalelse.

Ombudsmanden henviste til et grundlæggende princip i dansk forvaltningsret hvorefter en part i en sag har ret til at se alle sagens oplysninger og dokumenter. Princippet udmøntes dels i reglerne om partsaktindsigt i forvaltningsloven, reglerne om egenaces i offentlighedsloven og nu også i persondatalovens regler om indsigt i personoplysninger. Undtagelse fra dette grundlæggende princip kræver særdeles tungtvejende grunde. Også lægekonsulentudtalelser som er

forblevet interne, bør der efter omstændighederne gives indsigt i.

På den baggrund havde ombudsmanden svært ved at forstå lægekonsulentens bemærkninger om at hans notat "absolut ikke er beregnet for andet end sagsbehandlere i kommunen ...".

Ombudsmanden udtalte at lægekonsulenter ligesom andre sagsbehandlere skal være opmærksom på at de notater de laver, ofte er undergivet indsigt efter de nævnte regelsæt. Konsulenterne skal endvidere være opmærksom på at de ikke selv afgør spørgsmål om indsigt, og at deres eventuelle udtalelser herom ikke er bindende for de besluttende myndigheder.

Ombudsmanden udtalte endvidere at det havde været ønskeligt om kommunen havde gjort nævnet opmærksom på at der i det oversendte journalmateriale var følsomme oplysninger som forældrene ikke var bekendt med.

Endelig udtalte ombudsmanden at han var enig med det sociale nævn i at det var beklageligt at nævnet ikke havde været opmærksom på at der var følsomme oplysninger der ikke tidligere var givet aktindsigt i, i lægekonsulentens udtalelse, og at det var beklageligt at forældrenes indsigt i erklæringen ikke var blevet formidlet på en særlig hensynsfuld måde i overensstemmelse med principperne i patientretsstillingslovens § 7.

Ombudsmanden noterede sig at nævnet for fremtiden for at undgå lignende episoder ville indskærpe over for medarbejdere at der blev udvist større påpasselighed når sagsakter blev sendt til høring. (FOB 2002, s. 307).

Sagsbehandlers notat i journalen i en pensions sag

En sagsbehandler i en kommune fik en skriftlig advarsel efter at hendes nærmeste leder havde udtalt sig kritisk om hende i et notat til kommunens afdelingschef. Anledningen til indberetningen var at sagsbehandleren dels havde taget et notat i journalen i en pensions sag, dels havde beskrevet en regel i samme notat der kunne give det indtryk at visse sa-

ger skulle fremmes for enhver pris for at kommunen kunne opnå en økonomisk fordel. Sagsbehandleren havde endvidere i notatet gjort opmærksom på at sagen endnu ikke var behørigt oplyst og derfor ikke var klar til afgørelse. Notatet gav anledning til at Det Sociale Nævn senere ophævede afgørelsen og hjemviste den til fornyet afgørelse. Kommunen mente sagsbehandlerens notater både var i strid med regler om journalisering og udtryk for illoyalitet.

Før advarslen blev sagsbehandleren indkaldt til et møde og fik her at vide at hendes sagsbehandling var kritisabel, at der var flere borgerklager, at hun havde anfægtet ledelsesretten, og at hun manglede loyalitet og samarbejdsevne/vilje.

Ombudsmanden mente ikke at der var grundlag for at bebrejde sagsbehandleren notaterne i journalen, og heller ikke at der var grundlag for at give hende en advarsel. Desuden mente ombudsmanden ikke at kommunen havde foretaget en korrekt parts-høring eller givet en fyldestgørende og tilstrækkelig klar begrundelse. (FOB 2002, s. 519).

Optagelsesprøve til musikalsk grundkursus. Afgørelsesbegrebet. Notatpligt. Partshøring. Begrundelse

En ansøger klagede over forløbet af en optagelsesprøve til musikalsk grundkursus på en musikskole. Ansøgeren blev ved prøven vurderet som "måske egnet". Bedømmerne havde ved prøven oplyst at denne bedømmelse normalt ikke førte til optagelse på skolen.

Det var ikke ombudsmandens opfattelse at bedømmerens udtalelse umiddelbart efter prøven kunne karakteriseres som en afgørelse i forvaltningslovens forstand.

Ombudsmanden udtalte derimod at det endelige afslag på optagelsesansøgningen var en afgørelse med den virkning at de almindelige sagsbehandlingsregler skulle iagttages, herunder reglerne om partshøring og begrundelse.

Ombudsmanden kritiserede at de faglige bedømmers notatpligt i forbindelse med

optagelsesprøven ikke var overholdt i tilstrækkeligt omfang. (FOB 2003, s. 280).

Krav om kopi af udgående breve. Kassationsfrist

I forbindelse med ombudsmandens behandling af en sag om inddrivelse af ægtefællebidrag oplyste en kommune ombudsmanden om at kommunen havde sendt afkrævningsbreve, og at det ikke længere var muligt at rekonstruere disse breve. Ombudsmanden optog spørgsmålet om manglende mulighed for rekonstruktion af brevene til behandling af egen drift.

Ombudsmanden udtalte at kommunen ikke var berettiget til at fravælge løbende at få udskrevet kopi af de afkrævningsbreve som kommunen sendte. Det var beklageligt at kommunen havde foretaget dette fravalg.

Ombudsmanden udtalte også at kopi af afkrævningsbrevene kan kasseres når der ikke længere er et retligt eller administrativt behov for dem, dvs. når krav som følge af sagen med sikkerhed er forældet eller på grund af død med sikkerhed ikke kan rejses.

Ombudsmanden henstillede til kommunen at den iværksatte de tiltag der var nødvendige for at opfylde kravene dels om kopi af udgående afkrævningsbreve, dels om at kopi af brevene først kasseres når der ikke længere er retligt eller administrativt behov for dem.

Da Kommunedata bl.a. havde leveret det edb-program som afkrævningsbrevene blev udskrevet fra, orienterede ombudsmanden selskabet om sagen. (FOB 2003, s. 686).

Selektiv betjening af pressen. Vejledning. Notatpligt

Gennem omtale i pressen blev ombudsmanden opmærksom på at Statsministeriet havde givet en bestemt avis aktindsigt i en tale som statsministeren skulle holde om EU. Avisen ville bringe talen som kronik samme dag som talen skulle holdes. Dagen før viste andre medier, bl.a. en anden avis, interesse for taledokumentet. Avisen bad om aftenen

Statsministeriets pressechef om også at få aktindsigt i taledokumentet, men fik afslag med den begrundelse at den første avis allerede havde fået aktindsigt. Ombudsmanden tog sagen op af egen drift.

Ombudsmanden udtalte at en myndigheds interesse i at sikre at visse budskaber formidles på den mest effektive måde og opnår optimal gennemslagskraft, ved at lade dem lancere som solohistorier, ikke i sig selv kan frakendes saglighed. Men dette hensyn kan ikke tillægges en så afgørende vægt over for det lovfæstede offentlighedsprincip og den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning at det i almindelighed vil kunne begrunde tilbageholdelse eller forsinket indsigt til andre.

Ombudsmanden udtalte at taledokumentet ved udlevering til den første avis mistede sin interne karakter, og at Statsministeriet herefter ikke kunne afslå at udlevere det til andre på grundlag af offentlighedslovens bestemmelser om interne dokumenter.

Da Statsministeriet samme dag som udleveringen af taledokumentet til den første avis fandt sted, var i kontakt med en række medier vedrørende talen, burde ministeriet efter ombudsmandens mening på eget initiativ have tilbudt disse medier indsigt i de samme oplysninger som den første avis havde fået.

Ombudsmanden udtalte desuden at en forvaltningsmyndighed, hvis den giver en journalist eller andre indsigt i et eller flere dokumenter og/eller afgiver oplysninger, og denne ekspedition ikke fremgår af sagen, skal tage notat om det. Af notatet skal fremgå hvilke dokumenter eller oplysninger der er udleveret, til hvem eller under hvilke omstændigheder de er udleveret, tidspunktet for udleveringen og eventuelle vilkår eller klausuler der er aftalt eller forudsat ved udleveringen. Ved udlevering af dokumenter eller oplysninger som en myndighed afgiver som led i en solohistorie, vil det efter ombudsmandens opfattelse være ønskeligt at myndigheden i notatet yderligere angiver

den eller de interesser som myndigheden har tillagt betydning ved beslutningen om udlevering. (FOB 2004, s. 452).

Nægtelse af adgang til personligt fremmøde på ambassade

En dansk ambassade i udlandet traf beslutning om at nægte en dansk statsborger der modtog hjælp fra ambassaden i forbindelse med en sag, adgang til personligt fremmøde på ambassaden. Beslutningen blev truffet på baggrund af udsagn fra andre personer på ambassaden som den pågældende skulle have tilbudt at skaffe opholdstilladelse i Danmark mod betaling. Det fremgik endvidere af sagen at den pågældende ved en senere lejlighed, ligeledes mod betaling, skulle have tilbudt en anden at skaffe et visum til Danmark.

Ombudsmanden vurderede at beslutningen om at nægte den pågældende adgang til ambassaden måtte anses for en afgørelse i forvaltningslovens og offentlighedslovens forstand, og kritiserede at ambassaden ikke havde overholdt notatpligten i offentlighedslovens § 6, stk. 1, og ikke havde overvejet partshøringspligten i forvaltningslovens § 19. (FOB 2004, s. 498).

8. Officialprincippet

Det påhviler den enkelte forvaltningsmyndighed selv, eventuelt i samarbejde med andre myndigheder, at fremskaffe fornødne oplysninger om de foreliggende sager eller dog sørge for at private, navnlig parterne, medvirker til sagens oplysning.

Det følger endvidere af princippet at der skal foreligge juridisk bevis for en oplysning for at den kan lægges til grund, og at myndigheden skal påse at der foreligger et forsvarligt oplysningsgrundlag.

Myndigheder der afgiver oplysninger og udtalelser til andre myndigheder, er forpligtede til at påse at de oplysninger der afgives, er dækkende og korrekte.

Afslag på anerkendelse af arbejdsskadesag

En politimand var udsat for to hændelser som blev anmeldt som arbejdsskader. Om hændelse nr. 1 var der uenighed om hvorvidt politimanden under forløbet havde pådraget sig et slag på halsen. Den Sociale Ankestyrelse mente ikke det var bevist at politimanden havde fået et slag på halsen, og styrelsen afviste herefter at der var årsagssammenhæng mellem hændelsen og lidelsen i form af styringsbesvær af højre hånd og arm, svimmelhed, manglende koncentrationsevne, dårlig korttidshukommelse og "tyndhudethed".

Den Sociale Ankestyrelse anså heller ikke hændelse nr. 2 for omfattet af arbejdsskade-forsikringsloven. Den Sociale Ankestyrelse begrundede denne afgørelse med at anmeldelsen var sket efter udløbet af lovens frist på et år, og at der ikke var nogen særlig grund til at dispensere fra fristen.

Ombudsmanden udtalte at Den Sociale Ankestyrelse burde have søgt hændelsesforløbene belyst på en mere sikker måde end sket.

Ombudsmanden kritiserede endvidere Den Sociale Ankestyrelse for manglende partshøring forud for afgørelsen.

Ombudsmanden henstillede til Den Sociale Ankestyrelse at genoptage sagens behandling.

Den Sociale Ankestyrelse meddelte efterfølgende at styrelsen havde genoptaget sagen. (FOB 2000, s. 310).

Tilbagekaldelse af beslutning om udgiftsfordeling til kystbeskyttelsesprojekt

Et amt havde vedtaget et kystbeskyttelsesprojekt og besluttet at grundejerne skulle betale en del af udgifterne. Fordelingen af udgifterne mellem grundejerne skulle ske i forhold til ejendommenes kystlængde.

Sagen blev anket til Trafikministeriet som traf afgørelse om at der ved fordeling af udgifterne mellem grundejerne skulle tages hensyn til de enkelte ejendommers værdi. Senere trak ministeriet sin afgørelse tilbage og stadfæstede amtets afgørelse. Dette kritiserede ombudsmanden bl.a. fordi ministeriet

havde lagt vægt på forhold som der ikke var tilstrækkelige oplysninger om. Desuden kritiserede ombudsmanden at Trafikministeriet ikke havde foretaget partshøring. Ombudsmanden henstillede at Trafikministeriet genoptog sagen. (FOB 2000, s. 419).

Opholdstilladelse for uledsaget flygtningebarn efter udlændingelovens § 9, stk. 2, nr. 4

En srilankansk dreng på 17 år rejste ind i Danmark og søgte om – men fik afslag på – asyl. Han fik også afslag på opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 2, nr. 4. Indenrigsministeriet skrev bl.a. at der ikke var sikre oplysninger om at drengens familie ikke opholdt sig i hjemlandet. Drengen led af en posttraumatisk belastningsreaktion.

Drengens advokat havde tidligere oplyst at drengen via Røde Kors havde fået oplyst at hans farbror i hjemlandet ikke havde været i kontakt med familien siden 1996.

Efter myndighedernes praksis om opholdstilladelse efter § 9, stk. 2, nr. 4, til uledsagede flygtningebørn skal det sikres at den pågældende ikke bringes i en reel nødsituation hvis vedkommende ikke får opholdstilladelse. Der skal således gives opholdstilladelse hvis forældrene er døde eller der er sikre oplysninger om at de ikke kan findes – og der ikke i øvrigt er et sikkert familiemæssigt eller socialt netværk. Det kan desuden i nogle tilfælde føre til opholdstilladelse hvis den pågældende på grund af sygdom har behov for særlig omsorg og bistand.

Ombudsmanden bad – i lyset af official-princippet og praksis om opholdstilladelse til uledsagede flygtningebørn – Indenrigsministeriet om bl.a. at udtale sig om hvem det påhviler at fremskaffe oplysninger om eventuelle tilbageblevne familiemedlemmer i hjemlandet. Ombudsmanden bad desuden ministeriet oplyse om drengens sygdom kunne begrunde at der blev givet opholdstilladelse efter § 9, stk. 2, nr. 4.

Indenrigsministeriet gav herefter drengen opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 2, nr. 4. (FOB 2001, s. 270).

Førtidspension. Oplysningsgrundlaget. Mangelfuld argumentation for tilsidesættelse af speciallægeerklæring. Bedømmelse af resterhvervsevnen

Det sociale nævn tilkendte en mand mellemste førtidspension, men både nævnet og Den Sociale Ankestyrelse afslog mandens ansøgning om højeste førtidspension.

Ombudsmanden kritiserede nævnets og Ankestyrelsens begrundelse der ikke opfyldte kravene i forvaltningslovens § 24. Bl.a. på baggrund af to højesteretsdomme om førtidspension udtalte ombudsmanden at han ikke mente at Ankestyrelsens begrundelse i tilstrækkelig grad argumenterede for årsagen til at Ankestyrelsen vurderede mandens erhvervsevne anderledes end speciallægen der løbende havde fulgt mandens helbreds-tilstand. Efter ombudsmandens opfattelse var der ved Ankestyrelsens afgørelse i sagen stadig betydelig usikkerhed om mandens resterhvervsevne.

Som følge af ombudsmandens manglende lægefaglige ekspertise havde ombudsmanden ikke grundlag for at udtale kritik af Ankestyrelsen på dette punkt. Ombudsmanden henstillede imidlertid til Ankestyrelsen at tage stilling til om oplysningsgrundlaget skulle suppleres således at der kunne træffes afgørelse på et nyt grundlag.

Ombudsmanden udtalte endvidere at nævnet burde have konkretiseret sin bedømmelse af mandens resterhvervsevne. (FOB 2001, s. 408).

Kommunes forslag til formand for huslejenævnet. Inddragelse af hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold. Oplysningsgrundlag

En formand for et huslejenævn ønskede at blive formand igen for en ny periode hvilket han meddelte kommunen. Herefter holdt kommunalbestyrelsen møde om hvem kommunen ville indstille som formand. Ønsket om genbeskikkelse blev ikke nævnt på kommunalbestyrelsens møde, og kommunalbe-

styrelsen besluttede at indstille en anden person som statsamtet herefter beskikkede.

Den tidligere formand klagede til ombudsmanden over kommunens indstilling. Han begrundede klagen med at kommunen i sin beslutning havde inddraget hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold, idet han mente at grunden til at han ikke var blevet genindstillet, var at han ikke længere var medlem af et bestemt parti. Han mente også at ønsket om genbeskikkelse burde have været nævnt for kommunalbestyrelsen.

Ombudsmanden lagde efter sin undersøgelse af sagen til grund at hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold var indgået i kommunalbestyrelsens beslutning om hvem kommunen ville foreslå som formand for huslejenævnet. Det anså ombudsmanden for betænkeligt, og efter ombudsmandens opfattelse burde oplysningen om at den tidligere formand ønskede at fortsætte som formand, i den foreliggende situation have været forelagt kommunalbestyrelsen. (FOB 2002, s. 121).

Kommunens pligt til at give rigtige og fyldestgørende oplysninger til tilsynsmyndighederne

En organisation bad en kommune om aktindsigt i kontrakter og aftaler som kommunen havde indgået med private firmaer. Kommunen afslog begæringen. Organisationen indbragte sagen for tilsynsrådet. Til brug for tilsynsrådets behandling af sagen udtalte kommunen bl.a. at der ikke var skriftlige aftaler med de private firmaer, og at aftaler blev indgået mundtligt fra opgave til opgave.

Tilsynsrådet, og senere Indenrigsministeriet, lagde den pågældende udtalelse til grund for behandlingen af sagen om afslag på aktindsigt.

Organisationen rettede henvendelse til ombudsmanden og bad ham om at vurdere om det var i overensstemmelse med reglerne om notatpligt og reglerne om god forvaltningsskik at en kommune udelukkende indgik mundtlige aftaler med private firmaer om udførelse af opgaver, og at kommunen i

den forbindelse ikke tog notater om aftalernes indhold.

I den anledning bad ombudsmanden kommunen om at svare på en række spørgsmål, herunder om der i kommunens interne dokumenter var oplysninger om indholdet af de mundtlige aftaler.

Kommunen svarede kun delvis, hvorefter ombudsmanden henledte kommunens opmærksomhed på ombudsmandslovens § 19 om myndigheders pligt til at udlevere de oplysninger og dokumenter som forlanges af ombudsmanden, og gentog de spørgsmål som kommunen ikke havde svaret på.

Kommunen gav herefter yderligere oplysninger og inviterede ombudsmanden til et møde med kommunen med henblik på en nærmere drøftelse af de stillede spørgsmål.

Under dette møde oplyste kommunen at den ikke drev en helt papirløs forvaltning. Kommunen oplyste samtidig at der ikke fandtes deciderede kontrakter mellem kommunen og de pågældende virksomheder, men at kommunen tog visse interne notater ved indgåelse af de enkelte aftaler som bl.a. dannede grundlag for den senere afregning.

På den baggrund udtalte ombudsmanden at det måtte have stået kommunen klart at de oplysninger den gav inden mødet, var ufyldende og til dels vildledende.

Ombudsmanden anså det forhold at kommunen havde bibragt den pågældende organisation, tilsynsrådet, Indenrigsministeriet og senest ombudsmandsinstitutionen det indtryk at det ikke fandtes noget skriftligt materiale i kommunen om indholdet af de indgåede aftaler, for meget kritisabelt. (FOB 2002, s. 543).

Afslag på hjælp til tandbehandling.

Begrundelse. Sagsoplysning

En kvinde klagede over kommunens og det sociale nævns afslag på at give hjælp til tandbehandling.

Ombudsmanden kritiserede at de ledsagende begrundelser til myndighedernes afgørelser ikke opfyldte kravene i forvaltningslovens § 24, jf. § 22.

Ombudsmanden kritiserede endvidere sagens oplysningsgrundlag. Myndighederne havde lagt vægt på at det ikke var dokumenteret at kvindens lidelse var medfødt, uanset at dette fremgik af de speciallægeerklæringer som kvinden havde indhentet. Myndighederne havde ikke nærmere argumenteret for at de ikke kunne tilslutte sig disse speciallægeerklæringer.

Ombudsmanden udtalte generelt at hvis der er tvivl om holdbarheden af et væsentligt faktum, hører det med til sagsoplysningen at søge denne tvivl afklaret således at det ved en sædvanlig bevismæssig vurdering kan afgøres om den pågældende oplysning kan lægges til grund for afgørelsen. I overensstemmelse hermed havde myndighederne – eftersom de mente at der var tvivl om holdbarheden af de indhentede erklæringers oplysninger om at kvindens lidelse var medfødt – efter ombudsmandens opfattelse pligt til at undersøge de pågældende oplysninger.

Ombudsmanden henstillede til nævnet at genoptage sagen og (hvis myndighederne fortsat anså det for påkrævet) selv indhente speciallægeerklæring(er) til belysning af spørgsmålet om hvorvidt kvindens lidelse var medfødt. (FOB 2003, s. 385).

Afskedigelse efter anonyme eleverevalueringer. Ombudsmandsprøvelse

En adjunkt blev afskediget fra sin stilling på en handels- og ingeniørhøjskole. Afskedigelsen byggede på anonyme eleverevalueringer af adjunktens undervisning og oplysninger om adjunktens indstilling til gennemførelse af en voksenunderviseruddannelse.

Ombudsmanden udtalte sig generelt om i hvilken udstrækning han fremover ville undersøge sager som f.eks. adjunktens sag hvor en fagforening havde iværksat en fagretlig behandling der ikke var blevet afsluttet. Ombudsmanden færdigbehandlede adjunktens sag for så vidt angik sagsoplysning, partshøring og begrundelse.

Ombudsmanden mente det var kritisabelt at de anonyme eleverevalueringer var indgået i grundlaget for afskedigelsen, og at skolens

oplysningsgrundlag vedrørende gennemførelse af voksenunderviseruddannelsen ikke havde været tilstrækkeligt. Det var efter ombudsmandens opfattelse uheldigt at skolen havde ment at den kunne træffe afgørelsen om afskedigelse – der havde vidtrækkende betydning for adjunkten – på det grundlag som forelå for skolen på afskedigelsestidspunktet.

Ombudsmanden havde ikke grundlag for at foretage sig noget vedrørende skolens partshøring, men han kritiserede den begrundelse som havde ledsaget afgørelsen. (FOB 2003, s. 552).

Afskedigelse i anledning af forventede besparelser. Begrundelse

En ansat i en arbejdsformidling blev afskediget med henvisning til at arbejdsformidlingen forventede at skulle spare det kommende år. De forventede krav om besparelser havde baggrund i finanslovsforslaget som lagde op til besparelser inden for området arbejdsformidling og virksomhedsservice.

Ombudsmanden kritiserede ikke at afskedigelsen, som skete før finansloven blev endeligt vedtaget, var foretaget med baggrund i forventede krav om besparelser.

Udvælgelsen af den ansatte som en af dem der skulle afskediges, var sket med henvisning til at den pågældende viste mindre tilbøjelighed til at tage selvstændige initiativer. Ombudsmanden mente at der i sagen burde have været tilvejebragt oplysninger som redegjorde nærmere for baggrunden for denne vurdering, herunder konkrete oplysninger om hvordan denne mindre tilbøjelighed til at tage selvstændige initiativer viste sig.

Ombudsmanden kritiserede også at begrundelsen for afgørelsen om afskedigelse ikke indeholdt en henvisning til at det var funktionærlovens regler om varsling som blev anvendt. (FOB 2004, s. 79).

Afslag på voldsoffererstatning på grund af skadelidtes manglende medvirken til sagens oplysning

Erstatningsnævnet afslog at give erstatning til en ung mand der var blevet stukket med en kniv under et overfald.

Erstatningsnævnet fremhævede i sit afslag at den unge mand ikke havde medvirket til sagens opklaring idet hans far, ifølge politiets oplysninger, havde henvendt sig til politiet og meddelt at sønnen ønskede at trække anmeldelsen tilbage. Nævnet afslog efterfølgende at genoptage sagen idet nævnet ikke fandt det godtgjort at sønnen havde været udsat for en straffelovsovertrædelse fordi politianmeldelsen var trukket tilbage.

Ombudsmanden kritiserede at nævnet ikke, før afgørelsen blev truffet, partshørte den unge mand over oplysningerne i politiets rapportmateriale som havde afgørende betydning for afslaget. Endvidere mente ombudsmanden det var kritisabelt at nævnet ikke undersøgte de nærmere omstændigheder da nævnet lagde til grund at politianmeldelsen efter farens henvendelse var trukket tilbage. Ombudsmanden mente ikke at nævnet uden videre kunne slutte at faren havde handlet på sønnens vegne, og at sønnen med rimelighed måtte bære konsekvenserne heraf. Nævnet havde derfor efter ombudsmandens opfattelse ikke tilvejebragt et fyldestgørende grundlag da nævnet traf afgørelse om at afslå ansøgningen om erstatning.

Ombudsmanden kritiserede også at nævnet ikke på baggrund af henvendelser fra den unge mands advokat forsøgte at få de nærmere omstændigheder i sagen belyst. Efter ombudsmandens mening havde nævnet således ikke haft det nødvendige grundlag for at afslå en genoptagelse af sagen. Ombudsmanden mente heller ikke det var berettiget at afslå erstatning med henvisning til at en straffelovsovertrædelse ikke var godtgjort.

Ombudsmanden henstillede herefter at nævnet genoptog behandlingen af sagen, da han anså nævnets afslag på genoptagelse for uberettigede. (FOB 2004, s. 175).

9. Partshøring

Kan en part ikke antages at være bekendt med at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, må der ikke træffes afgørelse før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse, jf. forvaltningslovens § 19, stk. 1. Det gælder dog kun hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Partshøringspligten begrænses desuden ved en række undtagelser i § 19, stk. 2.

Bestemmelsen suppleres i forhold til bestemte afgørelseskategorier af ulovbestemte grundsætninger. I sager om afskedigelse bl.a. på grund af samarbejdsvanskeligheder eller uegnethed gælder således en særlig udvidet partshøringspligt.

Forvaltningslovens § 21 indeholder en bestemmelse som er nært beslægtet med § 19. Ifølge § 21, stk. 1, kan den der er part i en sag, på ethvert tidspunkt af sagens behandling forlange at sagens afgørelse udsættes indtil parten har afgivet en udtalelse til sagen.

I lovgivningen findes endvidere andre procedureregler end § 19, stk. 1, hvorved parten sikres adgang til at udtale sig inden der træffes afgørelse, bl.a. kapitel 4 i tjenestemandsløven om tjenestemandshøring.

Afslag på ansøgning om tilladelse til udførsel af maleri. Hjemmel. Partshøring. God forvaltningsskik

Et auktionsfirma ansøgte den 28. maj 1997 Kulturværdiudvalget om tilladelse til at udføre et maleri med henblik på salg i udlandet.

Den 5. september 1997 nedlagde udvalget forbud mod udførsel i henhold til lov om sikring af kulturværdier i Danmark og tilbød auktionsfirmaet 200.000 kr. for maleriet.

Auktionsfirmaet klagede herefter til ombudsmanden som udtalte at udvalget ikke havde hjemmel til at meddele udførselsforbud da § 6, stk. 2, i lov om sikring af kulturværdier i Danmark indeholdt en lovbestemt frist på 3 måneder for at nedlægge et udførselsforbud. Fristen var overskredet da udvalget traf sin afgørelse.

Ombudsmanden udtalte også at Kulturværdiudvalget bl.a. burde have partshørt auktionsfirmaet over to indhentede fagkyndige udtalelser om maleriets værdi. Sagen gav ombudsmanden anledning til at udtale at det fulgte af officialprincippet at udvalget skulle træffe en indholdsmæssigt rigtig afgørelse om værdifastsættelsen uafhængigt af hvilken værdiansættelse ansøgningen var ledsaget af. Herefter ville enhver indhentet fagkyndig udtalelse om genstandens værdi principielt være "til ugunst" for parten og således omfattet af partshøringspligten i § 19 i forvaltningsloven.

Efter ombudsmandens opfattelse overskred udvalgets sprogbrug over for auktionsfirmaet på mange punkter klart grænserne for god forvaltningsskik.

Sammenfattende mente ombudsmanden at Kulturværdiudvalgets sagsbehandling havde været meget kritisabel. (FOB 2000, s. 240).

Afgørelse om at stoppe kontanthjælp/aktiveringsydelse ikke meddelt.

Partshøring. Officialprincippet

En mand i aktivering klagede over at en kommune havde standset udbetalingen af aktiveringsydelse fordi han blev væk fra et aktiveringsstilbud. Det sociale nævn fastholdt afgørelsen. Den Sociale Ankestyrelse afviste at behandle sagen med henvisning til at den ikke var af principiel betydning.

Om det forhold at kommunen ikke havde underrettet manden om afgørelsen, udtalte ombudsmanden at meddelelse af afgørelser er en grundlæggende sagsbehandlingsregel, og at manglende overholdelse heraf som udgangspunkt medfører ugyldighed.

Ombudsmanden mente det var meget kritisabelt at kommunen ikke forud for afgørelsen havde partshørt manden. Ombudsmanden kritiserede endvidere at Det Sociale Ankenævn for Fyns Amt ikke havde forholdt sig til kommunens undladelse af at partshøre.

Ombudsmanden henstillede til Det Sociale Nævn for Fyns Amt at genoptage sagen. (FOB 2000, s. 320).

Godtgørelse til præst uden tjenestebolig. Partshøring. Notatpligt. Skøn. Hjemmel

En præst klagede over at hun kun fik den mindste godtgørelse for at udføre arbejde på sin bopæl. Kirkeministeriets afslag på at give en større godtgørelse var begrundet med at der var kontor i kirken.

Ombudsmanden udtalte at Kirkeministeriet burde have partshørt præsten om de indhentede oplysninger om at der var kontor i kirken. Ministeriet burde desuden have taget notat om oplysningerne.

Ministeriet havde endvidere undladt at foretage en konkret vurdering af om præsten kunne benytte kontoret. Ministeriet havde alene henvist til fast praksis.

Ombudsmanden kritiserede ikke selve afgørelsen, men henstillede at ministeriet ved en kommende revision af regelgrundlaget søgte at præcisere bestemmelserne. (FOB 2001, s. 189).

Partshøringsfrist ved afskedigelse. Høringsbrevets form

Af dagspressen fremgik at TV 2 agtede at afskedige et større antal medarbejdere. Ved henvendelse til TV 2 blev det oplyst at de pågældende medarbejdere fik besked om den påtænkte afskedigelse den 31. maj 1999 med svarfrist den 2. juni 1999. Efter at have modtaget kopi af nogle af partshøringsbrevene og en udtalelse om rimeligheden af svarfristens længde besluttede ombudsmanden af egen drift at undersøge sagen.

Ombudsmanden udtalte at han var mest tilbøjelig til at mene at svarfristen var i strid

med forvaltningslovens § 19. Ombudsmanden udtalte endvidere at det havde været mere hensynsfuldt og bedst stemmende med god forvaltningsskik om partshørings skrivelserne ikke havde haft en udformning som – sammenholdt med den korte svarfrist – kunne give indtryk af at høringen alene var en formalitet. (FOB 2001, s. 215).

Klage over Sundhedsvæsenets Patientklagenævn. God forvaltningsskik. Partshøring. Begrundelse

En kvinde på 47 år konsulterede sin læge tre gange fordi hun havde smerter i øverste del af maven. Kvinden havde desuden halsbrand og sure opstød. Lægen vurderede at kvinden havde mavekatar, og ordinerede maveneutraliserende medicin. Tre uger efter sidste lægekonsultation døde kvinden af hjertestop. Kvindens efterladte ægtefælle klagede til Sundhedsvæsenets Patientklagenævn over lægen. Nævnet indhentede to lægefaglige vurderinger fra sagkyndige konsulenter (begge alment praktiserende læger). Herefter traf nævnet afgørelse om at der ikke var grundlag for at kritisere lægens vurdering af kvindens symptomer.

Ægteemanden klagede til Folketingets Ombudsmand. Ombudsmanden kunne ikke kritisere indholdet af Patientklagenævnets afgørelse, men kritiserede nævnets sagsbehandling. Ombudsmanden mente det havde været bedst stemmende med god forvaltningsskik hvis nævnet, før det traf afgørelse, havde orienteret klageren om at nævnet ikke ville imødekomme ønsket om at sagen blev forelagt sagkyndige konsulenter med speciale i patologi, hjertesygdomme, mavesygdomme og allergi.

Nævnet partshørte ikke manden over den anden indhentede sagkyndige erklæring i sagen. Dette mente ombudsmanden at nævnet burde have gjort – ikke efter forvaltningslovens § 19, men derimod efter § 10, stk. 7, i bekendtgørelsen om nævnets forretningsorden.

Endelig kritiserede ombudsmanden Patientklagenævnets begrundelse for afgørelsen. (FOB 2002, s. 140).

Afslag på dispensation til fjerde eksamensforsøg

En advokat klagede på vegne af en teologistuderende bl.a. over at den studerende havde fået afslag på dispensation til for fjerde gang at lade sig indstille til eksamen i faget Ny Testamente.

Lærerrepræsentanterne i studienævnet havde afgivet en udtalelse til brug for fakultetsrådets behandling af sagen. Ombudsmanden mente at udtalelsen indeholdt oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, og at oplysningerne måtte anses for væsentlige for sagens afgørelse. Ombudsmanden mente derfor at fakultetsrådet inden afgørelsen blev truffet, havde pligt til at partshøre den studerende over udtalelsen, og at det var beklageligt at et brev i sagen var formuleret på en sådan måde at det gav indtryk af at den med brevet iværksatte høring var indholdsløs.

Ombudsmanden var enig med myndighederne i at det havde været bedst stemmende med god forvaltningsskik hvis den studerende var blevet underrettet om at sagen på grund af stemmelighed i studienævnet var blevet overgivet til fakultetsrådet til behandling.

Ligeledes var ombudsmanden enig med ministeriet i at fakultetsrådets afslag ikke opfyldte begrundelseskravene, og i at det var beklageligt at ministeriet ikke i forbindelse med sin afgørelse i sagen var opmærksom på begrundelsesmanglerne.

Ombudsmanden havde ingen bemærkninger til at myndighederne i forbindelse med deres afgørelser i et vist omfang inddrog oplysninger om den studerendes øvrige eksamensresultater, og ombudsmanden havde heller ikke grundlag for at tilsidesætte myndighedernes bevisvurdering af en lægeerklæring eller for at kritisere at myndighederne ikke tillagde erklæringen vægt. (FOB 2002, s. 272).

Bortvisning fra kirkemusikskole

En kirkemusikskole meddelte en tidligere elev, der stadig var medlem af skolens kor, at hans kritik af skolens ledelse var farlig for klimaet på skolen. Meddelelsen var ment som en skriftlig advarsel, og kormedlemmet fik ved samme lejlighed opstillet nogle krav til at han kunne indfinde sig på skolen. Senere blev kormedlemmet bortvist fra skolen, bl.a. med henvisning til advarslen. Kirkeministeriet godkendte skolens afgørelse, og kormedlemmet klagede til ombudsmanden.

Ombudsmanden mente at skolens opstilling af vilkår som betingelse for at kormedlemmet kunne komme på skolen, forudsatte at der var et sagligt grundlag og tilstrækkelige oplysninger til vurdering heraf. Efter ombudsmandens opfattelse måtte der kræves vægtige grunde for at en person – herunder en tidligere elev – kunne bortvises fra en offentlig institution. Det ville i dette tilfælde sige en sandsynliggørelse af at klimaet på skolen blev alvorligt forværret eller ødelagt ved kormedlemmets kritik af skolens ledelse, eller at der var væsentlig risiko herfor. Ombudsmanden mente ikke at sagen indeholdt den fornødne dokumentation, og ombudsmanden henstillede derfor til Kirkeministeriet at genoptage sagen.

Kormedlemmet blev i øvrigt ikke partshørt før bortvisningen, og ombudsmanden udtalte i den forbindelse at kirkemusikskolens beslutning om at bortvise kormedlemmet utvivlsomt var en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Skolen havde derfor haft pligt til at partshøre den pågældende før bortvisningen. (FOB 2003, s. 248).

Manglende besættelse af lektorat. Ytringsfrihed. Officialprincippet

En adjunkt klagede til ombudsmanden over at et universitet havde undladt at besætte en lektorstilling han havde søgt.

Det fremgik af sagen at adjunkten efter at have søgt lektorstillingen havde kontaktet et professorbedømmelsesudvalg og gjort gældende at en af professoratets ansøgere – der tillige var institutleder på det institut hvor

adjunkten havde søgt stillingen som lektor – muligvis havde handlet videnskabeligt uredeligt.

Under et møde mellem universitetet og adjunkten oplyste universitetet at det var en forudsætning for ansættelse at adjunkten gav institutlederen sin uforbeholdne undskyldning og over for professorbedømmelsesudvalget beklagede sin henvendelse. Da adjunkten ikke opfyldte de opstillede vilkår, afslog universitetet at ansætte ham. Da ingen andre ansøgere var kvalificerede, undlod universitetet at besætte stillingen.

Adjunktens henvendelse til professorbedømmelsesudvalget var efter ombudsmandens opfattelse en lovlig ytring. Spørgsmålet var herefter om stillingsafslaget var berettiget på grund af mulige samarbejdsvanskeligheder under en eventuel ansættelse.

Ombudsmanden mente at universitetets vilkår forudsatte at der var et sagligt grundlag for at stille de omtalte vilkår og tilstrækkelige oplysninger til vurdering heraf. Det ville i dette tilfælde sige en sandsynliggørelse af at der ved ansættelse af adjunkten ville være en væsentlig risiko for samarbejdsvanskeligheder, og at denne risiko kunne mindskes betydeligt hvis han efterkom de opstillede vilkår.

Ombudsmanden skrev i en foreløbig redegørelse at det muligvis havde været berettiget at opstille de omtalte vilkår hvis universitetet først havde indhentet en udtalelse fra institutlederen som med god saglig grund havde krævet dette som forudsætning for et fremtidigt samarbejde med adjunkten.

Universitetet oplyste herefter over for ombudsmanden at universitetet havde ført grundige samtaler med institutlederen med henblik på at belyse mulige samarbejdsvanskeligheder, og at de omtalte vilkår var blevet opstillet på dette grundlag. Universitetet havde ikke udarbejdet notat(er) om disse samtaler.

I sin endelige redegørelse kritiserede ombudsmanden den manglende overholdelse af notatpligten efter offentlighedslovens § 6. Ombudsmanden havde imidlertid på det foreliggende grundlag ikke tilstrækkelige

forudsætninger for at vurdere om universitetet – efter en samlet vurdering af hele sagsforløbet – havde et tilstrækkeligt sagligt grundlag for ikke at ansætte adjunkten. (FOB 2003, s. 590).

Nedrivning af ejendom og nedlæggelse af boliger

En kommune gav tilladelse til nedrivning af en ejendom. Før da havde kommunen givet aktindsigt i sagen til en lejerforening som på vegne af nogle lejere i ejendommen havde gjort indsigelse mod den påtænkte nedrivning. Lejerne havde bedt om aktindsigt i sagen og spurgt om muligheden for at afgive en udtalelse til kommunen når sagen var færdigoplyst. Over for statsamtet, som sagen blev indbragt for, anførte kommunen at den havde givet et mundtligt og i forhold til bygherren stiltiende samtykke til nedlæggelse af de pågældende boliger.

Ombudsmanden kritiserede at kommunen ikke havde givet lejerforeningen mulighed for at komme med en udtalelse og ikke havde givet meddelelse om samtykke til at nedlægge boligerne. Ombudsmanden kritiserede endvidere at kommunen i nedrivningssagen ikke havde reageret over for bygherren selv om der ikke var meddelt samtykke til nedlæggelse af boligerne, og ombudsmanden kritiserede at statsamtet ikke havde fastslået at kommunen havde tilsidesat denne pligt. Endvidere kritiserede ombudsmanden kommunens praksis for samtykke til nedlæggelse af boliger og henstillede at kommunen ændrede sin praksis så den kom i overensstemmelse med boligreguleringsloven. (FOB 2004, s. 543).

Aktindsigt i dokumenter vedrørende markedsføringstilladelse og anden registreringsdokumentation for lægemiddel.

Partshøring

En advokat klagede på vegne af sin klient over at Indenrigs- og Sundhedsministeriet havde tiltrådt Lægemiddelstyrelsens afslag

på aktindsigt i dokumenter vedrørende godkendelse af et lægemiddel.

Det fremgik af sagen at Lægemiddelstyrelsen i forbindelse med behandlingen af anmodningen om aktindsigt havde indhentet en udtalelse fra den advokat der repræsenterede virksomheden som i sin tid søgte om godkendelse af lægemidlet.

Ombudsmanden kritiserede at Lægemiddelstyrelsen ikke havde overvejet om der skulle partshøres over den indhentede udtalelse, og at styrelsen i givet fald ikke havde foretaget en sådan partshøring, inden der blev truffet afgørelse i aktindsigtssagen. Ombudsmanden kritiserede endvidere at Indenrigs- og Sundhedsministeriet ikke havde foretaget en vurdering af hvilken betydning den manglende partshøring burde have for ministeriets videre behandling af sagen.

Ombudsmanden henstillede at ministeriet genoptog sagens behandling med henblik på at ministeriet nu foretog en sådan vurdering, og med henblik på at der blev truffet ny afgørelse i sagen.

Ministeriet genoptog sagens behandling, foretog partshøring og traf en ny afgørelse. Ombudsmanden foretog sig herefter ikke mere. (FOB 2004, s. 158).

10. Partsaktindsigt

Den der er part i en sag hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, kan forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 1. Retten til partsaktindsigt er begrænset ved §§ 11-15 i loven.

Afslag på ønske om aktindsigt fra undvegen fange. Partsrepræsentation

Direktoratet for Kriminalforsorgen afslog et ønske om aktindsigt fra en undvegen fange. Direktoratet henviste til at ønsker om aktindsigt i visse tilfælde kan afvises uden udtrykkelig lovhjemmel, og henviste også til forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, hvorefter hensynet til straffuldbydelsen kan begrunde at visse oplysninger undtages fra aktindsigt. Direktoratet mente ikke at den

retsstridige adfærd som består i at en person undtager sig strafudståelse, bør understøttes af det offentlige. Direktoratet udtalte endvidere at den undvegnes ret til at lade sig repræsentere i sagen efter forvaltningslovens § 8 kan begrænses hvis interessen i at kunne lade sig repræsentere findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige interesser.

Ombudsmanden udtalte at den ulovhjemlede adgang til at nægte aktindsigt ikke fandt anvendelse med direktoratets argumenter. Ombudsmanden udtalte videre at afslag på aktindsigt med henvisning til forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, ville kræve at de dokumenter som begæringen om aktindsigt rettede sig imod, indeholdt oplysninger som den pågældende ville kunne gøre brug af til fortsat unddragelse. Ombudsmanden var heller ikke enig i at imødekommelse af en aktindsigtsbegæring fra en undvegen fange generelt er udtryk for at man derved "understøtter" den pågældendes unddragelse fra straffuldbydelsen.

For så vidt angik muligheden for at begrænse adgangen til partsrepræsentation i forvaltningslovens § 8, stk. 2, var det ombudsmandens opfattelse at den er snæver og først og fremmest retter sig mod andre (mere praktiske) situationer end den foreliggende.

Ombudsmanden henstillede til Direktoratet for Kriminalforsorgen at træffe en ny afgørelse i sagen. (FOB 2000, s. 175).

Aktindsigt i lægekonsulentudtalelser og oplæg til nævnsmøde

En forening klagede på vegne af en mand over at det sociale nævn og Den Sociale Ankestyrelse havde givet afslag på aktindsigt i nævnets mødeoplæg og lægekonsulentudtalelse.

Ombudsmanden udtalte, i overensstemmelse med sine tidligere udtalelser om aktindsigt i nævns mødeoplæg, at der ikke kan antages at eksistere en egentlig ret til aktindsigt.

Sagen gav ombudsmanden anledning til nærmere at overveje om en klager har krav på aktindsigt i lægekonsulentudtalelser på

baggrund af princippet i retssikkerhedslovens § 4 og forarbejderne dertil. Ombudsmanden mente at det ville være bedst stemmende med princippet i retssikkerhedslovens § 4 og forarbejderne dertil at gøre borgeren bekendt med indholdet af lægekonsulentudtalelserne forud for afgørelserne. Ombudsmanden mente imidlertid ikke der var grundlag for at udtrykke denne opfattelse i form af kritik af de pågældende myndigheder.

Ombudsmanden fandt anledning til at bemærke at Ankestyrelsen også i sager om aktindsigt efter meroffentlighedsprincippet har kompetence og er forpligtet til at efterprøve nævnets afgørelser i samme omfang som ved andre skønmæssige afgørelser – altså påse at skønnet er udøvet lovligt. (FOB 2001, s. 421).

Aktindsigt. Benægtelse af dokumenters eksistens

En kommune afskedigede en skoleleder, og Danmarks Lærerforening bad kommunen om aktindsigt i samtlige akter. Kommunen sendte nogle dokumenter til foreningen og oplyste – også efter at foreningen havde gentaget sin aktindsigtsanmodning – at der ikke var yderligere materiale i sagen, og altså heller ikke interne notater.

Skolelederen bad bl.a. om aktindsigt i et bestemt notat om kommunens telefoniske kontakt til Kommunernes Landsforening om sagen. Kommunen oplyste at der ikke var notater i sagen ud over de notater skolelederen allerede havde fået aktindsigt i. Da skolelederen præciserede sin aktindsigtsanmodning yderligere, oplyste kommunen at der fandtes et notat om kontakt til Kommunernes Landsforening, men at det på intet tidspunkt havde været en del af sagen. Kommunen afslog at give aktindsigt i notatet.

I forbindelse med behandlingen af en klage over afskedigelsen blev ombudsmanden opmærksom på at kommunen i forbindelse med aktindsigtsbegæringerne måske havde fortiet eller benægtet eksistensen af doku-

menter i sagen. Ombudsmanden optog dette spørgsmål til behandling af egen drift.

Ombudsmanden anså det for utvivlsomt at to notater i sagen med samme dato, herunder bl.a. det notat som skolelederen havde bedt om aktindsigt i, hørte til blandt akterne i afskedigelsessagen. Det var ombudsmandens opfattelse at Danmarks Lærerforenings aktindsigtsanmodning utvivlsomt omfattede begge notater, og at skolelederens aktindsigtsanmodning i hvert fald omfattede det ene notat.

Ombudsmanden udtalte at kommunen ikke alene havde haft pligt til at omtale dokumenternes eksistens i sine svar til lærerforeningen og skolelederen, men også havde haft en pligt til at ledsage sine skriftlige svar af begrundelserne for afslagene på indsigt i dokumenterne. Ombudsmanden mente at de manglende begrundelser i sig selv var kritisable, men udtalte desuden at kommunens manglende omtale af eksistensen af de to dokumenter i besvarelsene af lærerforeningens og skolelederens gentagne anmodninger om aktindsigt var overordentlig kritisabel. Endelig mente ombudsmanden at kommunens svar til skolelederen – at der ikke fandtes yderligere notater i sagen – var udtryk for en klart utilstedelig fortielse og benægtelse af eksistensen af det notat som han havde bedt om aktindsigt i.

Da der var begået fejl af større betydning i sagen, fandt ombudsmanden anledning til at underrette vedkommende kommunalbestyrelse og Folketingets Retsudvalg. (FOB 2001, s. 598).

Vejledning om søgsmålsfrist i aktindsigtssag

I forbindelse med ombudsmandens behandling af en klage fra en skatteyder om at få aktindsigt efter reglerne i forvaltningsloven i en sag ved Ligningsrådet besluttede ombudsmanden over for Told- og Skattestyrelsen at rejse en særskilt egen drift-sag vedrørende spørgsmålet om styrelsens vejledning om at der gælder en frist på 3 måneder for afgørelsens indbringelse for domstolene, jf. skattestyrelseslovens § 31, stk. 3.

Ombudsmanden udtalte i en foreløbig redegørelse bl.a. at det på samme måde som ved administrativ rekurs generelt må antages at bestemmelser om særlige frister eller begrænsninger af kredsen af søgsmålsberettigede ikke gælder for adgangen til at indbringe afgørelser om aktindsigt for domstolene. Det medfører at der for så vidt angår sådanne bestemmelser, kræves at det udtrykkeligt fremgår af bestemmelserne selv eller deres forarbejder at de også finder anvendelse på afgørelser om aktindsigt.

Ombudsmanden mente efter en samlet vurdering – uanset ordlyden af skattestyrelseslovens § 31 – at prøvelsesbegrænsningerne i skattestyrelseslovens § 31 ikke finder anvendelse på isolerede aktindsigtsafgørelser, men udelukkende tager sigte på det materielle indhold af afgørelser på skatte-, afgifts- og toldområdet.

Told- og Skattestyrelsen meddelte efterfølgende at styrelsen var indstillet på – i overensstemmelse med ombudsmandens forslag – at præcisere retstilstanden ved en ændring af vejledningen ”Processuelle regler på Told-Skats område”. Skatteministeriet meddelte endvidere at ministeriet i forbindelse med en revision af bekendtgørelse om myndighedsinddeling og sagsudlægning ville overveje spørgsmålet om ophævelse af klagefristen for administrativ klage over afgørelser om aktindsigt. (FOB 2002, s. 299).

Utilsigtet aktindsigt i lægekonsulent-udtalelse. Formidling efter principper i patientretsstillingslovens § 7

Et ægtepar havde kort efter deres datters fødsel fået konstateret at datteren led af en form for muskelsvind. Moren søgte herefter kommunen om godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste. I den forbindelse afgav kommunens lægekonsulent en udtalelse hvoraf det bl.a. fremgik at datteren ville afgå ved døden inden for en periode af ca. 20 år. Af udtalelsen fremgik at den ikke måtte udleveres til aktindsigt. I forbindelse med en klage over afgørelsen om tabt arbejdsfortjeneste til det sociale nævn søgte forældrene om aktindsigt

og fik tilsendt kopi af lægekonsulentens udtalelse. Forældrene klagede efterfølgende til ombudsmanden over lægekonsulentens udtalelse.

Ombudsmanden henviste til et grundlæggende princip i dansk forvaltningsret hvorefter en part i en sag har ret til at se alle sagens oplysninger og dokumenter. Princippet udmøntes dels i reglerne om partsaktindsigt i forvaltningsloven, reglerne om egenaces i offentlighedsloven og nu også i persondatalovens regler om indsigt i personoplysninger. Undtagelse fra dette grundlæggende princip kræver særdeles tungtvejende grunde. Også lægekonsulentudtalelser som er forblevet interne, bør der efter omstændighederne gives indsigt i.

På den baggrund havde ombudsmanden svært ved at forstå lægekonsulentens bemærkninger om at hans notat ”absolut ikke er beregnet for andet end sagsbehandlere i kommunen ...”.

Ombudsmanden udtalte at lægekonsulenter ligesom andre sagsbehandlere skal være opmærksom på at de notater de laver, ofte er undergivet indsigt efter de nævnte regelsæt. Konsulenterne skal endvidere være opmærksom på at de ikke selv afgør spørgsmål om indsigt, og at deres eventuelle udtalelser herom ikke er bindende for de besluttende myndigheder.

Ombudsmanden udtalte endvidere at det havde været ønskeligt om kommunen havde gjort nævnet opmærksom på at der i det oversendte journalmateriale var følsomme oplysninger som forældrene ikke var bekendt med.

Endelig udtalte ombudsmanden at han var enig med det sociale nævn i at det var beklageligt at nævnet ikke havde været opmærksom på at der var følsomme oplysninger der ikke tidligere var givet aktindsigt i, i lægekonsulentens udtalelse, og at det var beklageligt at forældrenes indsigt i erklæringen ikke var blevet formidlet på en særlig hensynsfuld måde i overensstemmelse med principperne i patientretsstillingslovens § 7.

Ombudsmanden noterede sig at nævnet for fremtiden for at undgå lignende episoder

ville indskærpe over for medarbejdere at der blev udvist større påpasselighed når sagsakter blev sendt til høring. (FOB 2002, s. 307).

Aktindsigt i regionskontors sagsfremstilling til arbejdsmarkedsrådet. Forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2. Inhabilitet

En ledig klagede til et arbejdsmarkedsråd over det tilbud i en handlingsplan som han havde fået fra arbejdsformidlingen. Han bad om aktindsigt i korrespondancen mellem arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedsrådet. Anmodningen måtte forstås som et ønske om aktindsigt i den sagsfremstilling som arbejdsformidlingens regionskontor havde skrevet til brug for rådets afgørelse. Ombudsmanden udtalte at ønsket om aktindsigt skulle behandles af arbejdsmarkedsrådet.

Ombudsmanden udtalte at regionskontoret uden tvivl er en selvstændig myndighed i relation til reglerne om aktindsigt. Regionschefen, og dermed regionen som myndighed, varetager sekretariatsforretninger for arbejdsmarkedsrådet, jf. § 52, stk. 8, i lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik.

Efter ombudsmandens opfattelse skulle anmodningen om aktindsigt vurderes efter forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2, og ikke, som rådet havde gjort, efter forvaltningslovens § 12, stk. 1, nr. 2, om interne arbejdsdokumenter. Hvis et dokument udelukkende har været udvekslet mellem sekretariatsmyndigheden (regionen) og hovedmyndigheden (arbejdsmarkedsrådet) for så vidt angår sekretariatsarbejdet, vil dokumentet kunne undtages fra aktindsigt i medfør af forvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2. Da arbejdsformidlingen – og ikke kun arbejdsformidlingen som sekretariat for arbejdsmarkedsrådet – (fejlagtigt) traf afgørelse om aktindsigt, og da afslaget senere blev påklaget og behandlet af Arbejdsmarkedsstyrelsen, blev dokumentet videregivet ud over den udveksling der fandt sted i forbindelse med sekretariatsfunktionen. Dermed kunne dokumentet efter ombudsmandens opfattelse ikke undtages fra aktindsigt efter § 14, stk. 1, nr. 2.

En medarbejder deltog i behandlingen af aktindsigtssagen, først som fuldmægtig i arbejdsformidlingen og senere som sekretariatschef i forbindelse med arbejdsmarkedsrådets behandling af sagen. Ombudsmanden mente at den pågældende medarbejder var inhabil i forbindelse med arbejdsmarkedsrådets behandling af sagen.

Ombudsmanden henstillede til arbejdsmarkedsrådet at træffe en ny afgørelse om aktindsigt og bad rådet om at inddrage spørgsmålet om medarbejderens inhabilitet i sin nye behandling af sagen. (FOB 2003, s. 85).

Arvings adgang til aktindsigt i skatte- og afgiftssag vedrørende offentligt skiftet dødsbo. Partsbegrebet. Begrænsning af aktindsigt efter særlig tavshedspligtsbestemmelse. God forvaltningsskik

En borger klagede over at hun havde fået afslag på aktindsigt i dokumenter om beskatning og afgiftsberigtigelse af dødsboet efter sin søster. Afslaget blev givet efter både forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Uanset at borgeren som arving havde en betydelig interesse i dødsboets skatte- og afgiftssag, var det ombudsmandens vurdering at interessen var indirekte og afledet og ikke væsentlig i en sådan grad at borgeren kunne anses for part i forvaltningslovens forstand. Ombudsmanden kritiserede derfor ikke myndighedernes afslag på aktindsigt efter forvaltningsloven.

Ombudsmanden kritiserede heller ikke myndighedernes afslag på aktindsigt efter offentlighedsloven idet han var enig i at samtlige dokumenter i sagerne indeholdt oplysninger omfattet af den særlige tavshedspligtsbestemmelse i skattestyrelsesloven.

På baggrund af borgerens betydelige, men indirekte interesse i sagen ville det dog have været ønskeligt hvis myndighederne havde kontaktet bobestyreren for at få afklaret om boet kunne tilslutte sig at skattemyndighederne gav borgeren indsigt i sagerne.

Ombudsmanden mente det var beklageligt at told- og skatteregionen ikke havde be-

svaret borgerens aktindsigtsanmodning i overensstemmelse med 10-dages fristen, ligesom han mente at det var beklageligt at regionen ikke i forbindelse med klagesagens behandling indhentede sagens dokumenter fra skatteforvaltningen. (FOB 2003, s. 345).

Afslag på aktindsigt i skattekontrolsag

En skatteyder som var førtidspensionist, og som samtidig drev en hobbyvirksomhed med at spille musik, klagede til ombudsmanden over at han havde fået afslag på aktindsigt i en skattekontrolsag der var rejst mod ham. Skattekontrolsagen var startet bl.a. som følge af at skatteforvaltningen i den kommune hvor skatteyderen var bosat, havde modtaget en række anmeldelser fra en bestemt navngiven person om omfanget af skatteyderens aktiviteter som musiker.

Skatteyderen blev af kommunens skatteforvaltning indkaldt til et møde om hans skatteansættelser for 3 givne år og blev samtidig bedt om at komme med en række forskellige oplysninger til skatteforvaltningen. Skatteyderen fik ikke oplysning om anmeldelserne.

Skatteyderen anmodede inden mødet om aktindsigt i det materiale som sagen byggede på. Kommunen gav afslag på aktindsigt. Hensynet til ikke at forspilde kontrollens formål gjorde efter kommunens opfattelse at han ikke på daværende tidspunkt havde ret til aktindsigt i skatteforvaltningens kontroloplysninger. Kommunen understregede senere at skatteyderen naturligvis ville få aktindsigt i skatteforvaltningens kontroloplysninger når han havde indsendt det fornødne materiale og skatteforvaltningen havde afsluttet den revisionsmæssige gennemgang.

Skatteyderen klagede til told- og skatteregionen som stadfæstede afslaget på aktindsigt. Først i forbindelse med regionens afslag kom det frem at der var anmeldelser.

Ombudsmanden udtalte at der efter hans opfattelse ikke forelå sådanne hensyn som kunne begrunde at skatteyderen ikke straks skulle have aktindsigt i sagen. Det gjaldt

både oplysningerne om at der var anmeldelser, oplysningerne om anmelderens navn, indholdet af anmeldelserne og øvrige dokumenter med oplysninger om hans indtægter som musiker. Ombudsmanden kritiserede således at told- og skatteregionen havde stadfæstet kommunens afslag på aktindsigt.

Ombudsmanden udtalte desuden at kommunens begrundelse for afgørelsen om afslag på aktindsigt ikke opfyldte kravene i forvaltningsloven. Kommunen burde i begrundelsen for afgørelsen have angivet hvilke typer dokumenter og oplysninger der var tale om at undtage. Told- og skatteregionen burde have påtalt at kommunens begrundelse var utilstrækkelig.

Endelig udtalte ombudsmanden at det havde været bedst stemmende med principperne i forvaltningslovens § 11, § 16, stk. 4, og § 21 og med god forvaltningsskik at kommunen havde ventet med at kræve oplysninger fra skatteyderen indtil spørgsmålet om aktindsigt var afklaret. (FOB 2004, s. 346).

11. Aktindsigt efter offentlighedsloven

Efter offentlighedslovens § 4, stk. 1, kan enhver – med de undtagelser der er nævnt i lovens §§ 7-14 – forlange at blive gjort bekendt med de dokumenter der er indgået til eller oprettet af en forvaltningsmyndighed som led i administrativ sagsbehandling i forbindelse med dens virksomhed.

Loven er udbygget i flere forskellige love, blandt andet i lov om miljøoplysninger.

Aktindsigt. Dokumenter indgået til myndigheden. Opbevaring eller sagsbehandling

En journalist fik afslag på aktindsigt i det bestyrelsesmateriale om Ørestadsselskabet I/S som medlemmers assistenter havde benyttet til forberedelse af bestyrelsesmøderne. Finansministeriet begrundede afslaget med at dokumenterne ikke var indgået til ministeriet som "led i en administrativ sagsbehandling" efter offentlighedslovens § 4, stk. 1.

Ombudsmanden udtalte at ministeriet havde været berettiget til at nægte aktindsigt i materialet indtil det tidspunkt hvor ministe-

riet udtrådte af bestyrelsen, fordi materialet blev opbevaret adskilt fra ministeriets øvrige sager og kun var tilgængeligt for bestyrelsesmedlemmet og dennes assistent. Efter dette tidspunkt blev materialet tilgængeligt for andre ansatte i ministeriet og indgik derfor til ministeriet. Spørgsmålet var herefter om materialet efter dette tidspunkt blev undergivet administrativ sagsbehandling.

Ni særskilte bestyrelsessager var leveret tilbage til selskabet, og det skyldtes kun en journaliseringsfejl og ressourcemæssige årsager at det resterende materiale fortsat blev opbevaret i ministeriet. Ministeriet brugte ikke materialet. Ombudsmanden var mest tilbøjelig til at mene at materialet kun lå til opbevaring i ministeriet, og at der derfor ikke var grundlag for at kritisere afslaget. (FOB 2000, s. 71).

Aktindsigt i personalesag fra selvejende institution indsendt til Undervisningsministeriet

Begæring om aktindsigt i Undervisningsministeriets akter i en sag om afskedigelse af en medarbejder ved en daghøjskole kunne ikke behandles efter offentlighedslovens § 2, stk. 2, 2. pkt., men skulle behandles efter offentlighedslovens generelle regler om aktindsigt. Ombudsmanden udtalte at den pågældende daghøjskole ikke var en del af den offentlige forvaltning. (FOB 2000, s. 465).

Aktindsigt i rettevejledning til revisoreksamen. Interne arbejdsdokumenter

En studerende klagede til ombudsmanden over sin karakter ved den afsluttende skriftlige revisoreksamen. Han ønskede også aktindsigt i de "Vejledende bemærkninger for censur" der blev brugt af censorerne ved retarbejdet med eksamensopgaverne til den pågældende revisoreksamen. Revisorkommissionen gav afslag på aktindsigt med henvisning til at der var tale om interne arbejdsdokumenter.

Det afgørende spørgsmål måtte herefter være om der alligevel skulle gives aktindsigt

efter bestemmelsen i offentlighedslovens § 8 om interne arbejdsdokumenter der foreligger i endelig form. Efter at have modtaget og gennemlæst rettevejledningen var ombudsmanden af den opfattelse at den efter en samlet vurdering faldt inden for området af offentlighedslovens § 8, nr. 4, om dokumenter der indeholder generelle retningslinjer for behandlingen af bestemte sags-typer, og derfor som udgangspunkt var undergivet aktindsigt.

Ombudsmanden henstillede i lyset heraf til Revisorkommissionen at genoptage behandlingen af den studerendes aktindsigtsbegæring. (FOB 2001, s. 527).

Aktindsigt i beredskabstalepunkt til brug for statsministeren

En journalist klagede til ombudsmanden over Statsministeriets afslag på aktindsigt i et beredskabstalepunkt. Talepunktet var udarbejdet af Økonomiministeriet til brug for statsministerens mundtlige besvarelse af spørgsmål stillet i Folketinget. Journalisten klagede endvidere over at Økonomiministeriet end ikke havde omtalt eksistensen af talepapiret i sit afslag på aktindsigt.

Statsministeriets afslag blev givet med henvisning til offentlighedslovens § 13, stk. 1, nr. 6. Statsministeriet mente at hensynet til den interne politiske beslutningsproces gjorde det påkrævet at undtage det pågældende dokument. Ministeriets afgørelse byggede på en konkret vurdering, og ministeriet havde overvejet princippet om meroffentlighed i offentlighedslovens § 4, stk. 1, 2. pkt., men mente heller ikke i medfør heraf at der var grundlag for at give aktindsigt i beredskabstalepunktet.

Ombudsmanden udtalte at der ikke var grundlag for at kritisere Statsministeriets afgørelse. Ombudsmanden lagde vægt på at Statsministeriet havde foretaget en konkret vurdering i forhold til hensynet til den politiske beslutningsproces og offentlighedslovens § 13, stk. 1, nr. 6.

Blandt andet under hensyn til at der ikke var grund til at kritisere Statsministeriet,

gennemførte ombudsmanden ikke en undersøgelse i anledning af klagen over Økonomiministeriet. (FOB 2001, s. 473).

Afslag på aktindsigt i korrespondance mellem ministerier om Danmarks tiltrædelse af Nice-traktaten

En borger klagede over Justitsministeriets afslag på aktindsigt efter offentlighedslovens § 10, nr. 2, i en korrespondance mellem Statsministeriet, Udenrigsministeriet og Justitsministeriet. Korrespondancen var en del af grundlaget for en redegørelse for visse forfatningsretlige spørgsmål i forbindelse med Danmarks ratifikation af Nice-traktaten.

Ombudsmanden var enig med Justitsministeriet i at dokumenter som hovedsagelig drejede sig om valg af den grundlovs-mæssigt set korrekte lovgivningsform til opfyldelse af Danmarks traktatmæssige forpligtelser, kunne undtages i henhold til offentlighedslovens § 10, nr. 2 ("Brevveksling mellem ministerier om lovgivning ...").

Ombudsmanden bad dog Justitsministeriet vurdere om dokumenterne alligevel kunne udleveres til borgeren i henhold til bestemmelsen om meroffentlighed i offentlighedslovens § 4, stk. 1, 2. pkt.

Sagen indeholdt endvidere dokumenter som Justitsministeriet anvendte som baggrundsmateriale ved udarbejdelsen af Nice-redegørelsen. Ombudsmanden var enig med Justitsministeriet i at dette materiale ikke direkte var omfattet af borgerens anmodning.

Ombudsmanden udtalte dog at Justitsministeriet, under hensyn til at materialet lå i den sag borgeren bad om indsigt i, og til den usikkerhed der havde været med hensyn til hvilke dokumenter der indgik i sagen, burde have oplyst borgeren om at materialet fandtes, og burde have spurgt borgeren om anmodningen også gjaldt dette materiale. (FOB 2002, s. 164).

Klage over afgørelse om aktindsigt i børns bistanðssager. Egenaces. Oplysningsprincippet

En far klagede til ombudsmanden over at en kommune ikke havde opfyldt hans ønske om aktindsigt i hans børns bistanðssager. Faren havde ikke del i forældremyndigheden over børnene.

Ombudsmanden udtalte at ønsket om aktindsigt skulle behandles efter offentlighedsloven. Faren havde derfor kun ret til aktindsigt i kommunens bistanðssager vedrørende børnene i det omfang sagerne indeholdt oplysninger om hans personlige forhold.

Ombudsmanden kritiserede at det sociale nævn og Den Sociale Ankestyrelse – på trods af farens benægtelse – uden nærmere undersøgelser lagde kommunens oplysning om at han løbende havde fået tilsendt samtlige oplysninger vedrørende sine personlige forhold, til grund.

Ombudsmanden henstillede til Ankestyrelsen at genoptage sagen. (FOB 2002, s. 358).

Aktindsigt i finanslovsforslag, forskelsbehandling til fordel for medlemmer af Folketingets Presseloge

En journalist klagede over at Finansministeriet udleverede finanslovsforslaget til blandt andre medlemmer af Folketingets Presseloge med klausul om at indholdet først måtte offentliggøres ved forslagets fremsættelse for Folketinget. Andre journalister, der ikke var medlem af presselogen, kunne først få udleveret finanslovsforslaget efter fremsættelsen for Folketinget.

Ombudsmanden udtalte at Finansministeriet efter hans opfattelse ikke var berettiget til at afslå at udlevere klausulerede finanslovsforslag til andre journalister end dem der er medlemmer af presselogen, udelukkende med henvisning til det manglende medlemskab af logen. Ombudsmanden mente ikke at en sådan ordning var sagligt begrundet. (FOB 2003, s. 115).

Aktindsigt i finansministerens kalender

Finansministeriet afslog en journalists ønske om aktindsigt i finansministerens kalender med den begrundelse at kalenderen var et internt arbejdsdokument der ikke indeholdt oplysninger der skulle ekstraheres efter offentlighedslovens § 11.

Journalisten klagede til ombudsmanden der udtalte at kalenderen utvivlsomt var omfattet af offentlighedslovens regler. Ombudsmanden var enig med ministeriet i at kalenderen var et internt arbejdsdokument. Ministeriets vurdering af om kalenderen indeholdt ekstraheringspligtige oplysninger, byggede dog efter ombudsmandens mening på en urigtig retsopfattelse af offentlighedslovens § 11. Ombudsmanden redegjorde for sin opfattelse af bestemmelsen og henstillede at Finansministeriet vurderede sagen på ny under hensyntagen hertil.

Finansministeriet genoptog sagen og meddelte journalisten aktindsigt i oplysningerne i kalenderen, idet enkelte oplysninger dog blev undtaget. (FOB 2003, s. 125).

Afslag på aktindsigt i regeringens klimastrategi

En fond klagede over Finansministeriets afslag på aktindsigt i en udvalgssag om regeringens klimastrategi. Finansministeriet var formand for udvalget.

Ombudsmanden var enig med Finansministeriet i at udvalget var en selvstændig myndighed i offentlighedslovens forstand. På den baggrund kunne han ikke kritisere at Finansministeriet undtog mødeindkaldelser, referater mv. fra udvalgets møder fra aktindsigt. Ombudsmanden mente imidlertid ikke at de baggrundsnotater der var udarbejdet hos de myndigheder der havde repræsentanter i udvalget, kunne undtages fra aktindsigt i medfør af offentlighedslovens § 7 om "interne dokumenter".

Ombudsmanden var derimod enig med Finansministeriet i at kapiteludkast, baggrundsnotat, policy-udspil mv. som blev udarbejdet med henblik på præsentation af udvalgets arbejde for ministrene, kunne

undtages fra aktindsigt efter § 10, nr. 1, i offentlighedsloven.

Ombudsmanden var ikke enig med Finansministeriets i at oplysninger om fremskrivninger eller skøn over fremtidige forhold generelt ikke er omfattet af ekstraheringsforpligtelsen. I det omfang der i de dokumenter der blev undtaget efter § 7 og § 10, nr. 1, i offentlighedsloven, indgik væsentlige udtalelser eller vurderinger fra eksterne kilder, var disse efter ombudsmandens opfattelse omfattet af ekstraheringsforpligtelsen.

Ombudsmanden henstillede til Finansministeriet at genoptage sagens behandling og træffe en ny afgørelse i lyset af det som han havde anført. (FOB 2004, s. 98).

Selektiv betjening af pressen.

Vejledning. Notatpligt

Gennem omtale i pressen blev ombudsmanden opmærksom på at Statsministeriet havde givet en bestemt avis aktindsigt i en tale som statsministeren skulle holde om EU. Avisen ville bringe talen som kronik samme dag som talen skulle holdes. Dagen før viste andre medier, bl.a. en anden avis, interesse for taledokumentet. Avisen bad om aftenen Statsministeriets pressechef om også at få aktindsigt i taledokumentet, men fik afslag med den begrundelse at den første avis allerede havde fået aktindsigt. Ombudsmanden tog sagen op af egen drift.

Ombudsmanden udtalte at en myndigheds interesse i at sikre at visse budskaber formidles på den mest effektive måde og opnår optimal gennemslagskraft, ved at lade dem lancere som solohistorier, ikke i sig selv kan frakendes saglighed. Men dette hensyn kan ikke tillægges en så afgørende vægt over for det lovfæstede offentlighedsprincip og den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning at det i almindelighed vil kunne begrundes tilbageholdelse eller forsinket indsigt til andre.

Ombudsmanden udtalte at taledokumentet ved udlevering til den første avis mistede sin interne karakter, og at Statsministeriet herefter ikke kunne afslå at udlevere det til

andre på grundlag af offentlighedslovens bestemmelser om interne dokumenter.

Da Statsministeriet samme dag som udleveringen af taledokumentet til den første avis fandt sted, var i kontakt med en række medier vedrørende talen, burde ministeriet efter ombudsmandens mening på eget initiativ have tilbudt disse medier indsigt i de samme oplysninger som den første avis havde fået.

Ombudsmanden udtalte desuden at en forvaltningsmyndighed, hvis den giver en journalist eller andre indsigt i et eller flere dokumenter og/eller afgiver oplysninger, og denne ekspedition ikke fremgår af sagen, skal tage notat om det. Af notatet skal fremgå hvilke dokumenter eller oplysninger der er udleveret, til hvem eller under hvilke omstændigheder de er udleveret, tidspunktet for udleveringen og eventuelle vilkår eller klausuler der er aftalt eller forudsat ved udlevering. Ved udlevering af dokumenter eller oplysninger som en myndighed afgiver som led i en solohistorie, vil det efter ombudsmandens opfattelse være ønskeligt at myndigheden i notatet yderligere angiver den eller de interesser som myndigheden har tillagt betydning ved beslutningen om udlevering. (FOB 2004, s. 452).

12. Begrundelse

Skriftlige afgørelser der ikke giver den pågældende fuldt ud medhold, skal ifølge forvaltningslovens § 22 være ledsaget af en begrundelse. § 24 stiller følgende krav til begrundelsens indhold:

”§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jfr. § 15.”

Den begrundelse der skal gives, skal for at opfylde kravene i § 24 være subjektivt rigtig, dvs. afspejle de hensyn og overvejelser der rent faktisk har været lagt til grund for afgørelsen.

Anbringelse af indsatte på særafdeling

En advokat klagede for nogle indsatte over at Statsfængslet i Nyborg traf beslutning om at overføre dem til en særafdeling. På særafdelingen gjaldt mere restriktive vilkår end i resten af fængslet. Direktoratet for Kriminalforsorgen stadfæstede fængslets beslutning.

Ombudsmanden udtalte i anledning af sagen at han ikke havde grundlag for at kritisere at direktoratet fastholdt statsfængslets beslutninger om at oprette en særafdeling for stærke indsatte og at overføre en gruppe af indsatte med tilknytning til en rockergruppe dertil. Imidlertid udtalte ombudsmanden at statsfængslet i afgørelserne til de indsatte ikke – i strid med de faktiske forhold – burde have givet udtryk for at beslutningen om overførsel hvilede på en konkret og individuel vurdering af de indsatte. Direktoratet burde have påtalt dette over for statsfængslet.

Videre udtalte ombudsmanden at myndighedens beslutning om at undtage nogle akter fra indsigt havde hjemmel i forvaltningsloven. Akterne havde imidlertid ikke kun betydning for beslutningen om oprettelsen af afdelingen, men også for de konkrete afgørelser om overførsel til særafdelingen. Både direktoratet og statsfængslet burde have oplyst om at begrundelsen for direktoratets afgørelse var begrænset efter mulighederne herfor i forvaltningslovens § 24, jf. § 15, stk. 1, nr. 3.

Ombudsmanden gjorde endvidere nogle bemærkninger om det hjemmelsmæssige grundlag for placeringen af de indsatte. (FOB 2000, s. 158).

*Påbud til mælkeproducerende landmand.
Notatpligt. Partshøring. Begrundelse*

Miljø- og levnedsmiddelkontrollen gav efter et tilsynsbesøg ejeren af en produktionsbedrift påbud om at foretage forskellige foranstaltninger. Miljø- og levnedsmiddelkontrollen aflagde efterfølgende to opfølgningsbesøg der begge førte til at påbuddet blev indskærpet.

Ejeren klagede til Veterinær- og Fødevarerdirektoratet over miljø- og levnedsmiddelkontrollen. Direktoratet stadfæstede kontrollens påbud.

Ejeren klagede herefter til ombudsmanden og skrev bl.a. at han ikke havde været til stede under det tredje besøg og således ikke havde haft mulighed for at "forsvare" sig.

Veterinær- og Fødevarerdirektoratet svarede bl.a. at partshøring kan ske ved at der under tilsynets udførelse foregår en dialog mellem ejeren af virksomheden og tilsynsmyndigheden, forudsat at tilsynsmyndigheden klart og præcist taler om hvad myndigheden ser på stedet, og hvilke bemærkninger myndigheden har hertil. Direktoratet udtalte desuden at virksomhedens ejer i sådanne tilfælde bør vejledes om at han har mulighed for at komme med sine bemærkninger til de af tilsynsmyndigheden konstaterede forhold under tilsynsbesøget. Ombudsmanden mente generelt at fremgangsmåden kunne anvendes, forudsat at der som i dette tilfælde var tale om enkle og forholdsvis overskuelige oplysninger om de fysiske forhold, og at parten blev bedt om at fremkomme med sine eventuelle bemærkninger hertil. Fremgangsmåden indebar endvidere at den tilsynsførende måtte notere partens indsigelser og egne iagttagelser om de fysiske forhold i det omfang forholdene har betydning for sagens afgørelse.

Ombudsmanden mente sammenfattende at miljø- og levnedsmiddelkontrollens sags-

behandling havde været meget beklagelig. (FOB 2000, s. 261).

Fastsættelse af børnebidrag fra strafafsoner

En kvinde fødte den 9. juni 1999 en søn. Barnets far var den 18. marts 1999 blevet anholdt og siden idømt fængsel i 1 år og 9 måneder. Efter barnets fødsel bad kvinden statsamtet om at fastsætte bidrag.

Den 29. oktober 1999 traf statsamtet afgørelse om at kvindens ansøgning om bidrag ikke kunne imødekommes. Civilrettsdirektoratet tiltrådte den 5. januar 2000 statsamtets afgørelse. Af direktoratets begrundelse for afgørelsen fremgik at direktoratet havde vurderet at samlivet mellem kvinden og barnets far ikke var ophævet som følge af uoverensstemmelser, og at direktoratet havde tillagt denne vurdering afgørende betydning.

Ombudsmanden udtalte at det ved vurderingen af om begge forældre opfylder forsørgelsespligten efter børnelovens § 13, kan indgå som kriterium om en eventuel samlivsophævelse ikke skyldes uoverensstemmelse, men andre grunde. Vurderingen af hvorvidt den af forældrene som ikke opholder sig sammen med barnet, opfylder sin forsørgelsespligt efter § 13, må dog altid bero på et konkret skøn i den enkelte sag af den pågældende forælders opfyldelse af forsørgelsespligten set i forhold til vedkommendes forsørgelsesevne. Også i tilfælde hvor strafafsonere – uanset om de måtte være uden forsørgelsesevne – normalt antages at opfylde deres forsørgelsespligt efter børnelovens § 13 når samlivet med den anden af forældrene ikke er ophævet på grund af uoverensstemmelse, må der foretages en konkret vurdering af om strafafsoneren opfylder sin forsørgelsespligt efter evne. Ombudsmanden tilsluttede sig at spørgsmålet om hvorvidt en forælder betragtes som enlig forsørger i relation til anden lovgivning, er uden betydning for vurderingen af hvorvidt den anden af forældrene opfylder sin forsørgelsespligt efter børnelovens § 13.

Ombudsmanden kritiserede statsamtets og Civilretsdirektoratets begrundelser og sagsoplysning i forbindelse med afgørelserne. Endvidere kritiserede ombudsmanden Civilretsdirektoratets sagsbehandlingstid.

Som sagen forelå oplyst, fandt ombudsmanden ikke tilstrækkeligt grundlag for at kritisere resultatet af myndighedernes afgørelser, og ombudsmanden havde derfor ikke tilstrækkelig anledning til at bede myndighederne om at genoptage sagens behandling. (FOB 2001, s. 137).

Efterregulering af boligstøtte. Begrundelse

En lejer klagede over myndighedernes efterregulering af hans boligstøtte.

Ombudsmanden kritiserede begrundelserne for myndighedernes afgørelser idet henvisningerne til de retsregler afgørelserne var truffet efter, ikke var tilstrækkelige. For så vidt angik kommunens udtalelse om at afgørelsen byggede på en standardskrivelse fra Kommunedata som opfyldte lovens krav om lovhenvvisninger, bemærkede ombudsmanden at ansvaret for at en afgørelse er ledsaget af en korrekt og fyldestgørende begrundelse, udelukkende hviler på den myndighed der træffer afgørelsen. En myndighed som anvender afgørelsesmodeller eller blanketter, eventuelt fra en ekstern leverandør som f.eks. Kommunedata, må derfor se efter at eventuelle fortrykte dele af en begrundelse er korrekte, relevante og fyldestgørende i forhold til den konkrete sag. I modsat fald har myndigheden ansvaret for om nødvendigt at korrigere og supplere de fortrykte dele af begrundelsen.

Da kommunens afgørelse var baseret på en standardblanket fra Kommunedata, sendte ombudsmanden en anonymiseret kopi af udtalelsen til Kommunedata. (FOB 2001, s. 386).

Klage over Sundhedsvæsenets Patientklagenævn. God forvaltningsskik. Partshøring. Begrundelse

En kvinde på 47 år konsulterede sin læge tre gange fordi hun havde smerter i øverste del af maven. Kvinden havde desuden halsbrand og sure opstød. Lægen vurderede at kvinden havde mavekatar, og ordinerede maveneutraliserende medicin. Tre uger efter sidste lægekonsultation døde kvinden af hjertestop. Kvindens efterladte ægtefælle klagede til Sundhedsvæsenets Patientklagenævn over lægen. Nævnet indhentede to lægefaglige vurderinger fra sagkyndige konsulenter (begge alment praktiserende læger). Herefter traf nævnet afgørelse om at der ikke var grundlag for at kritisere lægens vurdering af kvindens symptomer.

Ægtemanden klagede til Folketingets Ombudsmand. Ombudsmanden kunne ikke kritisere indholdet af Patientklagenævnets afgørelse, men kritiserede nævnets sagsbehandling. Ombudsmanden mente det havde været bedst stemmende med god forvaltningsskik hvis nævnet, før det traf afgørelse, havde orienteret klageren om at nævnet ikke ville imødekomme ønsket om at sagen blev forelagt sagkyndige konsulenter med speciale i patologi, hjertesygdomme, mavesygdomme og allergi.

Nævnet partshørte ikke manden over den anden indhentede sagkyndige erklæring i sagen. Dette mente ombudsmanden at nævnet burde have gjort – ikke efter forvaltningslovens § 19, men derimod efter § 10, stk. 7, i bekendtgørelsen om nævnets forretningsorden.

Endelig kritiserede ombudsmanden Patientklagenævnets begrundelse for afgørelsen. (FOB 2002, s. 140).

Afslag på ansøgning om tilladelse til opstilling af pølsevogn. Inddragelse af kriterier. Skønsafvejningen. Begrundelse

En mand havde fået en midlertidig tilladelse til at opstille en pølsevogn. Kort efter forpagtede han vognen til en anden. Ved tilladelsens udløb søgte pølsevognsejeren om at få permanent tilladelse til opstilling af pølsevognen. Forpagteren søgte tillige om at få tilladelsen tildelt permanent. Kommunen tilfaldte forpagteren tilladelsen i en periode på 3 år og skrev i afgørelsen til ejeren at der havde været to ansøgere, og at den anden ansøger havde fået tilladelsen. I forbindelse med at ejeren klagede til Vejdirektoratet over afgørelsen, oplyste kommunen at afgørelsen var truffet ved en tilfældighed. Vejdirektoratet kritiserede kommunens begrundelse, men mente ikke at kunne tilsidesætte afgørelsen.

Ombudsmanden udtalte at det følger af forvaltningslovens § 24 at en begrundelse skal være subjektivt rigtig i den forstand at begrundelsen skal oplyse om de forhold af retlig og faktisk art som reelt blev tillagt betydning ved afgørelsen. Det gælder uanset om begrundelsen herved måtte vise at afgørelsen er truffet uden fornøden hjemmel. Begrundelsen skal således kunne danne grundlag for en vurdering af om afgørelsen er retligt holdbar.

Da kommunen ikke havde bestridt at afgørelsen blev truffet ved en tilfældighed, måtte ombudsmanden lægge dette til grund. I afgørelsen til pølsevognsejeren blev det ikke oplyst at afgørelsen var truffet ved en tilfældighed. Ombudsmanden mente at det var beklageligt at kommunens begrundelse ikke opfyldte kravene i forvaltningslovens § 24, stk. 1.

Ombudsmanden udtalte endvidere at kommunen burde have foretaget en konkret vurdering med inddragelse af alle relevante og saglige kriterier til belysning af hvem der var den bedst egnede ansøger til at drive pølsevognen. Det var beklageligt at dette ikke var sket.

Ombudsmanden henstillede til Vejdirektoratet at sagen blev genoptaget. Ombudsmanden udtalte endelig at det var beklageligt at Vejdirektoratets afgørelse til ejeren og udtalelse til ombudsmanden bar præg af at direktoratet sammenblandede begreberne hjemmelmangel og begrundelsesmangel. (FOB 2002, s. 373).

Afslag på hjælp til tandbehandling. Begrundelse. Sagsoplysning

En kvinde klagede over kommunens og det sociale nævns afslag på at give hjælp til tandbehandling.

Ombudsmanden kritiserede at de ledsagende begrundelser til myndighedernes afgørelser ikke opfyldte kravene i forvaltningslovens § 24, jf. § 22.

Ombudsmanden kritiserede endvidere sagens oplysningsgrundlag. Myndighederne havde lagt vægt på at det ikke var dokumenteret at kvindens lidelse var medfødt, uanset at dette fremgik af de speciallægeerklæringer som kvinden havde indhentet. Myndighederne havde ikke nærmere argumenteret for at de ikke kunne tilslutte sig disse speciallægeerklæringer.

Ombudsmanden udtalte generelt at hvis der er tvivl om holdbarheden af et væsentligt faktum, hører det med til sagsoplysningen at søge denne tvivl afklaret således at det ved en sædvanlig bevismæssig vurdering kan afgøres om den pågældende oplysning kan lægges til grund for afgørelsen. I overensstemmelse hermed havde myndighederne – eftersom de mente at der var tvivl om holdbarheden af de indhentede erklæringers oplysninger om at kvindens lidelse var medfødt – efter ombudsmandens opfattelse pligt til at undersøge de pågældende oplysninger.

Ombudsmanden henstillede til nævnet at genoptage sagen og (hvis myndighederne fortsat anså det for påkrævet) selv indhente speciallægeerklæring(er) til belysning af spørgsmålet om hvorvidt kvindens lidelse var medfødt. (FOB 2003, s. 385).

*Beskikkelse af formand for huslejenævn.
Skøn under regel. Begrundelse. Klagevejledning. Rekurs*

En ansøger der havde indstillet sig selv til posten som formand for et huslejenævn, klagede til ombudsmanden over at statsamtet beskikkede den af kommunen indstillede person uden at vurdere hvem af kandidaterne der var bedst kvalificeret.

Ombudsmanden udtalte at der i sager om beskikkelse af personer til et offentligt hverv skal foretages en konkret vurdering af hvem der er bedst kvalificeret, på samme måde som i egentlige ansættelsessager. Ved udelukkende at lægge vægt på kommunens indstilling havde statsamtet sat skønnet "under regel". Ombudsmanden mente det var meget kritisabelt at statsamtet ikke rettede sig efter en tidligere afgørelse herom fra ressortministeriet. Beskikkelsen måtte anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Afgørelsen var mangelfuldt begrundet og skulle have været ledsaget af en klagevejledning.

Endvidere burde Socialministeriet, der havde behandlet sagen som sektortilsynsmyndighed, have behandlet sagen som klagemyndighed. (FOB 2003, s. 379).

*Afslag på opførelse af svinestald. Hjemmel.
Begrundelse. Klagevejledning*

En landmand anmeldte opførelse af en svinestald til en kommune.

Kommunen afslog at godkende byggeriet fordi afstanden fra stalden til et planlagt boligområde var under 300 m.

Ombudsmanden udtalte at hverken en regionplan eller et forslag til kommuneplan kunne udgøre tilstrækkelig hjemmel for afslaget. Hertil krævedes en endelig vedtaget kommuneplan, og en sådan forelå først efter at afslaget var givet. Da den endelige kommuneplan imidlertid blev vedtaget samme dag som afslaget blev givet, foretog ombudsmanden sig efter omstændighederne ikke mere i sagen.

Ombudsmanden udtalte endvidere at både kommunens begrundelse for afslaget

og kommunens klagevejledning var mangelfulde. Desuden havde Skov- og Naturstyrelsen ikke orienteret landmanden tilstrækkeligt om sagens behandling. (FOB 2004, s. 262).

Tilbagekaldelse af transporttilladelse

En brancheforening klagede til ombudsmanden over at politiet havde tilbagekaldt tilladelsen til et transportfirma til at transportere en bred last på blokvogn fra Frøslev Grænse til Grenå Havn. Årsagen til tilbagekaldelsen var at en anden politikreds på ruten efterfølgende havde oplyst at den var blevet anmodet om at udstede tilladelse til transporten, men at den havde afslået dette af færdsels-sikkerhedsmæssige årsager, og fordi transporten i stedet kunne ske ad søvejen. Politiets afgørelse om tilbagekaldelse var blevet stadfæstet af Færdselsstyrelsen.

Ombudsmanden udtalte at politiets sagsoplysning og partshøring i forbindelse med afgørelsen om udstedelse af transporttilladelsen var klart utilstrækkelig. Herudover opfyldte begrundelsen for afgørelsen ikke kravene i forvaltningsloven, og der var ikke givet klagevejledning. Sammenfattende mente ombudsmanden at politiets afgørelse om tilbagekaldelse var så mangelfuld at Færdselsstyrelsen som prøvelsesmyndighed burde have tilsidesat afgørelsen som ugyldig.

Med hensyn til Færdselsstyrelsens afgørelse udtalte ombudsmanden at det måtte anses for tvivlsomt om styrelsens konkrete afvejning af de relevante hensyn for og imod tilbagekaldelse af transporttilladelsen fuldt ud var foretaget i overensstemmelse med de almindelige forvaltningsretlige regler om tilbagekaldelse.

Ombudsmanden henstillede på den baggrund til Færdselsstyrelsen at genoptage sagen med henblik på en fornyet vurdering. (FOB 2004, s. 476).

13. Afgørelsens meddelelse

Ifølge forvaltningsrettens almindelige regler skal en afgørelse meddeles afgørelsens

adressat. Sagens øvrige parter skal imidlertid også have meddelelse om afgørelsen.

Kommunes sagsbehandlingstid i førtidspensionssag. Genvurdering. Underretning af klagerne og besvarelse af rykkere

En kvinde klagede over en kommunes sagsbehandlingstid i forbindelse med kommunens genvurdering af hendes førtidspensionssag. Kvinden klagede i juli 1996 over kommunens afslag på at tilkende hende mellemste førtidspension. Først i februar 2000 meddelte det sociale nævn at klagen over kommunens afgørelse nu var modtaget i nævnet.

Ombudsmanden anså den samlede sagsbehandlingstid på mere end 3 år og 6 måneder, fra kommunen modtog kvindens klage, til det sociale nævn kunne behandle sagen, for overordentlig kritisabel. Ombudsmanden understregede at en klageprocedure hvorefter klagen skal indgives til den myndighed der har truffet afgørelse i sagen, forudsætter at sagerne bliver videresendt. Derfor betegnede ombudsmanden det som et alvorligt angreb på borgernes retssikkerhed hvis en klageordning kan gøres illusorisk ved at klager over afgørelser der bliver indgivet i overensstemmelse med den fastsatte klageprocedure, aldrig eller kun med meget betydelig forsinkelse videreekspederes til klagemyndigheden.

Ombudsmanden mente også det var meget kritisabelt at kvinden ikke blev underrettet tilstrækkeligt om hvorfor sagen ikke blev afsluttet, og om hvornår afgørelsen kunne forventes at foreligge. Ligeledes var det utilfredsstillende at kommunen anvendte 1½ måned på at besvare en rykker.

På baggrund af sagen bad ombudsmanden kommunen redegøre for hvilken sagsstyring der var etableret i kommunen, og for om kommunen havde en egentlig restancekontrol. Ombudsmanden bad endelig om underretning om resultatet af de overvejelser kommunen gjorde sig om at indføre fælles retningslinjer for den lokale sagsbehandling af klagesager. (FOB 2000, s. 496).

Svar på ansøgning om uddannelsesorlov meddelt pr. e-mail

En ansat i EU-direktoratet ansøgte i et brev direktoratet om uddannelsesorlov. EU-direktoratet afslog ansøgningen i en e-mail. Den ansatte bestred at have modtaget e-mailen.

Ombudsmanden udtalte at bestemmelserne og forarbejderne til orlovsloven talte imod at betragte direktoratets e-mail som en afgørelse i forvaltningslovens forstand. E-mailen måtte i stedet anses som en aftaleretlig disposition.

Efter ombudsmandens opfattelse kunne det under de foreliggende omstændigheder ikke kritiseres at EU-direktoratet besvarede ansøgningen om uddannelsesorlov ved brug af e-mail. Derimod burde EU-direktoratet enten have gemt en udskrift af sin e-mail eller gemt e-mailen i elektronisk form.

Det var ombudsmandens generelle opfattelse at god forvaltningsskik tilsiger at ansættelsesmyndigheden normalt giver den ansatte en begrundelse for et afslag på en ansøgning om uddannelsesorlov. Ombudsmanden havde ikke bemærkninger til det EU-direktoratet havde anført som begrundelse for afslaget på uddannelsesorlov, nemlig at uddannelsesugerne var opbrugt. (FOB 2001, s. 290).

Afskedigelse af psykolog efter udtalelser om pædofili

En kommunalt ansat psykolog lod sig interviewe til et månedsmagasin i forbindelse med en artikel om pædofili. Psykologen blev efterfølgende afskediget under henvisning til at kommunen og kommunens borgere ikke havde den fornødne tillid til ham.

Psykologens udtalelser var efter ombudsmandens opfattelse ikke retsstridige. Ombudsmanden udtalte at følgevirkninger af lovlige ytringer, herunder en eventuelt opstået mangel på tillid, kan danne grundlag for anvendelsen af negative ledelsesbeføjelser som f.eks. diskretionær afskedigelse, men at det kræver et særlig sikkert bevismæssigt grundlag. På den baggrund kritiserede om-

budsmanden kommunen for ikke at have tilstrækkelig dokumentation for grundlaget for afskedigelsen. Desuden kritiserede ombudsmanden at kommunen havde overtrådt reglerne om partshøring. (FOB 2001, s. 552).

Annuliation af begunstigende afgørelse

En sognebåndsløser klagede over Kirkeministeriets afgørelse om at han ikke var valgbar ved menighedsrådsvalget i 2000 fordi han var optaget på valglisten med urette.

Ombudsmanden var enig med ministeriet i at sognebåndsløserens optagelse på valglisten i det pågældende sogn var sket med urette. Ombudsmanden mente at ministeriet ved vurderingen af om sognebåndsløserpræstens oprindelige, begunstigende afgørelse om optagelse på valglisten skulle annulleres, burde have overvejet om der forelå særlige omstændigheder der talte imod en annullation. Ombudsmanden pegede i den forbindelse på nogle forhold som han mente måtte indgå i overvejelserne – herunder at der på tidspunktet for indgivelsen af klage i sagen var gået mere end fem år fra den oprindelige afgørelse, at sognebåndsløseren havde indrettet sig i tillid til denne afgørelse, og at han efter de foreliggende oplysninger var i god tro.

Ombudsmanden henstillede på den baggrund at Kirkeministeriet genoptog sagen. (FOB 2002, s. 229).

Sagsbehandlers notat i journalen i en pensions sag

En sagsbehandler i en kommune fik en skriftlig advarsel efter at hendes nærmeste leder havde udtalt sig kritisk om hende i et notat til kommunens afdelingschef. Anledningen til indberetningen var at sagsbehandleren dels havde taget et notat i journalen i en pensions sag, dels havde beskrevet en regel i samme notat der kunne give det indtryk at visse sager skulle fremmes for enhver pris for at kommunen kunne opnå en økonomisk fordel. Sagsbehandleren havde endvidere i notatet gjort opmærksom på at sagen endnu

ikke var behørigt oplyst og derfor ikke var klar til afgørelse. Notatet gav anledning til at Det Sociale Nævn senere ophævede afgørelsen og hjemviste den til fornyet afgørelse. Kommunen mente sagsbehandlerens notater både var i strid med regler om journalisering og udtryk for illoyalitet.

Før advarslen blev sagsbehandleren indkaldt til et møde og fik her at vide at hendes sagsbehandling var kritisabel, at der var flere borgerklager, at hun havde anfægtet ledelsesretten, og at hun manglede loyalitet og samarbejdsevne/vilje.

Ombudsmanden mente ikke at der var grundlag for at bebrejde sagsbehandleren notaterne i journalen, og heller ikke at der var grundlag for at give hende en advarsel. Desuden mente ombudsmanden ikke at kommunen havde foretaget en korrekt partshøring eller givet en fyldestgørende og tilstrækkelig klar begrundelse. (FOB 2002, s. 519).

Forbrug af egne varer i ægtefælles underskudsgivende virksomhed ikke indtægt efter aktivlovens § 30. Partshøring. Afgørelsens meddelelse og begrundelse

Den Sociale Ankestyrelse anså en grønthandlers private forbrug af egne varer for en indtægt som skulle fradrages i ægtefælles kontanthjælp, jf. aktivlovens § 30, stk. 1, uanset at virksomheden gav underskud. Ombudsmanden udtalte i en foreløbig redegørelse at han ikke var enig heri. Herefter genoptog Ankestyrelsen sagen og frafaldt at forbruget af egne varer skulle anses for en indtægt. (FOB 2003, s. 398).

Afskedigelse af fuldmægtig på grund af manglende samarbejdsvilje og -evne. Forflyttelse. Partshøring. Afgørelsens meddelelse. Begrundelse

En tidligere fuldmægtig i Undervisningsministeriet klagede til ombudsmanden over at han var blevet afskediget. Han klagede endvidere over forløbet op til afskedigelsen der indebar at han i første omgang var blevet

omplaceret til en styrelse under ministeriet med en prøvetid på 6 måneder. Vilkaerne for omplaceringen var at hvis styrelsen efter prøvetiden afgav en positiv udtalelse, kunne den pågældende blive i styrelsen på almindelige vilkår. Hvis styrelsens udtalelse var negativ, var Undervisningsministeriet indstillet på at afskedige ham idet det var udelukket at han kunne vende tilbage til departementet. Da styrelsen efter endt prøvetid ikke ønskede at fuldmægtigens ansættelsesforhold skulle fortsætte, på grund af manglende samarbejdsvilje og -evne, meddelte ministeriet at man var indstillet på at afskedige ham. Der blev herefter indgået en fratrædelsesaftale mellem fuldmægtigen, hans organisation og ministeriet.

Vedrørende omplaceringen til styrelsen udtalte ombudsmanden at fuldmægtigens omplacering indebar så væsentlige ændringer i hans hidtidige ansættelsesforhold at der var tale om forflyttelse. En sådan beslutning anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Forflyttelsen indebar en uansøgt afskedigelse af fuldmægtigen fra hans hidtidige stilling. Undervisningsministeriet burde derfor forud for beslutningen om at omplacere ham have partshørt ham i overensstemmelse med den ulovbestemte partshøringspligt der gælder ifølge retspraksis og ombudsmandspraksis for visse afgørelser om uansøgt afskedigelse af ansatte i forvaltningen. Efter ombudsmandens opfattelse var det endvidere beklageligt at fuldmægtigen ikke var blevet meddelt en skriftlig afgørelse der indeholdt den nærmere begrundelse for den uansøgte afskedigelse fra hans hidtidige stilling, jf. forvaltningslovens § 24, jf. § 22.

Vedrørende den endelige afskedigelse fra Undervisningsministeriet udtalte ombudsmanden at beslutningen fremtrådte som truffet efter aftale. En beslutning om uansøgt afskedigelse kræver at der meddeles den ansatte en egentlig afgørelse der skal være skriftlig. Afskedigelsen kan således ikke indtræde automatisk på grundlag af en aftale. Efter ombudsmandens opfattelse var det beklageligt at fuldmægtigen ikke var blevet

meddelt en skriftlig afgørelse vedrørende den endelige afskedigelse og dermed heller ikke den nærmere begrundelse for afskedigelsen i overensstemmelse med forvaltningslovens § 24, jf. § 22.

Da Undervisningsministeriet havde udtalt at man var indstillet på at give fuldmægtigen en begrundelse for afgørelsen om omplacering og afgørelsen om den endelige afskedigelse, bad ombudsmanden ham rette henvendelse til ministeriet såfremt han fortsat ønskede en begrundelse for afgørelserne. (FOB 2003, s. 527).

Nedrivning af ejendom og nedlæggelse af boliger

En kommune gav tilladelse til nedrivning af en ejendom. Før da havde kommunen givet aktindsigt i sagen til en lejerforening som på vegne af nogle lejere i ejendommen havde gjort indsigelse mod den påtænkte nedrivning. Lejerne havde bedt om aktindsigt i sagen og spurgt om muligheden for at afgive en udtalelse til kommunen når sagen var færdigoplyst. Over for statsamtet, som sagen blev indbragt for, anførte kommunen at den havde givet et mundtligt og i forhold til bygherren stiltiende samtykke til nedlæggelse af de pågældende boliger.

Ombudsmanden kritiserede at kommunen ikke havde givet lejerforeningen mulighed for at komme med en udtalelse og ikke havde givet meddelelse om samtykke til at nedlægge boligerne. Ombudsmanden kritiserede endvidere at kommunen i nedrivningssagen ikke havde reageret over for bygherren selv om der ikke var meddelt samtykke til nedlæggelse af boligerne, og ombudsmanden kritiserede at statsamtet ikke havde fastslået at kommunen havde tilsidesat denne pligt. Endvidere kritiserede ombudsmanden kommunens praksis for samtykke til nedlæggelse af boliger og henstillede at kommunen ændrede sin praksis så den kom i overensstemmelse med boligreguleringsloven. (FOB 2004, s. 543).

Sygedagpenge. Dokumentation for afsendelse af brev med indkaldelse til opfølgningssamtale. Bevisbyrde. Proportionalitet

En mand var sygemeldt på grund af følgerne efter en trafikulykke. Kommunen indkaldte manden til opfølgningssamtale på et tidspunkt hvor han ubestridt var uarbejdsdygtig på grund af sygdom. Da manden ikke mødte op, skrev kommunen samme dag at sygedagpengene ville blive standset med virkning fra den følgende dag. Den sygemeldte oplyste at han ikke havde modtaget kommunens brev med indkaldelse til opfølgningssamtalen.

Ved beregning af klagefrister og søgsmålsfrister anses afgørelsen som udgangspunkt for, i overensstemmelse med sædvanlig postgang, at være kommet frem dagen efter afsendelsen. Det er ombudsmandens opfattelse at bevisbyrden for at et brev afsendt af en offentlig myndighed anses for at være kommet frem til modtageren (dagen efter afsendelse med A-post), påhviler den offentlige myndighed.

Ombudsmanden gennemgik den foreliggende praksis og teori. I den konkrete sag mente ombudsmanden ikke det var utvivlsomt om kommunen i tilstrækkeligt omfang havde dokumenteret afsendelsen af indkaldelsesbrevet. Ombudsmanden udtalte at kommunens praksis – hvorefter man ikke kontakter Post Danmark når en borger påberåber sig at et brev fra kommunen ikke er modtaget – kan indebære at kommunen tilsidesætter officialprincippet.

Ombudsmanden kritiserede at det sociale nævn havde lagt vægt på oplysninger om postgangen for en periode der ikke var relevant for sagen, og henstillede derfor til det sociale nævn at genoptage behandlingen af sagen.

Ombudsmanden tog ikke stilling til proportionalitetsprincippet anvendelse i den foreliggende sag, men hæftede sig ved den særdeles indgribende konsekvens mandens enkelte udeblivelse fra den første opfølgningssamtale fik, i og med at manden blev frataget sit forsørgelsesgrundlag. Ombuds-

manden henstillede til det sociale nævn at det ved den fornyede behandling af sagen udtrykkeligt tog stilling til om afgørelsen var i overensstemmelse med den almindelige forvaltningsretlige grundsætning om proportionalitet. (FOB 2004, s. 425).

14. Offentligt opslag

Opslag af ledige stillinger i staten via internettet

Ombudsmanden undersøgte af egen drift en sag om annoncering af ledige stillinger i staten på internettet. Det var ombudsmandens umiddelbare opfattelse at offentligt opslag af ledige stillinger (og lønnede hverv) udelukkende i form af annoncering på internettet ikke ville opfylde gældende regler for offentligt opslag på nuværende tidspunkt. Derimod kunne den indførte ordning hvor offentligt opslag af ledige stillinger (og lønnede hverv) i staten skete i form af såvel en annoncering på en internetadresse som i to landsdækkende dagblade, opfylde gældende regler. Dog burde annonceringen i dagbladene udbygges med oplysninger om telefonnummer som kunne anvendes ved henvendelser om yderligere oplysninger om stillingen. Desuden burde der være oplysning om en postadresse til brug bl.a. ved ansøgninger. Herudover gjaldt den eksisterende forpligtelse til at foretage en vurdering af annoncemediets egnethed i forhold til den konkrete stilling stadig, dvs. forpligtelse til at vurdere om det var tilstrækkeligt at anvende annoncering på internettet og i to landsdækkende aviser. (FOB 2003, s. 102).

B. Hjemmelsspørgsmål

1. Generelle spørgsmål

Forvaltningens konkrete afgørelsesvirksomhed er underlagt en række almene retlige begrænsninger. Særlig væsentligt er legalitetsprincippet som kort går ud på at afgørelser der pålægger borgerne byrder eller tillægger dem rettigheder, skal have hjemmel, typisk i

lov eller bekendtgørelse. Afgørelsen må endvidere ikke stride imod regler fastsat ved lov. I den udstrækning afgørelsernes retlige forudsætninger eller deres indhold ikke er beskrevet i hjemmelsgrundlaget, er det overladt til forvaltningen selv at fastlægge de relevante kriterier og foretage afvejningen samt udforme afgørelsens indhold. Denne udfyldende eller skønsmæssige virksomhed er styret af nogle grundprincipper der navnlig er udviklet i domstolenes og ombudsmandens praksis.

EF/EØS-opholdsbevis til EU-statsborger med varig uarbejdsdygtighed. Arbejdskraftens frie bevægelighed. Kommissionens forordning 1251/70

En udenlandsk EU-statsborger, bosiddende i Danmark, fik afslag på varig opholdstilladelse her i landet under henvisning til EF/EØS-bekendtgørelsens regler og til Kommissionens forordning nr. 1251/70 om arbejdstageres ret til at blive boende på en medlemsstats område efter at have haft beskæftigelse dér.

Ombudsmanden pegede i en foreløbig redegørelse på at de bestemmelser i EF/EØS-bekendtgørelsen som gengiver forordningens regler, er uden selvstændigt indhold og selvstændig retsvirkning, og at spørgsmålet om den pågældendes ret til opholdstilladelse derfor afhæng af en nærmere fortolkning af forordningens art. 2, stk. 1, litra b, og art. 4, stk. 2. Efter en gennemgang af sagen udtalte ombudsmanden som sin foreløbige opfattelse at myndighedernes anvendelse af reglerne i Kommissionens forordning byggede på en forkert retsopfattelse.

På baggrund af ombudsmandens foreløbige redegørelse besluttede Indenrigsministeriet at give opholdsbevis i medfør af EF/EØS-bekendtgørelsen på grundlag af den forståelse af art. 2, stk. 1, litra b, i forordningen som ombudsmanden havde anført. (FOB 2000, s. 142).

Forbud mod demonstrationer.

Grundlovens § 79

En politisk forening klagede til ombudsmanden over at Politidirektøren i København havde afvist tre anmeldte demonstrationer. Politidirektørens afgørelser var stadfæstet af Justitsministeriet. Foreningen mente at afgørelserne var udtryk for et grundlovsstridigt forbud mod at foreningen demonstrerede i det indre København.

Under henvisning til at afgørelserne var begrundet i konkrete forhold, at politidirektøren havde anvist en alternativ rute i Københavnsområdet, og at der mellem foreningen og politidirektøren havde været drøftelser om en alternativ rute, udtalte ombudsmanden at han ikke havde grundlag for at antage at der var indført et generelt forbud mod at bevægelsen demonstrerer i det indre København, i strid med grundlovens § 79.

Ombudsmanden konstaterede herefter at afgørelserne om afvisning af de anmeldte demonstrationer fremstod som udtryk for konkrete forbud efter grundlovens § 79, 3. pkt. Han udtalte at myndighederne – i stedet for politivedtægten for København og retsplejeloven – burde have angivet grundlovens § 79, 3. pkt., og/eller nødretsbetragtninger som det rette hjemmelsgrundlag for afgørelserne.

Videre udtalte ombudsmanden at han ikke havde mulighed for at kritisere de konkrete afgørelser om afvisning af de tre anmeldte demonstrationer. Han henviste bl.a. til sin manglende politifagkyndige viden og til at det skøn som afgørelserne byggede på, ikke åbenbart lå uden for rammerne af grundlovens § 79, 3. pkt., og/eller nødretsbetragtninger.

Om den alternativt anviste rute udtalte ombudsmanden at han ikke havde tilstrækkeligt grundlag for at bedømme om den var mere øde end nødvendig. (FOB 2000, s. 189).

Afslag på ansøgning om udstedelse af vognmandstilladelse

Slamsugning blev med virkning fra den 1. januar 1997 omfattet af godskørselslovens godkendelseskrav. En vognmand der havde drevet slamsugningsvirksomhed siden 1973, ansøgte i midten af 1998 om vognmandstilladelse – altså halvandet år for sent. Vejtransportrådet afslog ansøgningen med den begrundelse at vognmanden på baggrund af overtrædelsen af godkendelseskravet ikke opfyldte godskørselslovens vandelskrav.

Ombudsmanden udtalte at en afgørelse med så alvorlige konsekvenser for vognmanden efter en samlet bedømmelse af sagen ikke kunne anses for at være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet. Afgørelsens retsvirkninger svarede til tilbagekaldelse af en erhvervstilladelse, og den ramte vognmanden særdeles hårdt økonomisk.

Ved bedømmelsen af hvor streng en reaktion der burde anvendes, måtte det efter ombudsmandens opfattelse tages i betragtning at vognmanden på grund af uagtsomhed ikke var bekendt med at slamsugning var omfattet af godkendelseskravet.

Ombudsmanden mente endvidere at hensynet til at sikre respekten for overholdelse af godskørselslovens tilladelsessystem og formålet med godkendelseskravet næppe kunne begrunde et afslag.

Ombudsmanden henstillede til Vejtransportrådet at overveje at genoptage sagen. (FOB 2001, s. 479).

Kommunes erstatningsansvar for inddrivelse af ægtefællebidrag. Forældelse

En advokat klagede over at en kommune havde afvist et erstatningskrav fra en klient. Kravet var begrundet i at kommunen havde inddrevet ægtefællebidrag uden en gyldig bidragsresolution.

Ombudsmanden udtalte at kommunen havde begået en væsentlig fejl fordi bidragsresolutionen var bortfaldet som følge af endelig separation. Ombudsmanden konstaterede dernæst at der ikke var tilstrækkelige oplysninger til at han kunne vurdere om kli-

enten havde lidt et tab som følge af inddrivelsen. Ombudsmanden mente imidlertid ikke at han havde grundlag for at indhente yderligere oplysninger, bl.a. fordi erstatningskravet snart ville blive forældet efter reglerne i 1908-loven.

Ombudsmanden henstillede til kommunen at den straks meddelte advokaten om kommunen ville frafalde at gøre forældelse gældende under en eventuel retssag (som måtte blive anlagt efter forældelsesfristens udløb), eller om kommunen var indstillet på at klienten nu (inden forældelsesfristens udløb) indbragte sagen for domstolene. Hvis kommunen frafaldt at gøre forældelse gældende under en eventuel retssag, gik ombudsmanden ud fra at kommunen genoptog sagen og meddelte advokaten en ny afgørelse. Hvis klienten ønskede sagen indbragt for domstolene, var ombudsmanden indstillet på at henstille at der blev givet fri proces. (FOB 2001, s. 630).

Afskedigelse af chefrådgiver fra Udenrigsministeriet

En chefrådgiver ansat af Udenrigsministeriet som ansvarlig for et miljøsektorprogram under Danida blev afskediget på grund af samarbejdsvanskeligheder. Afskedigelsessagen blev indledt efter kun 4½ måneds ansættelse.

Ombudsmanden lagde til grund at der på tidspunktet for afskedigelsen var tale om samarbejdsvanskeligheder mellem chefrådgiveren og en eller flere af de ansatte på ambassaden. Ombudsmanden mente imidlertid ikke det var sikkert at hovedårsagen til samarbejdsproblemerne udelukkende kunne tilskrives chefrådgiveren. Ombudsmanden mente desuden at det var tvivlsomt om afskedigelsen var i overensstemmelse med proportionalitetsgrundsætningen. Endelig mente ombudsmanden at Udenrigsministeriet havde tilsidesat den ulovbestemte pligt til partshøring.

Ombudsmanden udtalte at afskedigelsesbeslutningens alvorlige karakter indebærer at det bevismæssige grundlag for samarbejdsproblemerne skal være særligt sikkert.

Ombudsmanden mente ikke at der var et sådant sikkert grundlag i sagen. På baggrund heraf, og på grund af tilsidesættelsen af reglerne om partshøring, henstillede ombudsmanden til Udenrigsministeriet at genoptage sagens behandling med henblik på at tage stilling til konsekvenserne af det han havde anført. (FOB 2002, s. 412).

Manglende oversættelse til dansk af tekniske krav til taxametre. Kundgørelse

I to bekendtgørelser om særlige krav til taxier mv. fastsættes krav om at taxametre skal opfylde tekniske specifikationer som findes i den engelsksprogede Europæisk Standard EN 50148. Standarden er ikke kundgjort i Lovtidende.

Ombudsmanden mente det var betænkeligt at der i de to bekendtgørelser er et krav om at elektroniske taxametre skal opfylde tekniske specifikationer som er fastsat i den engelsksprogede Europæisk Standard EN 50148. Ombudsmanden fandt at standarden ved kundgørelsen af bekendtgørelserne burde have foreligget i en autoriseret dansk oversættelse. En henvisning til prioritering af ressourcer og til at henvendelser fra fabrikanter ikke havde berørt sproglige problemer, kunne ikke føre til at oversættelse til dansk kunne undlades. Det kunne heller ikke føre til en ændret vurdering at Færdselsstyrelsen havde oplyst at en vognmand efter styrelsens opfattelse ikke kunne straffes hvis et taxameter ikke opfyldte de tekniske specifikationer, idet vognmandens pligt begrænsede sig til at medbringe en taxameterattest i vognen. Det kunne heller ikke føre til en ændret vurdering at der efter Færdselsstyrelsens opfattelse var udviklet en almindelig praksis inden for bl.a. taxilovgivning som medførte at bekendtgørelser må indeholde en henvisning til udenlandske standarder når blot kravet var ledsaget af et krav om mærkning eller lignende der gør det muligt for borgeren at vurdere om produktet overholder gældende lovgivning.

Ombudsmanden mente det var beklageligt at kundgørelseskravet i lovtidendeloven

ikke tidligere havde været opfyldt, idet de to bekendtgørelser henviste til den ikke kundgjorte standard. På baggrund af Trafikministeriets anmodning til Færdselsstyrelsen om at udarbejde udkast til kongelig anordning som hjemler fritagelse for offentliggørelse i Lovtidende, foretog ombudsmanden sig dog ikke videre i sagen vedrørende dette spørgsmål. (FOB 2002, s. 382).

Aktindsigt i finanslovsforslag, forskelsbehandling til fordel for medlemmer af Folketingets Presseloge

En journalist klagede over at Finansministeriet udleverede finanslovsforslaget til blandt andre medlemmer af Folketingets Presseloge med klausul om at indholdet først måtte offentliggøres ved forslaget fremsættelse for Folketinget. Andre journalister, der ikke var medlem af presselogen, kunne først få udleveret finanslovsforslaget efter fremsættelsen for Folketinget.

Ombudsmanden udtalte at Finansministeriet efter hans opfattelse ikke var berettiget til at afslå at udlevere klausulerede finanslovsforslag til andre journalister end dem der er medlemmer af presselogen, udelukkende med henvisning til det manglende medlemskab af logen. Ombudsmanden mente ikke at en sådan ordning var sagligt begrundet. (FOB 2003, s. 115).

Bortvisning fra kirkemusikskole

En kirkemusikskole meddelte en tidligere elev, der stadig var medlem af skolens kor, at hans kritik af skolens ledelse var farlig for klimaet på skolen. Meddelelsen var ment som en skriftlig advarsel, og kormedlemmet fik ved samme lejlighed opstillet nogle krav til at han kunne indfinde sig på skolen. Senere blev kormedlemmet bortvist fra skolen, bl.a. med henvisning til advarslen. Kirkeministeriet godkendte skolens afgørelse, og kormedlemmet klagede til ombudsmanden.

Ombudsmanden mente at skolens opstilling af vilkår som betingelse for at kormedlemmet kunne komme på skolen, forudsatte

at der var et sagligt grundlag og tilstrækkelige oplysninger til vurdering heraf. Efter ombudsmandens opfattelse måtte der kræves vægtige grunde for at en person – herunder en tidligere elev – kunne bortvises fra en offentlig institution. Det ville i dette tilfælde sige en sandsynliggørelse af at klimaet på skolen blev alvorligt forværret eller ødelagt ved kormedlemmets kritik af skolens ledelse, eller at der var væsentlig risiko herfor. Ombudsmanden mente ikke at sagen indeholdt den fornødne dokumentation, og ombudsmanden henstillede derfor til Kirkeministeriet at genoptage sagen.

Kormedlemmet blev i øvrigt ikke partsført før bortvisningen, og ombudsmanden udtalte i den forbindelse at kirkemusikskolens beslutning om at bortvise kormedlemmet utvivlsomt var en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Skolen havde derfor haft pligt til at partshøre den pågældende før bortvisningen. (FOB 2003, s. 248).

Fortolkning af 2 principielle højesteretsdomme om social pension. Genoptagelse af sager efter domstolsunderkendt praksis

En kvinde klagede bl.a. over et socialt nævnss afslag på at genoptage hendes førtidspensions sag på baggrund af 2 principielle højesteretsdomme. Nævnet havde i afslaget henvist til at pensionsmyndighedernes praksisændring efter højesteretsdommene kun vedrørte sager hvor ansøgeren allerede var tilkendt førtidspension. Kvindens sag var ikke omfattet af praksisændringen fordi hun ikke tidligere var tilkendt pension. Den Sociale Ankestyrelse afviste sagen da nævnets afgørelse ikke stred mod Ankestyrelsens praksis.

Ombudsmanden udtalte sig generelt om visse fortolkningsmæssige spørgsmål i relation til højesteretsdommene. Bl.a. udtalte ombudsmanden at der ikke var holdepunkter for at læse højesteretsdommene således at det havde haft betydning for dommenes resultat eller for den prøvelse der var foretaget, at ansøgerne havde fået tilkendt pension. Tværtimod måtte dommene læses således at der ville være foretaget samme prøvelse og

nået samme resultat hvis ansøgeren helt var blevet nægtet pension.

På den baggrund mente ombudsmanden ikke at nævnet kunne afvise genoptagelse med den givne begrundelse. Nævnet måtte foretage en konkret vurdering af sagens omstændigheder sammenholdt med domspraksis. Ombudsmanden udtalte endvidere at en borger der havde fået sin sag afgjort efter en praksis der blev underkendt af domstolene, kunne forlange sin sag genoptaget hvis det måtte antages at sagens udfald nu ville blive et andet. På baggrund af det Ankestyrelsen havde anført om at det ikke ville være muligt ud fra generelle kriterier at udskille de tidligere afgjorte sager hvor dommene kunne have betydning, havde ombudsmanden ikke bemærkninger til at myndighederne ikke af egen drift havde genoptaget de relevante sager. Ombudsmanden lagde vægt på at Ankestyrelsen havde underrettet kommunerne og offentligheden om borgernes mulighed for at få genoptaget tidligere afgjorte sager.

Ombudsmanden sendte sagen til Den Sociale Ankestyrelse til vurdering af om Ankestyrelsen havde grundlag for at genoptage sagen til principiel eller generel behandling. (FOB 2003, s. 357).

Fremlægning af folder i venteværelse på hospital

En patientforening klagede til ombudsmanden over at en klinik på Rigshospitalet havde afslået foreningens ønske om at lægge en folder frem i klinikens venteværelse.

Ombudsmanden var ikke enig med Rigshospitalet og Hovedstadens Sygehusfællesskab i at vurderingen af sagen kunne foretages udelukkende på grundlag af anstaltsbeføjelser og hensynet til patientbehandlingen. Ombudsmanden kritiserede således at Rigshospitalet og Hovedstadens Sygehusfællesskab ikke havde inddraget hensynet til foreningens ret til ytringsfrihed. Ombudsmanden henviste i den forbindelse til den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 10 og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis og henstillede at

Rigshospitalet genoptog behandlingen af sagen. (FOB 2004, s. 525).

Tilbagekaldelse af transporttilladelse

En brancheforening klagede til ombudsmanden over at politiet havde tilbagekaldt tilladelsen til et transportfirma til at transportere en bred last på blokvogn fra Frøslev Grænse til Grenå Havn. Årsagen til tilbagekaldelsen var at en anden politikreds på ruten efterfølgende havde oplyst at den var blevet anmodet om at udstede tilladelse til transporten, men at den havde afslået dette af færdsels-sikkerhedsmæssige årsager, og fordi transporten i stedet kunne ske ad søvejen. Politiets afgørelse om tilbagekaldelse var blevet stadfæstet af Færdselsstyrelsen.

Ombudsmanden udtalte at politiets sagsoplysning og partshøring i forbindelse med afgørelsen om udstedelse af transporttilladelsen var klart utilstrækkelig. Herudover opfyldte begrundelsen for afgørelsen ikke kravene i forvaltningsloven, og der var ikke givet klagevejledning. Sammenfattende mente ombudsmanden at politiets afgørelse om tilbagekaldelse var så mangelfuld at Færdselsstyrelsen som prøvelsesmyndighed burde have tilsidesat afgørelsen som ugyldig.

Med hensyn til Færdselsstyrelsens afgørelse udtalte ombudsmanden at det måtte anses for tvivlsomt om styrelsens konkrete afvejning af de relevante hensyn for og imod tilbagekaldelse af transporttilladelsen fuldt ud var foretaget i overensstemmelse med de almindelige forvaltningsretlige regler om tilbagekaldelse.

Ombudsmanden henstillede på den baggrund til Færdselsstyrelsen at genoptage sagen med henblik på en fornyet vurdering. (FOB 2004, s. 476).

2. Ytringsfrihed

Offentligt ansattes ytringsfrihed.

Opslag på arbejdsplads

En sygeplejelærer fik en advarsel for at tilsidesætte sin loyalitetspligt. Årsagen til advarslen var at sygeplejelæreren i et opslag på skolen havde orienteret om baggrunden for at hun havde fået afslag på sin ansøgning om stillingen som rektor, og hendes inddragelse af studerende i forløbet om besættelse af stillingen.

Det var ombudsmandens opfattelse at der ikke var grundlag for at give sygeplejelæreren en advarsel. Ved bedømmelsen af sagen inddrog ombudsmanden især hensynet til offentligt ansattes ytringsfrihed. Ombudsmanden henstillede at amtet, som havde givet advarslen, tog sagen op til fornyet behandling og traf en ny afgørelse. (FOB 2000, s. 485).

Optagelse af læserbrev i personaleblad – offentligt ansattes ytringsfrihed. Underretningspligt. Principper for offentlig ledelse

På baggrund af en offentlig debat i forbindelse med en overlæges opsigelse af sin stilling på et hospital iværksatte ombudsmanden en egen drift-undersøgelse. Undersøgelsen tog udgangspunkt i hospitalsledelsens håndtering af en kritik fra overlægen.

Ombudsmanden udtalte sig om ledelsens håndtering af kritikken og om hospitalsdirektionens ændring af en stillingsbeskrivelse med henblik på ansættelse af en overlæge på børneafdelingen. Overlægen havde i første omgang været med til at skrive denne stillingsbeskrivelse. Endelig udtalte ombudsmanden sig om en afvisning fra den ansvarshavende redaktør på hospitalets personaleblad af at bringe et interview med overlægen. Overlægen udtalte sig i interviewet kritisk om forholdene på børneafdelingen. (FOB 2000, s. 535).

Afskedigelse af psykolog efter udtalelser om pædofili

En kommunalt ansat psykolog lod sig interviewe til et månedsmagasin i forbindelse med en artikel om pædofili. Psykologen blev efterfølgende afskediget under henvisning til at kommunen og kommunens borgere ikke havde den fornødne tillid til ham.

Psykologens udtalelser var efter ombudsmandens opfattelse ikke retsstridige. Ombudsmanden udtalte at følgevirkninger af lovlige ytringer, herunder en eventuelt opstået mangel på tillid, kan danne grundlag for anvendelsen af negative ledelsesbeføjelser som f.eks. diskretionær afskedigelse, men at det kræver et særlig sikkert bevismæssigt grundlag. På den baggrund kritiserede ombudsmanden kommunen for ikke at have tilstrækkelig dokumentation for grundlaget for afskedigelsen. Desuden kritiserede ombudsmanden at kommunen havde overtrådt reglerne om partshøring. (FOB 2001, s. 552).

Aktindsigt, vejledning og offentligt ansattes ytringsfrihed

Som svar på en forælders anmodning om aktindsigt i en kritisk rapport om forholdene i en daginstitution udleverede en kommune kun dele af rapportens konklusion til den pågældende.

Ombudsmanden mente det var yderst kritisabelt at kommunen ikke udleverede hele rapporten. Da resten af rapportens konklusion var stærkt kritisk over for forholdene i institutionen, kunne den delvise aktindsigt i konklusionen komme til at fremstå som om kommunen ønskede at skjule noget. Den afskrift som kommunen udleverede, fremstod urigtigt som den fulde konklusion idet afskriften ikke på nogen måde angav at der var sprunget flere afsnit over.

På et møde med forældrene nævnte forvaltningen at eventuelle grundløse anklager kunne give anledning til at medarbejderne kunne overveje en injuriersag.

Ombudsmanden bemærkede at det efter omstændighederne i særlige tilfælde kan være relevant for en myndighed at vejlede

om mulige strafferetlige konsekvenser i en sag, men at det i sådanne tilfælde er yderst vigtigt at vejledningen ikke kommer til at fremstå som en utilbørlig trussel således at relevante klager og synspunkter fra de implicerede borgere holdes tilbage uden grund. Vejledningen må derfor holdes i streng juridisk sprogbrug og være så detaljeret og fyldestgørende at den er dækkende.

Ombudsmanden kritiserede at kommunen havde udsendt en tjenestebefaling der begrænsede de ansattes ytringsfrihed og i den forbindelse tilkendegav at ansatte der ikke fulgte tjenestebefalingen i brevet, kunne risikere bortvisning. (FOB 2001, s. 618).

Polititjenestemandes adgang til at udtale sig offentligt

En vicekriminalkommissær ved Rigspoliti- chefen der var efterforskningsleder i en drabssag, udtalte sig offentligt om manglen- de mandskab til efterforskningen af sagen. En vicekriminalinspektør, ligeledes ved Rigspoliti- chefen, meddelte vicekriminal- kommissæren at han ikke måtte udtale sig til pressen om interne forhold i en afdeling hos Rigspoliti- chefen. Vicekriminalinspektøren bekræftede på et spørgsmål fra vicekriminal- kommissæren at han havde fået en "mund- kurv".

Efter bestemmelsen i ombudsmandslo- vens § 17, stk. 1, iværksatte ombudsmanden en undersøgelse. Ombudsmanden udtalte sig generelt om offentligt ansattes ytrings- frihed og udtalte om den konkrete sag at vice- kriminalinspektøren ikke var berettiget til, på den måde det var sket, at meddele vicekri- minalkommissæren begrænsninger i hans adgang til at udtale sig til pressen. Ombuds- manden mente det var beklageligt at Rigspo- litichefen ikke på baggrund af de regler der gælder for offentligt ansattes ytrings- frihed, afgav en dækkende og juridisk korrekt udta- lelse i sagen.

Ombudsmanden noterede sig at Rigspo- litichefen havde givet tilsagn om i fremtiden at være opmærksom på vigtigheden af at tjenst- lige tilkendegivelser i f.eks. sager som den

foreliggende formidles med den fornødne præcision. (FOB 2004, s. 190).

Fremlæggelse af folder i venteværelse på hospital

En patientforening klagede til ombudsmanden over at en klinik på Rigshospitalet havde afslået foreningens ønske om at lægge en folder frem i klinikens venteværelse.

Ombudsmanden var ikke enig med Rigshospitalet og Hovedstadens Sygehusfællesskab i at vurderingen af sagen kunne foretages udelukkende på grundlag af anstaltsbeføjelser og hensynet til patientbehandlingen. Ombudsmanden kritiserede således at Rigshospitalet og Hovedstadens Sygehusfællesskab ikke havde inddraget hensynet til foreningens ret til ytringsfrihed. Ombudsmanden henviste i den forbindelse til den europæiske menneskerettighedskonventionens artikel 10 og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis og henstillede at Rigshospitalet genoptog behandlingen af sagen. (FOB 2004, s. 525).

C. Kontrol med forvaltningen

1. Administrativ rekurs

Nabo ikke klageberettiget i byggesag. Partsstatus

Århus Statsamt afviste en klage fra en nabo til et byggeri med henvisning til at den pågældende ikke var klageberettiget: udsigten fra naboens ejendom ville ikke blive generet af det pågældende byggeri, og naboen havde derfor ikke en individuel, væsentlig interesse i spørgsmålet om hvorvidt byggelovens regler om bebyggelsesprocent, højde og afstand var overholdt.

Ombudsmanden udtalte at naboens interesse i at undgå skade på sin ejendom som følge af byggeriet var omfattet af byggelovens § 12 om iværksættelse af foranstaltninger til sikring af omliggende grunde mv. Afgørelser efter § 12 kan ikke påklages til statsamtet. Ombudsmanden kunne derfor ikke

kritisere statsamtets afgørelse, men mente det var beklageligt at statsamtet havde lagt vægt på skelafstanden da dette forhold var uden betydning for spørgsmålet om klageberettigelse.

Det havde været hensynsfuldt om statsamtet i sin begrundelse udtrykkeligt havde forklaret hvorfor risikoen for skader på klagerens ejendom ikke kunne tillægges betydning. (FOB 2000, s. 132).

Adgang til aktindsigt i kliniske forsøg vedrørende godkendelse af lægemidler. Administrativ prøvelse. Partshøring

To journalister ved en avis klagede over at Sundhedsministeriet stadfæstede Lægemiddelstyrelsens delvise afslag på deres ansøgning om aktindsigt i de kliniske forsøg der lå til grund for godkendelse af tre lægemidler. Lægemiddelstyrelsen og Sundhedsministeriet begrundede afgørelserne med at der var tale om oplysninger om forretningsmæssige forhold eller lignende der var undtaget fra aktindsigt efter offentlighedslovens § 12, stk. 1, nr. 2.

På ombudsmandens spørgsmål svarede Sundhedsministeriet at ministeriet til brug for sagens afgørelse ikke havde indhentet sagsakterne fra Lægemiddelstyrelsen. Ministeriet udtalte at det havde afgjort sagen ud fra kendskab til detaljeringsgraden og karakteren af dokumentationsmaterialet.

Ombudsmanden mente at ministeriets afgørelse var truffet på et utilstrækkeligt grundlag. Et generelt kendskab til dokumenterne kunne ikke erstatte en faktisk gennemgang med henblik på at vurdere om hver enkelt oplysning kunne undtages efter offentlighedslovens § 12, stk. 1, nr. 2, eller af om der var ekstraheringspligtige oplysninger efter § 12, stk. 2. Ombudsmanden lagde vægt på at Sundhedsministeriet som rekursmyndighed skulle foretage en fuldstændig efterprøvelse af hele sagens faktum og af alle retlige spørgsmål og i forlængelse heraf tage stilling til den konkrete subsumption. Denne stillingtagen omfattede også afgørelsens hensigtsmæssighed og rimelighed.

Da ombudsmanden heller ikke kunne lægge til grund at Sundhedsministeriet på et senere tidspunkt havde foretaget en gennemgang af dokumentationsmaterialet, henstillede ombudsmanden til Sundhedsministeriet at genoptage sagen.

Herudover mente ombudsmanden at Lægemiddelstyrelsen burde have foretaget partshøring af klagerne for så vidt angik en udtalelse fra lægemiddelproducentens advokat. (FOB 2000, s. 399).

Den Sociale Ankestyrelses muligheder i sag om tvangsanbringelse af tre børn uden for hjemmet

I januar 1999 traf børn og unge-udvalget i en kommune afgørelse om at tre børn – hvis forældre kom fra Jordan – fortsat skulle være anbragt uden for hjemmet. Den Sociale Ankestyrelse ophævede i april 1999 udvalgets afgørelse på grund af en formalitetsmangel, men traf efter servicelovens § 45, stk. 5, jf. stk. 3, afgørelse om at børnene fortsat skulle være anbragt uden for hjemmet.

I maj 1999 traf børn og unge-udvalget afgørelse om at anbringelsen af børnene uden for hjemmet skulle ophøre. Dagen efter besluttede Ankestyrelsen at tage sagen op til behandling, og senere samme måned underrettede Ankestyrelsen partsrepræsentanten om at der ville blive afholdt møde i Ankestyrelsen i juni 1999. Den 24. maj 1999 forlod faren Danmark med de to yngste børn.

Blandt andet på baggrund af den presseomtale der var af sagen, besluttede ombudsmanden at undersøge sagen af egen drift. Genstanden for ombudsmandens undersøgelse var først og fremmest Den Sociale Ankestyrelses rolle i sagen og Socialministeriets vurdering heraf.

Ombudsmanden udtalte at han var uenig med Den Sociale Ankestyrelse i at den dagældende lovgivning ikke gav Ankestyrelsen mulighed for at sikre at børnene fortsat befandt sig i Danmark på tidspunktet for Ankestyrelsens møde den 8. juni 1999. Ombudsmanden mente det var beklageligt at Den Sociale Ankestyrelse ikke fuldt ud udnyttede

de muligheder som lovgivningen gav Ankestyrelsen for at sikre børnenes forbliven i landet indtil mødet, ligesom han mente det var beklageligt at Socialministeriet ikke i sin vurdering af Ankestyrelsens rolle i sagen tog i betragtning at Ankestyrelsen havde de nævnte muligheder. (FOB 2001, s. 390).

Notat fra praktikvejleder til rektor for et pædagogseminarium

En pædagogstuderende klagede over at Undervisningsministeriet havde godkendt et seminariums delvise afslag på hans anmodning om aktindsigt i samtlige dokumenter om hans hidtidige uddannelsesforløb. Den studerende klagede også over at ministeriet havde godkendt afvisningen af hans anmodning om at lade en medstuderende deltage som bisidder i en praktikvurderingssamtale. Ministeriet henviste til at forvaltningslovens regler om partsrepræsentation mm. ikke fandt anvendelse fordi der ikke var tale om en afgørelsessag.

Ombudsmanden mente ikke det var nødvendigt at undersøge nærmere om aktindsigtsanmodningen skulle afgøres efter offentlighedsloven eller forvaltningsloven. Ombudsmanden henviste til at det i forhold til personer som ønsker aktindsigt i dokumenter om egne personlige forhold, er uden betydning for omfanget af aktindsigten om anmodningen om indsigt afgøres efter offentlighedslovens bestemmelser om egenaces eller efter forvaltningslovens bestemmelser om aktindsigt for parter i afgørelsessager.

Ombudsmanden mente det var beklageligt at Undervisningsministeriet under behandlingen af sagen ikke havde indhentet og gennemgået samtlige sagsakter som den studerende havde søgt seminariet om aktindsigt i. Ombudsmanden henstillede til ministeriet at genoptage denne del af sagen.

Vedrørende spørgsmålet om bisidder udtalte ombudsmanden at grundsætningen om retten til repræsentation på ulovbestemt grundlag må antages at gælde i videre omfang end forvaltningslovens § 8. Undervis-

ningsministeriet burde derfor ikke have vurderet sagen alene på grundlag af bestemmelserne i forvaltningslovens § 8, men også på grundlag af den ulovbestemte retsgrund-sætning om repræsentation. (FOB 2001, s. 514).

Videregivelse af fortrolige oplysninger i adoptionssag

Et ægtepar blev af et adoptionssamråd godkendt til at adoptere en kinesisk pige. Parret tog selv til Kina og hentede pigen. Efter hjemkomsten blev det opdaget at den pige ægteparret havde modtaget, var en anden end det barn de var blevet godkendt til at adoptere.

Til brug for en tv-udsendelse udleverede adoptionssamrådets sekretariat oplysninger om parrets adoption. Oplysningerne var kun delvis anonymiserede idet kun navne var slettet. Parret blev bekendt med at en af historierne i udsendelsen ville handle om deres sag, og bad adoptionssamrådet om aktindsigt i det materiale der var sendt til tv-stationen.

Ægteparret henvendte sig til tv-stationen for at få stoppet udsendelsen. Tv-stationen forsikrede ægteparret om at det ikke ud fra udsendelsen ville være muligt at identificere dem eller deres datter.

Ægteparret klagede både til amtet og Civilretsdirektoratet over at materialet var blevet udleveret uden deres samtykke. Civilretsdirektoratet afviste klagen og udtalte at spørgsmålet om hvorvidt tavshedspligten eventuelt var blevet overtrådt af en medarbejder i amtet, hørte under amtsborgmesteren.

Ombudsmanden udtalte at amtet hverken havde pligt eller ret til at udlevere oplysningerne til tv-stationen. Ombudsmanden mente at Civilretsdirektoratets opfattelse ifølge hvilken spørgsmålet hørte under amtsborgmesteren, var urigtig, og gav udtryk for at direktoratet burde have videresendt klagen til Adoptionsnævnet. (FOB 2002, s. 182).

Vejledning om søgsmålsfrist i aktindsigtssag

I forbindelse med ombudsmandens behandling af en klage fra en skatteyder om at få aktindsigt efter reglerne i forvaltningsloven i en sag ved Ligningsrådet besluttede ombudsmanden over for Told- og Skattestyrelsen at rejse en særskilt egen drift-sag vedrørende spørgsmålet om styrelsens vejledning om at der gælder en frist på 3 måneder for afgørelsens indbringelse for domstolene, jf. skattestyrelseslovens § 31, stk. 3.

Ombudsmanden udtalte i en foreløbig redegørelse bl.a. at det på samme måde som ved administrativ rekurs generelt må antages at bestemmelser om særlige frister eller begrænsninger af kredsen af søgsmålsberetigede ikke gælder for adgangen til at indbringe afgørelser om aktindsigt for domstolene. Det medfører at der for så vidt angår sådanne bestemmelser, kræves at det udtrykkeligt fremgår af bestemmelserne selv eller deres forarbejder at de også finder anvendelse på afgørelser om aktindsigt.

Ombudsmanden mente efter en samlet vurdering – uanset ordlyden af skattestyrelseslovens § 31 – at prøvelsesbegrænsningerne i skattestyrelseslovens § 31 ikke finder anvendelse på isolerede aktindsigtsafgørelser, men udelukkende tager sigte på det materielle indhold af afgørelser på skatte-, afgifts- og toldområdet.

Told- og Skattestyrelsen meddelte efterfølgende at styrelsen var indstillet på – i overensstemmelse med ombudsmandens forslag – at præcisere retstilstanden ved en ændring af vejledningen ”Processuelle regler på Told-Skats område”. Skatteministeriet meddelte endvidere at ministeriet i forbindelse med en revision af bekendtgørelse om myndighedsinddeling og sagsudlægning ville overveje spørgsmålet om ophævelse af klagefristen for administrativ klage over afgørelser om aktindsigt. (FOB 2002, s. 299).

Oplysninger om barns holdning til navneændring

En far klagede til Kirkeministeriet over at en ministerialbogsfører havde ændret datterens efternavn. Faren, der ikke havde del i forældremyndigheden, gav bl.a. udtryk for at datteren ikke ønskede at skifte efternavn. Ombudsmanden kunne ikke kritisere ministerialbogsførerens afgørelse om ændring af datterens efternavn.

I forbindelse med ombudsmandens undersøgelse af sagen henholdt Kirkeministeriet sig til sognepræstens vurdering og udtalte at ministerialbogsføreren havde behandlet navneændringen i overensstemmelse med personnavnelovens § 14, stk. 2.

Ombudsmanden udtalte at ministerialbogsføreren da han ændrede datterens efternavn (datteren var 6 år gammel), ikke havde haft tilstrækkelige oplysninger om hendes holdning til den forestående navneændring – enten i form af oplysninger fra moren eller fra datteren selv. Dette mente ombudsmanden var beklageligt.

Ombudsmanden var derfor ikke enig med Kirkeministeriet i at navneændringen var blevet gennemført i overensstemmelse med navnelovens § 14, stk. 2. Ombudsmanden mente heller ikke at Kirkeministeriet da ministeriet behandlede farens klage, havde haft dækkende oplysninger om datterens holdning til den forestående navneændring. Dette mente ombudsmanden også var beklageligt.

Ombudsmanden henstillede til Kirkeministeriet at overveje det nærmere behov for en vejledning til brug for ministerialbogsførernes administration af bestemmelsen i navnelovens § 14, stk. 2. Ombudsmanden bad Kirkeministeriet om orientering om resultatet af ministeriets overvejelser. (FOB 2003, s. 264).

Beskikkelse af formand for huslejenævn. Skøn under regel. Begrundelse. Klagevejledning. Rekurs

En ansøger der havde indstillet sig selv til posten som formand for et huslejenævn, klagede til ombudsmanden over at statsamtet beskikkede den af kommunen indstillede person uden at vurdere hvem af kandidaterne der var bedst kvalificeret.

Ombudsmanden udtalte at der i sager om beskikkelse af personer til et offentligt hverv skal foretages en konkret vurdering af hvem der er bedst kvalificeret, på samme måde som i egentlige ansættelsessager. Ved udelukkende at lægge vægt på kommunens indstilling havde statsamtet sat skønnet "under regel". Ombudsmanden mente det var meget kritisabelt at statsamtet ikke rettede sig efter en tidligere afgørelse herom fra ressortministeriet. Beskikkelsen måtte anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Afgørelsen var mangelfuldt begrundet og skulle have været ledsaget af en klagevejledning.

Endvidere burde Socialministeriet, der havde behandlet sagen som sektortilsynsmyndighed, have behandlet sagen som klagemyndighed. (FOB 2003, s. 379).

Tidsbegrænsede afgørelser om sygedagpenge. Eventuel genoptagelse af andre sager. Praksis for hjemvisning. Underinstansens bundethed af klageinstansens afgørelse

En kommune traf en tidsbegrænset afgørelse om tilkendelse af sygedagpenge ud fra prognoser i lægelige udtalelser om hvornår det kunne forventes at den sygemeldte ville kunne genoptage sit arbejde.

Ombudsmanden udtalte at kommunen i overensstemmelse med officialprincippet burde have indhentet aktuelle lægelige oplysninger inden afgørelsen om ophør af sygedagpenge blev truffet.

Ombudsmanden udtalte at en klagemyndighed bør inddrage nye oplysninger i forbindelse med sin behandling af en sag. Nævnet beskrev i forbindelse med at det fik forelagt ombudsmandens foreløbige udtalelse, sin praksis for inddragelse af nye oplysninger. Dette gav ombudsmanden anledning til at udtale sig om hvornår væsentlige nye oplysninger for klageinstansen bør føre til at klageinstansen træffer endelig afgørelse i sagen uden at hjemvise sagen til fornyet behandling i førsteinstansen. Endvidere udtalte ombudsmanden at udgangspunktet er at for så vidt der ikke er fremkommet væsentlige nye oplysninger, må førsteinstansen være bundet af rekursinstansens afgørelse på de punkter hvor rekursinstansen har taget stilling.

I forbindelse med at det sociale nævn fik forelagt den foreløbige udtalelse fra ombudsmanden, skrev nævnet at konsekvensen af en eventuel genoptagelse af sagen kunne blive at et stort antal sygedagpengesager også skulle genoptages. Ombudsmanden udtalte at han ikke havde taget stilling til om nævnet skulle genoptage andre sager hvor borgere ikke havde klaget over afgørelsen. (FOB 2004, s. 391).

Opholdstilladelse til ægtefælle. Inddragelse af nye faktiske omstændigheder under rekursmyndighedens behandling af sagen

En advokat klagede på vegne af sin klient over at klientens ægtefælle havde fået afslag på ægtefællesammenføring på grund af manglende opfyldelse af udlændingelovens tilknytningskrav.

Det fremgik af sagen blandt andet at den herboende ægtefælle, efter at Udlændingestyrelsen havde truffet afgørelse i sagen, fik dansk statsborgerskab. Tilknytningskravet i familiesammenføringssager fandt efter de dagældende regler ikke anvendelse hvis den herboende havde dansk statsborgerskab. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration traf efterfølgende afgørelse i sagen og meddelte i den forbindelse at det forhold at den herboende i mellemtiden havde opnå-

et dansk statsborgerskab, ikke kunne føre til en ændret vurdering af sagen.

Ombudsmanden bad ministeriet om at uddybe begrundelsen for ministeriets retsopfattelse på dette punkt.

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration bemærkede hertil at ministeriet på baggrund af ombudsmandens gennemgang af relevant litteratur havde besluttet at ændre sin retsopfattelse således at meddelelsen af statsborgerskab skulle have været inddraget i sagen. Ministeriet havde derfor genoptaget sagen og konstateret at tilknytningskravet ikke efter tidspunktet for meddelelse af dansk statsborgerskab havde været til hinder for meddelelse af ægtefællesammenføring til ægtefællen, og ministeriet havde derfor sendt sagen tilbage til Udlændingestyrelsen med henblik på en vurdering af om de øvrige betingelser for ægtefællesammenføring var opfyldt.

Ombudsmanden foretog sig herefter ikke mere i den konkrete sag, men bad ministeriet om nærmere oplysninger vedrørende behandlingen af tilsvarende sager i ministeriet.

Ministeriet oplyste efterfølgende at ministeriet efter gennemgang af 355 afgjorte klagesager havde fundet grundlag for at genoptage 7 sager. (FOB 2004, s. 328).

2. Tilsyn

Påbud om tilslutning til offentligt kloaknet

En grundejer klagede over en kommunes påbud om at hans ejendom skulle tilsluttes det offentlige kloaknet. Sagen havde været indbragt for tilsynsrådet som ikke havde fundet grundlag for at fastslå at kommunen med sit påbud havde handlet ulovligt.

Kommunen havde ikke undersøgt kloakledningens udstrækning og tilslutningsforhold inden den traf afgørelse. I forbindelse med tilsynsrådets behandling af sagen erkendte kommunen at kloakledningen ikke som hidtil antaget var uden forbindelse med den offentlige kloakering, men kommunen genoptog ikke behandlingen af sagen.

Under ombudsmandens behandling af sagen beklagede tilsynsrådet at en udtalelse var formulert så det måtte forstås sådan at tilsynsrådet ikke havde kompetence til at tage stilling til kommunens oplysningsgrundlag. Ombudsmanden lagde herefter til grund at tilsynsrådet var enig med ham i at tilsynet med kommunerne omfatter en efterprøvelse af om en kommune har foretaget en tilstrækkelig og forsvarlig sagsoplysning.

Ombudsmanden udtalte at tilsynsrådet burde have taget stilling til dels om kommunen havde sørget for at sagen var fyldestgørende oplyst, dels om kommunen burde have genoptaget sagen. Ombudsmanden mente også at tilsynsrådet burde have taget stilling til om kommunen havde opfyldt reglerne om begrundelses- og notatpligt.

Ombudsmanden henstillede at tilsynsrådet genoptog sagen. Tilsynsrådet meddelte efterfølgende at grundejereren havde tilbagekaldt klagen til tilsynsrådet med henvisning til at han nu havde indgået forlig med kommunen. Ombudsmanden foretog sig på den baggrund ikke mere i sagen. (FOB 2000, s. 111).

Revision af en skatteansættelse. Skattestyrelseslovens § 14, stk. 4, 2. pkt.

En borger klagede på vegne af en skatteyder over at Told- og Skattestyrelsen havde afvist at ændre skatteansættelsen for indkomståret 1992 for så vidt angik et rentefradrag, jf. skattestyrelseslovens § 14, stk. 4, 2. pkt.

På baggrund af sin fortolkning af reglen i § 14, stk. 4, 2. pkt., mente ombudsmanden ikke der var grundlag for at kritisere Told- og Skattestyrelsens afgørelse. (FOB 2000, s. 302).

Kommunes videregivelse af oplysninger til privat skole. Krav til samtykket. Notatpligt

En far ansøgte en privat skole om optagelse af sin søn på skolen. Skolen rettede i den forbindelse henvendelse til kommunen med ønske om indsigt i forskellige sagsakter vedrørende drengen med henblik på at vurdere om skolen kunne give ham et relevant under-

visningstilbud. Skolen oplyste over for kommunen at faren havde givet samtykke til at skolen kunne indhente relevante sagsakter fra kommunen. Kommunen udleverede herefter forskellige dokumenter til skolen til gennemsyn. Faren bestred efterfølgende at han havde givet samtykke til at skolen kunne indhente oplysningerne.

Faren klagede over kommunen, først til tilsynsrådet og herefter til Indenrigsministeriet. Hverken tilsynsrådet eller Indenrigsministeriet mente der var grundlag for at udtale at kommunen havde handlet ulovligt ved at udlevere oplysningerne.

Ombudsmanden udtalte at det havde været bedst stemmende med god forvaltnings-skik hvis kommunen inden den udleverede oplysningerne til skolen, havde indhentet et skriftligt samtykke fra faren. Ombudsmanden meddelte tilsynsrådet og Indenrigsministeriet sin opfattelse, men udtalte ikke sin opfattelse som en kritik af myndighederne.

Ombudsmanden mente at kommunen ud fra en almindelig retsgrundsætning havde pligt til at tage notat om de oplysninger man modtog fra skolen, om at faren mundtligt havde givet samtykke til at skolen kunne indhente oplysninger. Ombudsmanden mente endvidere at kommunen havde pligt til at tage notat om hvilke oplysninger den udleverede til skolen i forbindelse med skolens henvendelse. (FOB 2001, s. 117).

Skatteministerens udtalelse om en kraftvarmeaftale

En kommune klagede over at skatteministeren i forbindelse med behandlingen af et lovforslag havde udtalt sig om den afgiftsmæssige betydning af kommunens og et kraftvarmeværks varmeaftale på trods af at spørgsmålet på daværende tidspunkt endnu ikke var blevet behandlet af told- og skatteregionen. Det var kommunens opfattelse at ministeren med sine udtalelser uberettiget afskar regionen fra at foretage en uafhængig bedømmelse af aftalens betydning for afgiftsberegningen, idet regionen som underordnet instans i forhold til ministeren var

forpligtet til at følge ministerens tilkendegivelse ved sin afgørelse i den konkrete sag.

Ombudsmanden udtalte at efter almindelige forvaltningsretlige grundsætninger kan en minister udøve såkaldt organisationsmagt inden for sit ministerium og bl.a. give bindende direktiver til underordnede myndigheder såvel generelt som i konkrete sager. Dette udgangspunkt gælder medmindre andet følger af lov. Da told- og skatteregioner er undergivet ministerens instruktion i sager om kulafgift og efter omstændighederne er forpligtet til at følge ministerens tilkendegivelse, kunne det forhold at ministerens udtalelser ville kunne påvirke udfaldet af regionens afgørelse, ikke give ombudsmanden anledning til bemærkninger.

Ombudsmanden bemærkede at når regionens afgørelse forelå, kunne den indbringes for Landsskatteretten hvis afgørelse kunne indbringes for vedkommende landsret, jf. § 33 i skattestyrelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 859 af 13. september 2000). (FOB 2001, s. 356).

Beskikkelse af formand for huslejenævn. Skøn under regel. Begrundelse. Klagevejledning. Rekurs

En ansøger der havde indstillet sig selv til posten som formand for et huslejenævn, klagede til ombudsmanden over at statsamtet beskikkede den af kommunen indstillede person uden at vurdere hvem af kandidaterne der var bedst kvalificeret.

Ombudsmanden udtalte at der i sager om beskikkelse af personer til et offentligt hverv skal foretages en konkret vurdering af hvem der er bedst kvalificeret, på samme måde som i egentlige ansættelsessager. Ved udelukkende at lægge vægt på kommunens indstilling havde statsamtet sat skønnet "under regel". Ombudsmanden mente det var meget kritisabelt at statsamtet ikke rettede sig efter en tidligere afgørelse herom fra ressortministeriet. Beskikkelsen måtte anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Afgørelsen var mangelfuldt begrundet og skulle have været ledsaget af en klagevejledning.

Endvidere burde Socialministeriet, der havde behandlet sagen som sektortilsynsmyndighed, have behandlet sagen som klagemyndighed. (FOB 2003, s. 379).

Over-/underordningsbeføjelser mellem Socialministeriet og Den Sociale Sikringsstyrelse

En mand klagede til Socialministeriet over Den Sociale Sikringsstyrelses sagsbehandlingstid og styrelsens afslag på at betale hans revisorudgifter. Manden anførte at styrelsens sagsbehandlingstid havde ført til at han havde været nødt til at antage en revisor til at varetage sine interesser.

Socialministeriet meddelte manden at ministeriet ikke havde mulighed for at behandle klagen.

Ombudsmanden udtalte at Socialministeriet burde have behandlet klagen. Ombudsmanden henviste til at der består et almindeligt over-/underordningsforhold mellem Socialministeriet og Den Sociale Sikringsstyrelse. Socialministeriet havde derfor beføjelse til bl.a. at behandle klager over Den Sociale Sikringsstyrelse, medmindre noget andet var bestemt i lovgivningen. Muligheden for at klage til Socialministeriet over et afslag på kompensation for revisorudgifter var ikke afskåret i lovgivningen. Ombudsmanden henstillede derfor til Socialministeriet at behandle klagen. (FOB 2004, s. 415).

3. Genoptagelse, tilbagekaldelse og ugyldighed

Tilbagekaldelse af beslutning om udgiftsfordeling til kystbeskyttelsesprojekt

Et amt havde vedtaget et kystbeskyttelsesprojekt og besluttet at grundejerne skulle betale en del af udgifterne. Fordelingen af udgifterne mellem grundejerne skulle ske i forhold til ejendommenes kystlængde.

Sagen blev anket til Trafikministeriet som traf afgørelse om at der ved fordeling af udgifterne mellem grundejerne skulle tages hensyn til de enkelte ejendommers værdi. Se-

nere trak ministeriet sin afgørelse tilbage og stadfæstede amtets afgørelse. Dette kritiserede ombudsmanden bl.a. fordi ministeriet havde lagt vægt på forhold som der ikke var tilstrækkelige oplysninger om. Desuden kritiserede ombudsmanden at Trafikministeriet ikke havde foretaget partshøring. Ombudsmanden henstillede at Trafikministeriet genoptog sagen. (FOB 2000, s. 419).

Dispensation til opførelse af garage. Mundtligt tilsagn

En husejer anmeldte byggeri af en garage til kommunen. Kommunen opfattede anmeldelsen som en dispensationsansøgning og traf på et møde i planlægnings- og miljøudvalget afgørelse om at imødekomme ansøgningen.

Da husejeren ringede til teknisk forvaltning for at spørge til sagen, blev han af en bygningsinspektør og afdelingsarkitekt der havde været protokolfører på mødet i planlægnings- og miljøudvalget, orienteret om udvalgets beslutning. Husejeren satte umiddelbart herefter byggeriet i gang.

På baggrund af en efterfølgende besigtigelse, foranlediget af en henvendelse fra naboen, besluttede udvalgsformanden at sagen på ny skulle behandles i et udvalgsmøde. Teknisk forvaltning indstillede at dispensationen blev kaldt tilbage. Udvalget fulgte indstillingen.

Husejeren rettede herefter på ny henvendelse til kommunen der meddelte ham at afgørelsen om at give dispensation ikke var bekendtgjort for ham på en for kommunen bindende måde. Kommunen gjorde gældende at husejerens kendskab til udvalgets beslutning udelukkende beroede på hans telefoniske henvendelse.

Husejeren klagede til statsamtet der herefter traf afgørelse om at dispensationsafgørelsen ikke var bekendtgjort på en for kommunen bindende måde.

Ombudsmanden udtalte i en foreløbig udtalelse at det følger af forvaltningsrettens almindelige regler at en forvaltningsafgørelse først bliver bindende når den meddeles den

som afgørelsen vedrører. Indtil da kan afgørelsen frit tilbagekaldes. Afgørelser kan efter almindelige forvaltningsretlige regler meddeles både skriftligt og mundtligt.

Ombudsmanden mente at såvel statsamtet som kommune burde have lagt til grund at udvalgets oprindelige beslutning blev meddelt på en for kommunen bindende måde. Som konsekvens heraf burde statsamtet og kommunen have taget stilling til lovligheden af tilbagekaldelsen. (FOB 2000, s. 520).

Ændring af kirkeregulativ ikke tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakt. Hjemmel. Notatpligt

En biskop havde ændret regulativet for et kirkedistrikt. Menighedsrådet mente at ændringen var en forringelse i forhold til den tidligere gældende ordning. En advokat klagede på vegne af menighedsrådet og skrev i den forbindelse at ændringen af regulativet burde ske efter reglerne om tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakter.

Ombudsmanden udtalte at regulativet var en generel forvaltningsakt, og at reglerne om tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakter derfor ikke fandt anvendelse. Ombudsmanden mente endvidere at biskoppens udstedelse af regulativet havde hjemmel i menighedsrådsloven og medlemskabsloven.

Ombudsmanden kritiserede dog at biskoppen ikke havde sørget for at der blev taget notat om de oplysninger og synspunkter der fremkom på et forhandlingsmøde. (FOB 2001, s. 194).

Tilbagekaldelse af afgørelse om forlængelse af sygedagpenge. Notatpligt. Partshøring

En mand klagede over kommunens og det sociale nævns afgørelser om at tilbagekalde en afgørelse om at forlænge udbetalingen af sygedagpenge. Ombudsmanden kunne ikke tilsidesætte myndighedernes vurdering hvorefter betingelserne for at modtage sygedagpenge ikke længere var opfyldt, og om-

budsmanden kunne heller ikke kritisere tilbagekaldelsen af afgørelsen.

Ombudsmanden henstillede imidlertid til nævnet at genoptage sagen med henblik på at tage stilling til om tilbagekaldelsen var sket med et rimeligt varsel, og i benægtende fald tage stilling til hvor langt et varsel skulle være.

Ombudsmanden udtalte at kommunen burde have taget notat om indholdet af et møde med mandens læge.

Ombudsmanden udtalte endvidere at kommunen burde have partshørt manden om indholdet af mødet med lægen inden kommunen traf sin afgørelse.

Endelig kritiserede ombudsmanden kommunens begrundelse der ikke opfyldte begrundelseskravet i forvaltningslovens § 24. (FOB 2001, s. 98).

Annulation af begunstigende afgørelse

En sognebåndsløser klagede over Kirkeministeriets afgørelse om at han ikke var valgbar ved menighedsrådsvalget i 2000 fordi han var optaget på valglisten med urette.

Ombudsmanden var enig med ministeriet i at sognebåndsløserens optagelse på valglisten i det pågældende sogn var sket med urette. Ombudsmanden mente at ministeriet ved vurderingen af om sognebåndsløserpræstens oprindelige, begunstigende afgørelse om optagelse på valglisten skulle annulleres, burde have overvejet om der forelå særlige omstændigheder der talte imod en annullation. Ombudsmanden pegede i den forbindelse på nogle forhold som han mente måtte indgå i overvejelserne – herunder *at* der på tidspunktet for indgivelsen af klage i sagen var gået mere end fem år fra den oprindelige afgørelse, *at* sognebåndsløseren havde indrettet sig i tillid til denne afgørelse, og *at* han efter de foreliggende oplysninger var i god tro.

Ombudsmanden henstillede på den baggrund at Kirkeministeriet genoptog sagen. (FOB 2002, s. 229).

Ansæt i deltidsstilling ikke tilbudt fleksjob på fuld tid

En kvinde klagede over at en kommune først tilbød hende et fuldtidsfleksjob ca. 1½ år efter at reglerne herom var trådt i kraft. Hun var før reglernes ikrafttræden ansat i beskyttet beskæftigelse med løntilskud, og hun ønskede en fuldtidsstilling, men havde i hele perioden kun haft en deltidsstilling.

Kvinden ønskede nu at kommunen skulle godtgøre hende lønforskellen.

Ombudsmanden udtalte at det var meget kritisabelt at kommunen først tilbød kvinden en fuldtidsstilling mere end 1½ år efter at reglerne om fleksjob blev indført. Ombudsmanden mente også at kommunen havde tilsidesat sin vejledningspligt i væsentligt omfang ved ikke at have oplyst kvinden om de nye regler eller på anden måde at have fulgt op på hendes sag. Ombudsmanden mente derfor ikke at det kunne udelukkes at kvinden skulle stilles som om hun ved reglernes ikrafttræden havde fået tilbudt – og påbegyndt – et fleksjob på fuld tid, og henstillede derfor til kommunen at genoptage sagen med henblik på at få afklaret i hvilket omfang kommunen var forpligtet til at yde kvinden en økonomisk kompensation. (FOB 2002, s. 509).

Fortolkning af 2 principielle højesteretsdomme om social pension. Genoptagelse af sager efter domstolsunderkendt praksis

En kvinde klagede bl.a. over et socialt nævnss afslag på at genoptage hendes førtidspensions sag på baggrund af 2 principielle højesteretsdomme. Nævnet havde i afslaget henvist til at pensionsmyndighedernes praksisændring efter højesteretsdommene kun vedrørte sager hvor ansøgeren allerede var tilkendt førtidspension. Kvindens sag var ikke omfattet af praksisændringen fordi hun ikke tidligere var tilkendt pension. Den Sociale Ankestyrelse afviste sagen da nævnets afgørelse ikke stred mod Ankestyrelsens praksis.

Ombudsmanden udtalte sig generelt om visse fortolkningsmæssige spørgsmål i relati-

on til højesteretsdommene. Bl.a. udtalte ombudsmanden at der ikke var holdepunkter for at læse højesteretsdommene således at det havde haft betydning for dommenes resultat eller for den prøvelse der var foretaget, at ansøgerne havde fået tilkendt pension. Tværtimod måtte dommene læses således at der ville være foretaget samme prøvelse og nået samme resultat hvis ansøgeren helt var blevet nægtet pension.

På den baggrund mente ombudsmanden ikke at nævnet kunne afvise genoptagelse med den givne begrundelse. Nævnet måtte foretage en konkret vurdering af sagens omstændigheder sammenholdt med domspraksis. Ombudsmanden udtalte endvidere at en borger der havde fået sin sag afgjort efter en praksis der blev underkendt af domstolene, kunne forlange sin sag genoptaget hvis det måtte antages at sagens udfald nu ville blive et andet. På baggrund af det Ankestyrelsen havde anført om at det ikke ville være muligt ud fra generelle kriterier at udskille de tidligere afgjorte sager hvor dommene kunne have betydning, havde ombudsmanden ikke bemærkninger til at myndighederne ikke af egen drift havde genoptaget de relevante sager. Ombudsmanden lagde vægt på at Ankestyrelsen havde underrettet kommunerne og offentligheden om borgernes mulighed for at få genoptaget tidligere afgjorte sager.

Ombudsmanden sendte sagen til Den Sociale Ankestyrelse til vurdering af om Ankestyrelsen havde grundlag for at genoptage sagen til principiel eller generel behandling. (FOB 2003, s. 357).

Afslag på socialpædagogisk friplads i skolefritidsordning

En kommune havde tidligere bevilget socialpædagogisk friplads til en dreng for en tidsbegrænset periode. Ved udløbet af perioden gav kommunen afslag på fortsat socialpædagogisk friplads. Det sociale nævn stadfæstede senere dette afslag.

Ombudsmanden indledte en undersøgelse i anledning af klagen og bad det sociale nævn om bl.a. at udtale sig nærmere om i

hvilket omfang nævnet havde inddraget Den Sociale Ankestyrelses afgørelse offentliggjort i Sociale Meddelelser SM C-64-01 i forbindelse med sin behandling af sagen (i SM C-64-01 mente Den Sociale Ankestyrelse ikke at der var hjemmel til på forhånd at begrænse en betalingsfritagelse til en forud fastsat periode).

Det sociale nævn genoptog sagen og hjemviste den til fornyet behandling i kommunen. Herefter traf kommunen afgørelse om at moren skulle have tilbagebetalt knap 36.000 kr. (FOB 2003, s. 426).

Afslag på voldsoffererstatning på grund af skadelidtes manglende medvirken til sagens oplysning

Erstatningsnævnet afslog at give erstatning til en ung mand der var blevet stukket med en kniv under et overfald.

Erstatningsnævnet fremhævede i sit afslag at den unge mand ikke havde medvirket til sagens opklaring idet hans far, ifølge politiets oplysninger, havde henvendt sig til politiet og meddelt at sønnen ønskede at trække anmeldelsen tilbage. Nævnet afslog efterfølgende at genoptage sagen idet nævnet ikke fandt det godtgjort at sønnen havde været udsat for en straffelovsovertrædelse fordi politianmeldelsen var trukket tilbage.

Ombudsmanden kritiserede at nævnet ikke, før afgørelsen blev truffet, partshørte den unge mand over oplysningerne i politiets rapportmateriale som havde afgørende betydning for afslaget. Endvidere mente ombudsmanden det var kritisabelt at nævnet ikke undersøgte de nærmere omstændigheder da nævnet lagde til grund at politianmeldelsen efter farens henvendelse var trukket tilbage. Ombudsmanden mente ikke at nævnet uden videre kunne slutte at faren havde handlet på sønnens vegne, og at sønnen med rimelighed måtte bære konsekvenserne heraf. Nævnet havde derfor efter ombudsmandens opfattelse ikke tilvejebragt et fyldestgørende grundlag da nævnet traf afgørelse om at afslå ansøgningen om erstatning.

Ombudsmanden kritiserede også at nævnet ikke på baggrund af henvendelser fra den unge mands advokat forsøgte at få de nærmere omstændigheder i sagen belyst. Efter ombudsmandens mening havde nævnet således ikke haft det nødvendige grundlag for at afslå en genoptagelse af sagen. Ombudsmanden mente heller ikke det var berettiget at afslå erstatning med henvisning til at en straffelovsovertrædelse ikke var godtgjort.

Ombudsmanden henstillede herefter at nævnet genoptog behandlingen af sagen, da han anså nævnets afslag på genoptagelse for uberettigede. (FOB 2004, s. 175).

Tidsbegrænsede afgørelser om sygedagpenge. Eventuel genoptagelse af andre sager. Praksis for hjemvisning. Underinstansens bundethed af klageinstansens afgørelse

En kommune traf en tidsbegrænset afgørelse om tilkendelse af sygedagpenge ud fra prognoser i lægelige udtalelser om hvornår det kunne forventes at den sygemeldte ville kunne genoptage sit arbejde.

Ombudsmanden udtalte at kommunen i overensstemmelse med officialprincippet burde have indhentet aktuelle lægelige op-

lysninger inden afgørelsen om ophør af sygedagpenge blev truffet.

Ombudsmanden udtalte at en klagemyndighed bør inddrage nye oplysninger i forbindelse med sin behandling af en sag. Nævnet beskrev i forbindelse med at det fik forelagt ombudsmandens foreløbige udtalelse, sin praksis for inddragelse af nye oplysninger. Dette gav ombudsmanden anledning til at udtale sig om hvornår væsentlige nye oplysninger for klageinstansen bør føre til at klageinstansen træffer endelig afgørelse i sagen uden at hjemvise sagen til fornyet behandling i førsteinstansen. Endvidere udtalte ombudsmanden at udgangspunktet er at for så vidt der ikke er fremkommet væsentlige nye oplysninger, må førsteinstansen være bundet af rekursinstansens afgørelse på de punkter hvor rekursinstansen har taget stilling.

I forbindelse med at det sociale nævn fik forelagt den foreløbige udtalelse fra ombudsmanden, skrev nævnet at konsekvensen af en eventuel genoptagelse af sagen kunne blive at et stort antal sygedagpengesager også skulle genoptages. Ombudsmanden udtalte at han ikke havde taget stilling til om nævnet skulle genoptage andre sager hvor borgere ikke havde klaget over afgørelsen. (FOB 2004, s. 391).

Lov nr. 473 af 12. juni 1996

Lov om Folketingets Ombudsmand

som ændret ved lov nr. 556 af 24. juni 2005, § 1, nr. 2 og 7

Kapitel 1

Valg, afskedigelse m.v.

§ 1. Efter hvert folketingsvalg samt ved embedsledighed vælger Folketinget en ombudsmand.

Stk. 2. Afgår ombudsmanden ved døden, bestemmer Folketingets Retsudvalg, hvem der skal udøve ombudsmandens funktioner, indtil Folketinget har valgt en ny ombudsmand.

§ 2. Medlemmer af Folketinget og kommunale råd kan ikke udføre hvervet som ombudsmand.

Stk. 2. Ombudsmanden skal have bestået juridisk kandidateksamen.

§ 3. Nyder ombudsmanden ikke længere Folketingets tillid, kan Folketinget afskedige ombudsmanden.

§ 4. Ombudsmanden kan med 6 måneders varsel forlange sig afskediget til udgangen af en måned.

Stk. 2. Ombudsmanden afskediges fra udgangen af den måned, hvori vedkommende fylder 70 år.

§ 5. Ombudsmandens løn fastsættes af Folketinget. Ombudsmanden har ret til ventepenge og pension efter regler svarende til de i lov om vederlag og pension m.v. for ministre §§ 3-7 indeholdte bestemmelser.

§ 6. Må ombudsmanden fratræde uden varsel, bevarer denne sin løn i 3 måneder fra udgangen af den måned, hvor ombudsmanden fratræder. Afgår ombudsmanden ved døden inden denne periodes udløb, tilkommer den del af lønnen, som ikke er udbetalt ved døds-

faldet, ombudsmandens ægtefælle eller, hvis ombudsmanden ikke efterlader sig ægtefælle, dem af børnene, der er berettiget til børnepension.

Stk. 2. Så længe der udbetales lønindtægt, sker der ikke udbetaling af ventepenge eller pension.

Stk. 3. § 3, stk. 2, i lov om vederlag og pension m.v. for ministre finder tilsvarende anvendelse på lønnen i henhold til stk. 1.

Kapitel 2

Ombudsmandens kompetence

§ 7. Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning.

Stk. 2. Ombudsmandens virksomhed omfatter ikke domstolene.

Stk. 3. Ombudsmanden behandler ikke klager over nævn, der i betryggende former træffer afgørelse om tvister mellem private, selv om vedkommende nævn i anden sammenhæng betragtes som tilhørende den offentlige forvaltning.

Stk. 4. Såfremt selskaber, institutioner, foreninger m.v. administrativt inddrages under forvaltningsloven, lov om offentlighed i forvaltningen eller lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter, kan ombudsmanden bestemme, at de pågældende organer i samme omfang skal være omfattet af ombudsmandens virksomhed.

§ 8. Ved bedømmelsen af den del af den offentlige forvaltning, der er kommunal, skal ombudsmanden tage hensyn til de særlige vilkår, hvorunder det kommunale styre virker.

§ 9. Folkekirken er omfattet af ombudsmandens virksomhed bortset fra spørgsmål, der direkte eller indirekte vedrører kirkens lære eller forkyndelse.

Kapitel 3

Forholdet til Folketinget

§ 10. Ombudsmanden er i udøvelsen af sit hverv uafhængig af Folketinget. Folketinget fastsætter almindelige bestemmelser for ombudsmandens virksomhed.

§ 11. Ombudsmanden afgiver en årlig beretning til Folketinget om sin virksomhed. Beretningen offentliggøres.

Stk. 2. Såfremt ombudsmanden giver meddelelse om en sag til Folketinget, en minister eller en kommunalbestyrelse, jf. § 24, eller ombudsmanden fremdrager en sag i sin årlige beretning, skal der i meddelelsen eller beretningen gives oplysning om, hvad den pågældende myndighed eller person har anført til sit forsvar.

§ 12. Bliver ombudsmanden i særlige tilfælde opmærksom på mangler ved gældende love eller administrative bestemmelser, skal ombudsmanden give Folketinget og vedkommende minister meddelelse herom. Med hensyn til mangler ved kommunale bestemmelser skal ombudsmanden give meddelelse til vedkommende kommunalbestyrelse.

Kapitel 4

Indgivelse af klage

§ 13. Klager over de i §§ 7-9 nævnte myndigheder eller institutioner kan indgives til ombudsmanden af enhver. Den, som er frihedsberøvet, har ret til i lukket skrivelse at rette henvendelse til ombudsmanden.

Stk. 2. En klage skal være navngivet.

Stk. 3. Klage skal være indgivet inden et år efter, at forholdet er begået.

§ 14. Klage over forhold, der kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, kan ikke indgives, førend den anden forvaltningsmyndighed har truffet afgørelse.

§ 15. Klager over behandlingen af personer, der er berøvet deres personlige frihed uden for strafferetsplejen, skal henvises til det af Folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn, der kan overdrage ombudsmanden at medvirke ved behandlingen af sådanne klager, for så vidt de er rettet mod nogen, der henhører under ombudsmandens virksomhed.

§ 16. Ombudsmanden afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse.

Stk. 2. Hvis en klage ikke giver ombudsmanden anledning til kritik, henstilling m.v., kan sagen afsluttes, uden at ombudsmanden forinden forelægger klagen til udtalelse for vedkommende myndighed, jf. § 20, stk. 1.

Kapitel 5

Iværksættelse af undersøgelse på eget initiativ og inspektion

§ 17. Ombudsmanden kan af egen drift optage en sag til undersøgelse.

Stk. 2. Ombudsmanden kan gennemføre generelle undersøgelser af en myndigheds behandling af sager.

§ 18. Ombudsmanden kan undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested, der hører under ombudsmandens virksomhed.

Kapitel 6

Sagens oplysning

§ 19. Myndigheder, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, er forpligtet til at meddele ombudsmanden de oplysninger samt udlevere de dokumenter m.v., som forlanges af ombudsmanden.

Stk. 2. Ombudsmanden kan afkræve myndigheder, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, skriftlige udtalelser.

Stk. 3. Ombudsmanden kan indkalde personer til for retten at afgive forklaring om forhold, som er af betydning for ombudsmandens undersøgelser. Forklaringerne afgives efter reglerne i retsplejelovens kapitel 68.

Stk. 4. Ombudsmanden kan besigtige ethvert tjenestested og har adgang til samtlige lokaler.

§ 20. Ombudsmanden må ikke udtale kritik, afgive henstilling m.v., før vedkommende myndighed eller person har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 2. Ombudsmanden kan bestemme, at en høringsskrivelse, en foreløbig udtalelse, en foreløbig redegørelse eller en foreløbig rapport vedrørende et projekt, som ombudsmanden har taget op af egen drift, jf. § 17, stk. 2, ikke er undergivet aktindsigt efter offentlighedsloven og forvaltningsloven, førend vedkommende myndighed har haft lejlighed til at udtale sig herom.

Kapitel 7

Bedømmelse og reaktion

§ 21. Ombudsmanden skal bedømme, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udøvelsen af deres opgaver.

§ 22. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger samt i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag.

§ 23. Ombudsmanden kan henstille, at der meddeles fri proces i anledning af forhold, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed.

§ 24. Såfremt ombudsmandens undersøgelse af en sag viser, at der i den offentlige forvaltning må antages at være begået fejl eller forsømmelser af større betydning, skal ombudsmanden give meddelelse om sagen til Folketingets Retsudvalg og til vedkommende minister henholdsvis vedkommende kommunalbestyrelse.

§ 25. Sager, der anlægges i den borgerlige retsplejes former mod ombudsmanden i anledning af dennes afgørelser, udtalelser m.v., kan efter påstand fra ombudsmanden afvises.

Kapitel 8

Personale, organisation, habilitet m.v.

§ 26. Ombudsmanden antager og afskediger selv sine medarbejdere. Disses antal, løn og pension fastsættes i overensstemmelse med reglerne i Folketingets forretningsorden. Embedets udgifter afholdes over Folketingets budget.

§ 27. Ombudsmanden kan bestemme, at en af medarbejderne midlertidigt skal udøve ombudsmandens funktioner.

§ 28. Ombudsmanden har tavshedspligt med hensyn til de forhold, som ombudsmanden bliver bekendt med under udøvelsen af sin virksomhed, såfremt hemmeligholdelse ifølge sagens natur er påkrævet. Den samme forpligtelse påhviler ombudsmandens personale.

§ 29. Foreligger der i en sag omstændigheder, der er egnede til at vække tvivl om ombudsmandens upartiskhed, underretter ombudsmanden Folketingets Retsudvalg, der bestemmer, hvem der skal udøve ombudsmandens funktioner.

Stk. 2. Ombudsmanden må ikke uden samtykke af Folketingets Retsudvalg have hverv i offentlige eller private virksomheder, foretagender eller institutioner.

§ 30. Betegnelsen ombudsmand eller anden betegnelse, der er egnet til forveksling hermed, må ikke benyttes, medmindre det er hjemlet i en af Folketinget vedtaget lov.

Kapitel 9

Ikrafttræden m.v.

§ 31. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1997.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov om Folketingets Ombudsmand, jf. lovbekendtgørelse nr. 642 af 17. september 1986, bekendtgørelse nr. 48 af 9. februar 1962 af instruks for Folketingets Ombudsmand samt retsplejelovens § 779, jf. lovbekendtgørelse nr. 905 af 10. november 1992, som senest ændret ved § 4 i lov nr. 291 af 24. april 1996.

§ 32. I udlændingeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 562 af 30. juni 1995, som ændret ved § 1 i lov nr. 290 af 24. april 1996, foretages følgende ændringer:

1. § 33, stk. 5, 1. pkt., ophæves.

2. Efter § 58 indsættes i *kapitel 8* som ny paragraf:

“§ 58 a. Folketingets Ombudsmands virksomhed omfatter ikke Flygtningenævnet, jf. dog § 17 i lov om Folketingets Ombudsmand.”

Stk. 2. Klager over Flygtningenævnets afgørelser, der er indgivet til Folketingets Ombudsmand inden lovens ikrafttræden, be-

handles efter de hidtil gældende bestemmelser.

§ 33. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

§ 34. For Færøerne kan der ved kongelig anordning senere foretages de ændringer i loven, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Stk. 2. For Grønland kan der ved kongelig anordning foretages de ændringer i loven, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Lov nr. 572 af 19. december 1985 Lov om offentlighed i forvaltningen

som ændret ved lov nr. 347 af 6. juni 1991, lov nr. 504 af 30. juni 1993, lov nr. 276 af 13. maj 1998 og § 80 i lov nr. 429 af 31. maj 2000

Kapitel 1

Lovens almindelige anvendelsesområde

§ 1. Loven gælder for al virksomhed, der udøves af den offentlige forvaltning, jfr. dog §§ 2 og 3.

Stk. 2. Loven gælder endvidere for

- 1) elforsyningsvirksomheder, der producerer, transmitterer eller distribuerer elektricitet ved spænding på 500 V eller derover,
- 2) selskaber, institutioner, foreninger m.v., der driver naturgasforsyningsvirksomhed, og
- 3) kollektive varmforsyningsanlæg, som er omfattet af varmforsyningsloven og har en kapacitet på mere end 10 MJ/s.

Stk. 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at loven skal gælde for nærmere angivne selskaber, institutioner, foreninger m.v., som ikke kan henregnes til den offentlige forvaltning. Det gælder dog kun, såfremt udgifterne ved deres virksomhed overvejende dækkes af statslige eller kommunale midler, eller i det omfang de ved eller i henhold til lov har fået tillagt beføjelse til at træffe afgørelser på statens eller en kommunes vegne. Vedkommende minister kan herunder fastsætte nærmere regler om opbevaring m.v. af dokumenter.

§ 2. Loven gælder ikke for sager inden for strafferetsplejen. Sager om lovgivning, herunder bevillingslove, er kun omfattet af loven, for så vidt lovforslag er fremsat for Folketinget.

Stk. 2. Bortset fra bestemmelsen i § 6 gælder loven endvidere ikke for sager om ansættelse eller forfremmelse i det offentlige tjeneste. Det samme gælder for andre sager om enkeltpersoners ansættelsesforhold i det offentlige tjeneste, jf. dog stk. 3 og § 4, stk. 2.

Stk. 3. I sager som nævnt i stk. 2, 2. pkt., gælder loven for oplysninger om den ansattes navn, stilling, uddannelse, arbejdsopgaver, lønmæssige forhold og tjenesterejser. For så vidt angår ansatte i chefstillinger, gælder loven endvidere for oplysninger om disciplinære reaktioner af advarsel eller derover. Det gælder dog kun for et tidsrum af to år efter, at den endelige afgørelse herom er truffet.

Stk. 4. Justitsministeren kan bestemme, at loven i sager, der er omfattet af stk. 2, 2. pkt., tillige skal gælde for andre oplysninger end dem, der er nævnt i stk. 3.

§ 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at nærmere angivne myndigheder, sagsområder eller arter af dokumenter, for hvilke bestemmelserne i §§ 7-14 i almindelighed vil medføre, at begæring om aktindsigt kan afslås, skal være undtaget fra loven.

Stk. 2. Vedkommende minister kan fastsætte regler om, at der efter et vist åremål skal være ret til at blive gjort bekendt med nærmere angivne dokumenter, der ikke er undergivet retten til aktindsigt efter reglerne i denne lov.

Kapitel 2

Retten til aktindsigt

§ 4. Enhver kan med de undtagelser, der er nævnt i §§ 7-14, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der er indgået til eller oprettet af en forvaltningsmyndighed som led i administrativ sagsbehandling i forbindelse med dens virksomhed. En forvaltningsmyndighed kan give aktindsigt i videre omfang, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt m.v.

Stk. 2. Den, hvis personlige forhold er omtalt i et dokument, kan med de undtagelser, der er nævnt i §§ 7-11 og § 14, forlange at blive gjort bekendt med oplysningerne herom. Det gælder dog ikke i det omfang de hensyn, der er nævnt i § 13, eller hensynet til den pågældende selv eller andre med afgørende vægt taler imod.

Stk. 3. Begæring efter stk. 1 og 2 skal angive de dokumenter eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med.

§ 5. Retten til aktindsigt omfatter

- 1) alle dokumenter, der vedrører sagen, herunder genpart af de skrivelser, der er udgået fra myndigheden, når skrivelserne må antages at være kommet frem til adressaten, og
- 2) indførelser i journaler, registre og andre fortegnelser vedrørende den pågældende sags dokumenter.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke registre eller andre systematiserede fortegnelser, hvor der gøres brug af elektronisk databehandling, dog bortset fra fortegnelser som nævnt i stk. 1, nr. 2.

Stk. 3. Vedkommende minister kan fastsætte regler om offentlighedens adgang til at blive gjort bekendt med fortegnelser som nævnt i stk. 2, der ikke er omfattet af lov om behandling af personoplysninger. Der kan herunder fastsættes regler om betaling.

Notatpligt m.v.

§ 6. I sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal en myndighed, der mundtligt modtager oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændighe-

der, der er af betydning for sagens afgørelse, eller som på anden måde er bekendt med sådanne oplysninger, gøre notat om indholdet af oplysningerne. Det gælder dog ikke, såfremt oplysningerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

Stk. 2. Justitsministeren kan for nærmere angivne områder af forvaltningsvirksomhed fastsætte regler om opbevaring m.v. af meddelelser, der udfærdiges eller modtages ved hjælp af elektronisk databehandling.

Stk. 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om notatpligt for nærmere angivne grupper af sager om udøvelse af anden forvaltningsvirksomhed end nævnt i stk. 1.

Kapitel 3

Undtagelser fra retten til aktindsigt

Undtagelse af interne arbejdsdokumenter

§ 7. Retten til aktindsigt omfatter ikke en myndigheds interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses

- 1) dokumenter, der udarbejdes af en myndighed til eget brug,
- 2) brevveksling mellem forskellige enheder inden for samme myndighed og
- 3) brevveksling mellem en kommunalbestyrelse og dennes udvalg, afdelinger og andre organer eller mellem disse organer indbyrdes.

§ 8. Retten til aktindsigt omfatter uanset bestemmelsen i § 7 interne arbejdsdokumenter, som foreligger i endelig form, når

- 1) dokumenterne alene gengiver indholdet af myndighedens endelige beslutning vedrørende en sags afgørelse,
- 2) dokumenterne alene indeholder en gengivelse af oplysninger, som myndigheden har haft pligt til at notere efter bestemmelsen i § 6,
- 3) dokumenterne er selvstændige dokumenter, der er udarbejdet af en myndighed for at tilvejebringe bevismæssig eller anden tilsvarende klarhed med hensyn til en sags faktiske omstændigheder, eller

- 4) dokumenterne indeholder generelle retningslinier for behandlingen af bestemte sagstyper.

§ 9. (Ophævet)

Undtagelse af andre dokumenter

§ 10. Retten til aktindsigt omfatter ikke:

- 1) Statsrådsprotokoller, referater af møder mellem ministre og dokumenter, der udarbejdes af en myndighed til brug for sådanne møder.
- 2) Brevveksling mellem ministerier om lovgivning, herunder bevillingslove.
- 3) Dokumenter, der udveksles i forbindelse med, at en myndighed udfører sekretariatsopgaver for en anden myndighed.
- 4) Myndigheders brevveksling med sagkyndige til brug i retssager eller ved overvejelse af, om retssag bør føres.
- 5) Materiale, der tilvejebringes som grundlag for udarbejdelse af offentlig statistik eller videnskabelige undersøgelser.

Meddelelse af faktiske oplysninger

§ 11. Oplysninger i dokumenter, der er omfattet af § 7 og § 10, nr. 1-4, om faktiske omstændigheder, der er af væsentlig betydning for sagsforholdet, skal uanset disse bestemmelser meddeles i overensstemmelse med lovens almindelige regler.

Stk. 2. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at pligten efter stk. 1 ikke skal gælde nærmere angivne grupper af sager om udøvelse af faktisk forvaltningsvirksomhed.

Undtagelse af oplysninger

§ 12. Retten til aktindsigt omfatter ikke oplysninger om

- 1) enkeltpersoners private, herunder økonomiske, forhold,
- 2) tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold eller lignende, for så vidt det er af væsentlig økonomisk betydning for den person eller virksomhed, oplysningen angår, at begæringen ikke imødekommes.

Stk. 2. Omfattes kun en del af et dokument af bestemmelsen i stk. 1, skal den pågælden-

de gøres bekendt med dokumentets øvrige indhold.

§ 13. Retten til aktindsigt kan begrænses i det omfang, det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til

- 1) statens sikkerhed eller rigets forsvar,
- 2) rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser, straffuldbyrdelse og lignende samt beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning,
- 4) gennemførelse af offentlig kontrol, regulerings- eller planlægningsvirksomhed eller af påtænkte foranstaltninger i henhold til skatte- og afgiftslovgivningen,
- 5) det offentliges økonomiske interesser, herunder udførelsen af det offentliges forretningsvirksomhed, eller
- 6) private og offentlige interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet.

Stk. 2. Gør hensyn som nævnt i stk. 1 sig kun gældende for en del af et dokument, skal den pågældende gøres bekendt med dokumentets øvrige indhold.

Forholdet til tavshedspligt

§ 14. Pligten til at meddele oplysninger er begrænset af særlige bestemmelser om tavshedspligt fastsat ved lov eller med hjemmel i lov for personer, der virker i offentlig tjeneste eller hverv. Det gælder ikke, for så vidt angår den almindelige tavshedspligt efter straffeloven, forvaltningsloven og tjenestemandsløvgivningen.

Kapitel 4

Behandlingen og afgørelsen af begæringer om aktindsigt

§ 15. Fremsættes der begæring om aktindsigt vedrørende dokumenter, der indgår i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, afgør denne myndighed, om begæringen kan imødekom-

mes. I andre tilfælde afgøres sager om aktindsigt af den myndighed, der har dokumentet i sin besiddelse.

Stk. 2. Afgørelser om aktindsigtsspørgsmål kan påklages særskilt til den myndighed, som er klageinstans i forhold til afgørelsen eller behandlingen i øvrigt af den sag, begæringen om aktindsigt vedrører.

Stk. 3. Vedkommende minister kan fastsætte bestemmelser, der fraviger reglerne i stk. 1 og 2.

§ 16. Vedkommende myndighed afgør snarest, om en begæring kan imødekommes, og om den, der har fremsat begæringen, skal gøres bekendt med dokumenterne ved, at der gives adgang til gennemsyn på stedet, eller ved, at der udleveres en afskrift eller kopi.

Stk. 2. Er en begæring om aktindsigt ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage efter, at den er modtaget af vedkommende myndighed, skal myndigheden underrette den begærende om grunden hertil samt om, hvornår en afgørelse kan forventes at foreligge.

Stk. 3. Fremsættes der begæring om aktindsigt i sager som nævnt i § 2, stk. 2, 2. pkt., underretter myndigheden snarest den ansatte herom med angivelse af, hvem der har fremsat begæringen. Når der er truffet afgørelse om aktindsigt, underretter myndigheden den ansatte om, hvilke oplysninger i sagen der er udleveret.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for afskrifter og kopier.

Kapitel 5

Ikrafttræden, forholdet til anden lovgivning m.v.

§ 17. Loven træder i kraft den 1. januar 1987.

Stk. 2. Lov nr. 280 af 10. juni 1970 om offentlighed i forvaltningen ophæves.

Stk. 3. Loven gælder ikke for dokumenter, der er udfærdiget af en myndighed eller er kommet i en myndigheds besiddelse før den 1. januar 1971. Oplysninger om faktiske omstændigheder, der indeholdes i sådanne dokumenter, er dog omfattet af retten til aktindsigt efter reglerne i denne lov, hvis dokumenterne er indgået i en sag, der er eller har været under behandling af en forvaltningsmyndighed efter det nævnte tidspunkt, og oplysningerne er eller har været af betydning for sagen. Bestemmelsen i § 8, nr. 4, gælder for dokumenter, der anvendes efter lovens ikrafttræden. Bestemmelsen i § 9 gælder for sygehusjournaler oprettet efter lovens ikrafttræden og for tilførsler til eksisterende journaler, der er foretaget efter lovens ikrafttræden. Adgangen til aktindsigt efter § 1, stk. 2, gælder ikke for dokumenter, der er udfærdiget af eller er indkommet til de i bestemmelsen nævnte selskaber, institutioner, foreninger m.v. før lovens ikrafttræden.

Stk. 4. Bestemmelser i andre love om adgang til at blive gjort bekendt med dokumenter hos den offentlige forvaltning opretholdes, uanset om de giver ret til aktindsigt i snævrere omfang end denne lov.

§ 18. Loven gælder ikke sager om færøske og grønlandske anliggender. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder.

Lov nr. 571 af 19. december 1985

Forvaltningslov

som ændret ved lov nr. 347 af 6. juni 1991, lov nr. 215 af 22. april 2002,
lov nr. 382 af 6. juni 2002 og lov nr. 215 af 31. marts 2004

Kapitel 1

Lovens almindelige anvendelsesområde

§ 1. Loven gælder for alle dele af den offentlige forvaltning.

Stk. 2. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at loven helt eller delvis skal gælde for nærmere angivne selskaber, institutioner, foreninger m.v., som ikke kan henregnes til den offentlige forvaltning. Det gælder dog kun, hvis udgifterne ved deres virksomhed overvejende dækkes af statslige eller kommunale midler, eller i det omfang de ved eller i henhold til lov har fået tillagt beføjelse til at træffe afgørelser på statens eller en kommunes vegne. Vedkommende minister kan herunder fastsætte nærmere regler om opbevaring af dokumenter m.v. og om tavshedspligt.

§ 2. Loven gælder for behandlingen af sager, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed.

Stk. 2. Bestemmelserne i kapitel 2 om inhabilitet gælder også for behandlingen af sager om indgåelse af kontraktsforhold eller lignende privatretlige dispositioner.

Stk. 3. Bestemmelserne i kapitel 8 og 8 a gælder for al virksomhed, der udøves inden for den offentlige forvaltning.

Stk. 4. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at lovens bestemmelser i øvrigt helt eller delvis skal gælde for anden forvaltningsvirksomhed end nævnt i stk. 1.

Kapitel 2

Inhabilitet

§ 3. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis

- 1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 2) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nær som søskendebørn eller andre nærstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 3) vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden privat juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald,
- 4) sagen vedrører klage over eller udøvelse af kontrol- eller tilsynsvirksomhed over for en anden offentlig myndighed, og vedkommende tidligere hos denne myndighed har medvirket ved den afgørelse eller ved gennemførelsen af de foranstaltninger, sagen angår, eller
- 5) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

Stk. 2. Inhabilitet foreligger dog ikke, hvis der som følge af interessens karakter eller styrke, sagens karakter eller den pågældendes funktioner i forbindelse med sagsbe-

handlingen ikke kan antages at være fare for, at afgørelsen i sagen vil kunne blive påvirket af uvedkommende hensyn.

Stk. 3. Den, der er inhabil i forhold til en sag, må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag.

§ 4. Bestemmelserne i § 3 gælder ikke, hvis det ville være umuligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder eller betænkelighed at lade en anden træde i den pågældendes sted under sagens behandling.

Stk. 2. For medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gælder bestemmelserne i § 3, selv om en stedfortræder ikke kan indkaldes. Bestemmelsen gælder dog ikke, hvis myndigheden ville miste sin beslutningsdygtighed eller det af hensyn til myndighedens sammensætning ville give anledning til væsentlig betænkelighed, dersom medlemmet ikke kunne deltage i sagens behandling, og behandlingen ikke kan udsættes uden væsentlig skade for offentlige eller private interesser.

Stk. 3. Ved kollegiale forvaltningsmyndigheders valg af medlemmer til hverv kan et medlem uanset bestemmelserne i § 3 deltage, selv om medlemmet er bragt i forslag. Bestemmelserne i § 3 gælder ikke for kommunalbestyrelsers beslutninger om vederlag m.v. til medlemmer.

§ 5. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren for bestemte områder fastsætte regler, der fastlægger den nærmere rækkevidde af bestemmelserne i §§ 3 og 4.

§ 6. Den, der er bekendt med, at der for den pågældendes vedkommende foreligger forhold, som er nævnt i § 3, stk. 1, skal snarest underrette sin foresatte inden for myndigheden herom, medmindre det er åbenbart, at forholdet er uden betydning. For så vidt angår medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gives underretningen til myndigheden.

Stk. 2. Spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil, afgøres af den i stk. 1 nævnte myndighed.

Stk. 3. Vedkommende må ikke selv deltage i behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet, jfr. dog § 4, stk. 1 og 2. Dette gælder dog ikke på områder, hvor andet er fastsat i henhold til lov.

Kapitel 3

Vejledning og repræsentation m.v.

§ 7. En forvaltningsmyndighed skal i fornødent omfang yde vejledning og bistand til personer, der retter henvendelse om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde.

Stk. 2. Modtager en forvaltningsmyndighed en skriftlig henvendelse, som ikke vedrører dens sagsområde, videresendes henvendelsen så vidt muligt til rette myndighed.

§ 8. Den, der er part i en sag, kan på ethvert tidspunkt af sagens behandling lade sig repræsentere eller bistå af andre. Myndigheden kan dog kræve, at parten medvirker personligt, når det er af betydning for sagens afgørelse.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., gælder ikke, hvis partens interesse i at kunne lade sig repræsentere eller bistå findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvor andet er fastsat ved lov.

Kapitel 4

Partens aktindsigt

Retten til aktindsigt

§ 9. Den, der er part i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, kan forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter. Begæringen skal angive den sag, hvis dokumenter den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med.

Stk. 2. Bestemmelser om tavshedspligt for personer, der virker i offentlig tjeneste eller hverv, begrænser ikke pligten til at give aktindsigt efter dette kapitel.

Stk. 3. Bestemmelserne i dette kapitel gælder ikke sager om strafferetlig forfølgning af lovovertrædelser, jfr. dog § 18.

Stk. 4. I forbindelse med varetægtsfængsling samt fuldbyrdelse af fængselsstraf og forvaring gælder bestemmelserne i dette kapitel endvidere ikke sager om

- 1) valg af varetægtsfængsel eller afsoningsinstitution,
- 2) overførelse til andet varetægtsfængsel eller anden afsoningsinstitution,
- 3) overførelse til anden afdeling i et varetægtsfængsel eller en afsoningsinstitution og
- 4) udelukkelse fra fællesskab.

Omfanget af aktindsigt

§ 10. En parts ret til aktindsigt omfatter med de i §§ 12-15 nævnte undtagelser

- 1) alle dokumenter, der vedrører sagen, herunder genpart af de skrivelser, der er udgået fra myndigheden, når skrivelserne må antages at være kommet frem til adressaten, og
- 2) indførelser i journaler, registre og andre fortegnelser vedrørende den pågældende sags dokumenter.

Stk. 2. Den, der ansøger eller har ansøgt om ansættelse eller forfremmelse i det offentlige tjeneste, kan dog kun forlange at blive gjort bekendt med de dokumenter m.v., der vedrører den pågældendes egne forhold.

Udsættelse af sagen

§ 11. Fremsætter en part under sagens behandling begæring om aktindsigt, og denne begæring efter loven skal imødekommes, udsættes sagens afgørelse, indtil der er givet parten adgang til at gøre sig bekendt med dokumenterne.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder dog ikke, hvis udsættelse vil medføre overskridelse af en lovbestemt frist for sagens afgørelse, eller hvis partens interesse i, at sagens afgørelse udsættes, findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, der taler imod en sådan udsættelse.

Undtagelse af dokumenter

§ 12. Retten til aktindsigt omfatter ikke en myndigheds interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses

- 1) dokumenter, der udarbejdes af en myndighed til eget brug ved behandlingen af en sag,
- 2) brevveksling mellem forskellige enheder inden for samme myndighed og
- 3) brevveksling mellem en kommunalbestyrelse og dennes udvalg, afdelinger og andre administrative organer eller mellem disse organer indbyrdes.

Stk. 2. Oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, der er af væsentlig betydning for sagens afgørelse, og som alene indeholdes i interne arbejdsdokumenter, skal uanset bestemmelsen i stk. 1 meddeles i overensstemmelse med reglerne i dette kapitel.

§ 13. Retten til aktindsigt omfatter uanset bestemmelserne i § 12 interne arbejdsdokumenter, som foreligger i endelig form, når

- 1) dokumenterne alene gengiver indholdet af myndighedens endelige beslutning vedrørende en sags afgørelse,
- 2) dokumenterne alene indeholder en gengivelse af oplysninger, som myndigheden har haft pligt til at notere efter lov om offentlighed i forvaltningen, eller
- 3) dokumenterne er selvstændige dokumenter, der er udarbejdet af en myndighed for at tilvejebringe bevismæssig eller anden tilsvarende klarhed med hensyn til en sags faktiske omstændigheder.

§ 14. Retten til aktindsigt omfatter ikke:

- 1) Statsrådsprotokoller, referater af møder mellem ministre og dokumenter, der udarbejdes af en myndighed til brug for sådanne møder.
- 2) Dokumenter, der udveksles i forbindelse med, at en myndighed udfører sekretariatsopgaver for en anden myndighed.
- 3) Myndigheders brevveksling med sagkyndige til brug i retssager eller ved overvejelse af, om retssag bør føres.

Stk. 2. Oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, der er af væsentlig betydning for sagens afgørelse, og som alene indeholdes i de i stk. 1 nævnte dokumenter, skal uanset bestemmelsen i stk. 1 meddeles i overensstemmelse med reglerne i dette kapitel.

Undtagelse af oplysninger

§ 15. Retten til aktindsigt kan i øvrigt begrænses, i det omfang partens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, herunder

- 1) statens sikkerhed eller rigets forsvar,
- 2) rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser, straffuldbyrdelse og lignende samt beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning,
- 4) gennemførelse af offentlig kontrol-, regulerings- eller planlægningsvirksomhed eller af påtænkte foranstaltninger i henhold til skatte- og afgiftslovgivningen, eller
- 5) det offentliges økonomiske interesser, herunder udførelsen af det offentliges forretningsvirksomhed.

Stk. 2. Gør hensyn som nævnt i stk. 1 sig kun gældende for en del af et dokument, skal parten gøres bekendt med dokumentets øvrige indhold.

Afgørelse af sager om aktindsigt

§ 16. Afgørelsen af, om og i hvilken form en begæring om aktindsigt skal imødekommes, træffes af den myndighed, der i øvrigt har afgørelsen af den pågældende sag.

Stk. 2. Myndigheden afgør snarest, om en begæring kan imødekommes. Er begæringen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage efter, at begæringen er modtaget af myndigheden, skal denne underrette parten

om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Stk. 3. Har det betydning for en parts mulighed for at varetage sine interesser at få afskrift eller kopi af sagens dokumenter, skal en begæring herom imødekommes. Dette gælder dog ikke, hvis dokumenternes karakter, antallet af dokumenter eller deres form med afgørende vægt taler herimod. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for afskrifter og kopier.

Stk. 4. Afgørelser om aktindsigtsspørgsmål kan påklages særskilt til den myndighed, som er klageinstans i forhold til afgørelsen af den sag, begæringen om aktindsigt vedrører. Bestemmelsen i § 11 gælder tilsvarende.

Stk. 5. Vedkommende minister kan fastsætte regler, der fraviger bestemmelserne i stk. 1 og stk. 4, 1. pkt.

§ 17. Hvor adgangen til at påklage afgørelsen i en sag er tidsbegrænset og begæringen om aktindsigt fremsættes efter, at afgørelsen er meddelt parten, men inden klagefristens udløb, kan myndigheden bestemme, at klagefristen afbrydes. Klagefristen løber i så fald videre fra det tidspunkt, hvor aktindsigt er meddelt parten eller er afslået, dog med mindst 14 dage. Underretning om, hvornår klagefristen herefter udløber, skal samtidig gives til andre klageberettigede, der har fået skriftlig meddelelse om selve afgørelsen.

Aktindsigt i straffesager

§ 18. En part i en straffesag kan, når sagen er afgjort, forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter i det omfang, dette er rimeligt begrundet af hensyn til varetagelse af den pågældendes interesser, og hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, vidner eller andre ikke taler herimod. Bestemmelserne i §§ 12-14 gælder tilsvarende.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 omfatter ikke dokumenter hos politiet eller anklagemyndigheden.

Stk. 3. Afgørelsen af, om og i hvilken form en begæring om aktindsigt kan imødekommes efter stk. 1, træffes af den myndighed, der har truffet den administrative beslutning i straffesagen. Afgørelsen kan påklages til vedkommende overordnede forvaltningsmyndighed. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for afskrifter og kopier.

Kapitel 5

Partshøring

§ 19. Kan en part i en sag ikke antages at være bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) det efter oplysningernes karakter og sagens beskaffenhed må anses for ubetænkeligt at træffe afgørelse i sagen på det foreliggende grundlag,
- 2) udsættelse vil medføre overskridelse af en lovbestemt frist for sagens afgørelse,
- 3) partens interesse i, at sagens afgørelse udsættes, findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, der taler imod en sådan udsættelse,
- 4) parten ikke har ret til aktindsigt efter reglerne i kapitel 4 med hensyn til de pågældende oplysninger,
- 5) den påtænkte afgørelse vil berøre en videre, ubestemt kreds af personer, virksomheder m.v., eller hvis forelæggelsen af oplysningerne for parten i øvrigt vil være forbundet med væsentlige vanskeligheder, eller
- 6) der ved lov er fastsat særlige bestemmelser, der sikrer parten adgang til at gøre sig bekendt med grundlaget for den på-

tænkte afgørelse og til at afgive en udtalelse til sagen, inden afgørelsen træffes.

Stk. 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at nærmere angivne sagsområder, hvor bestemmelserne i stk. 2, nr. 1 eller 5, i almindelighed vil finde anvendelse, ikke skal være omfattet af bestemmelsen i stk. 1.

§ 20. I sager, hvor myndigheden efter anmodning fra en part kan ændre afgørelsen, kan myndigheden undlade at foretage partshøring, hvis sagens karakter og hensynet til parten selv taler for det.

Stk. 2. Er partshøring undladt i medfør af stk. 1, skal afgørelsen ledsages af de oplysninger, som parten ellers skulle være gjort bekendt med efter bestemmelsen i § 19. Parten skal samtidig gøres bekendt med adgangen til at få sagen genoptaget. Myndigheden kan fastsætte en frist for fremsættelse af begæring om genoptagelse.

Stk. 3. Hvor adgangen til at påklage den trufne afgørelse til en anden forvaltningsmyndighed er tidsbegrænset og begæringen om sagens genoptagelse fremsættes inden klagefristens udløb, afbrydes klagefristen. Klagefristen løber i så fald videre fra det tidspunkt, hvor den nye afgørelse er meddelt parten, dog med mindst 14 dage.

Retten til at afgive udtalelse

§ 21. Den, der er part i en sag, kan på ethvert tidspunkt af sagens behandling forlange, at sagens afgørelse udsættes, indtil parten har afgivet en udtalelse til sagen. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) udsættelse vil medføre overskridelse af en lovbestemt frist for sagens afgørelse,
- 2) partens interesse i, at sagens afgørelse udsættes, findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, der taler imod en sådan udsættelse, eller
- 3) der ved lov er fastsat særlige bestemmelser, der sikrer parten adgang til at afgive

en udtalelse til sagen, inden afgørelsen træffes.

Kapitel 6

Begrundelse m.v.

§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

§ 23. Den, der har fået en afgørelse meddelt mundtligt, kan forlange at få en skriftlig begrundelse for afgørelsen, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold. En begæring herom skal fremsættes over for myndigheden inden 14 dage efter, at parten har modtaget underretning om afgørelsen.

Stk. 2. En begæring om skriftlig begrundelse efter stk. 1 skal besvares snarest muligt. Hvis begæringen ikke er besvaret inden 14 dage efter, at begæringen er modtaget af vedkommende myndighed, skal denne underrette parten om grunden hertil samt om, hvornår begæringen kan forventes besvaret.

§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.

Kapitel 7

Klagevejledning

§ 25. Afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, skal, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist. Det gælder dog ikke, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

Stk. 2. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at klagevejledning på nærmere angivne sagsområder, hvor særlige forhold gør sig gældende, kan undlades eller ske på anden måde end nævnt i stk. 1.

§ 26. Afgørelser, der kun kan indbringes for domstolene under iagttagelse af en lovbestemt frist for sagens anlæg, skal være ledsaget af oplysning herom.

Kapitel 8

Tavshedspligt m.v.

Tavshedspligt

§ 27. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt, jfr. borgerlig straffelov § 152 og §§ 152 c-152 f, når en oplysning ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, herunder navnlig til:

- 1) statens sikkerhed eller rigets forsvar,
- 2) rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) forebyggelse, efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser samt straffuldbyrkelse og beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning,
- 4) gennemførelse af offentlig kontrol-, regulerings- eller planlægningsvirksomhed

- eller af påtænkte foranstaltninger i henhold til skatte- og afgiftslovgivningen,
- 5) det offentlige økonomiske interesser, herunder udførelsen af det offentlige forretningsvirksomhed,
  - 6) enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige eller interne, herunder økonomiske, forhold, eller
  - 7) enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers økonomiske interesse i at beskytte oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold.

Stk. 2. Inden for den offentlige forvaltning kan der kun pålægges tavshedspligt med hensyn til en oplysning, når det er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til bestemte offentlige eller private interesser som nævnt i stk. 1.

Stk. 3. En forvaltningsmyndighed kan bestemme, at en person uden for den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som myndigheden videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil.

Stk. 4. Fastsættes der i henhold til § 1, stk. 2, regler om tavshedspligt, eller pålægges der tavshedspligt efter stk. 3, finder straffelovens § 152 og §§ 152 c-152 f tilsvarende anvendelse på overtrædelse af sådanne regler eller pålæg.

Videregivelse af oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed

§ 28. Oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, herunder oplysninger om race, religion og hudfarve, om politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold samt oplysninger om helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende, må ikke videregives til en anden forvaltningsmyndighed.

Stk. 2. Videregivelse af de i stk. 1 nævnte oplysninger kan dog ske, når

- 1) den, oplysningen angår, har givet samtykke,

- 2) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives,
- 3) videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår, eller
- 4) videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller er nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Stk. 3. Andre fortrolige oplysninger må udover de i stk. 2 nævnte tilfælde kun videregives til en anden forvaltningsmyndighed, når det må antages, at oplysningen vil være af væsentlig betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, myndigheden skal træffe.

Stk. 4. Samtykke efter stk. 2, nr. 1, skal meddeles skriftligt og indeholde oplysning om, hvilken type oplysninger der må videregives, til hvem oplysninger må videregives og til hvilket formål. Kravet om skriftlighed kan dog fraviges, når sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Stk. 5. Samtykke efter stk. 2, nr. 1, bortfalder senest et år efter det er givet.

Stk. 6. Lokale administrative organer, som ved lov er tillagt en selvstændig kompetence, anses som en selvstændig myndighed efter stk. 1 og 3.

§ 29. I sager, der rejses ved ansøgning, må oplysninger om ansøgerens rent private forhold ikke indhentes fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) ansøgeren har givet samtykke hertil,
- 2) andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller
- 3) særlige hensyn til ansøgeren eller tredjemand klart overstiger ansøgerens interesse i, at oplysningen ikke indhentes.

§ 30. Fortrolige oplysninger, der udelukkende er indhentet med henblik på statistiske uddrag eller som led i en videnskabelig un-

dersøgelse, må ikke videregives til en forvaltningsmyndighed til anden anvendelse.

§ 31. I det omfang en forvaltningsmyndighed er berettiget til at videregive en oplysning, skal myndigheden på begæring af en anden forvaltningsmyndighed videregive oplysningen, hvis den er af betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, som myndigheden skal træffe.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder dog ikke anvendelse, hvis videregivelsen påfører myndigheden et merarbejde, der væsentligt overstiger den interesse, den anden myndighed har i at få oplysningerne.

§ 32. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, må ikke i den forbindelse skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver.

Kapitel 8 a

Anvendelse af digital kommunikation

§ 32 a. Vedkommende minister kan fastsætte regler om ret til at anvende digital kommunikation ved henvendelser til den offentlige forvaltning og om de nærmere vilkår herfor, herunder fravige formkrav i lovgivningen, der hindrer anvendelsen af digital kommunikation.

Kapitel 9

Ikrafttræden, forholdet til anden lovgivning m.v.

§ 33. Loven træder i kraft den 1. januar 1987. For kommunerne træder reglerne i §§ 19 og 20 samt kapitel 6 dog først i kraft den 1. januar 1989.

§ 34. Bestemmelser i andre love eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, som i videre

omfang end bestemmelserne i kapitel 2 medfører inhabilitet, opretholdes.

§ 35. Bestemmelserne i lovens kapitel 4 finder anvendelse på dokumenter, der er udfærdiget af en myndighed eller er kommet i en myndigheds besiddelse den 1. oktober 1964 eller senere. Bestemmelserne i lovens § 18 kommer ikke til anvendelse på straffesager, der er afgjort inden lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Oplysninger om faktiske omstændigheder, der indeholdes i dokumenter, der er udfærdiget af en myndighed eller er kommet i en myndigheds besiddelse før den 1. oktober 1964, er dog omfattet af bestemmelserne i kapitel 4, hvis dokumenterne er indgået i en sag, der er eller har været under behandling af en forvaltningsmyndighed efter det nævnte tidspunkt, og oplysningerne er eller har været af væsentlig betydning for sagens afgørelse.

Stk. 3. Bestemmelserne i andre love om parters aktindsigt opretholdes. Dette gælder dog ikke bestemmelser, der i snævrere omfang end denne lovs kapitel 4 giver parten adgang til aktindsigt, medmindre de er trådt i kraft den 1. oktober 1964 eller senere.

§ 36. Bestemmelser i andre love eller bestemmelser fastsat i medfør af lov, som stiller mere omfattende krav til begrundelsens indhold end de, der følger af § 24, opretholdes.

§ 37. Loven gælder ikke for sager om færøske og grønlandske anliggender, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun for sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder.

Lov nr. 429 af 31. maj 2000

Lov om behandling af personoplysninger

Afsnit I Indledende bestemmelser

Kapitel 1

Lovens område

§ 1. Loven gælder for behandling af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling, og for ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register.

Stk. 2. Loven gælder tillige for anden ikke-elektronisk systematisk behandling, som udføres for private, og som omfatter oplysninger om personers private eller økonomiske forhold eller i øvrigt oplysninger om personlige forhold, som med rimelighed kan forlanges unddraget offentligheden. Dette gælder dog ikke reglerne i lovens kapitel 8 og 9.

Stk. 3. Loven gælder endvidere for behandling af oplysninger om virksomheder m.v., jf. stk. 1 og 2, hvis denne behandling udføres for kreditoplysningsbureauer. Tilsvarende gælder for så vidt angår behandlinger, som er omfattet af § 50, stk. 1, nr. 2.

Stk. 4. Kapitel 5 gælder også for behandling af oplysninger om virksomheder m.v., jf. stk. 1.

Stk. 5. Uden for de i stk. 3 nævnte tilfælde kan justitsministeren bestemme, at lovens regler helt eller delvis skal finde anvendelse på behandling af oplysninger om virksomheder m.v., som udføres for private.

Stk. 6. Uden for de i stk. 4 nævnte tilfælde kan vedkommende minister bestemme, at lovens regler helt eller delvis skal finde anvendelse på behandling af oplysninger om virksomheder m.v., som udføres for den offentlige forvaltning.

§ 2. Regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning, som giver den registrerede en bedre retsstilling, går forud for reglerne i denne lov.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse, hvis det vil være i strid med informations- og ytringsfriheden, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10.

Stk. 3. Loven gælder ikke for behandlinger, som en fysisk person foretager med henblik på udøvelse af aktiviteter af rent privat karakter.

Stk. 4. Bestemmelserne i lovens kapitel 8 og 9 og §§ 35-37 og § 39 finder ikke anvendelse på behandlinger, der foretages for domstolene inden for det strafferetlige område. Bestemmelserne i lovens kapitel 8 og §§ 35-37 og § 39 finder heller ikke anvendelse på behandlinger, der foretages for politi og anklagemyndighed inden for det strafferetlige område.

Stk. 5. Loven finder ikke anvendelse på behandling af oplysninger, der foretages for Folketinget og institutioner med tilknytning dertil.

Stk. 6. Loven finder ikke anvendelse på behandlinger, der er omfattet af lov om massemediers informationsdatabaser.

Stk. 7. Loven finder ikke anvendelse på informationsdatabaser, hvori der udelukkende er indlagt allerede offentliggjorte periodiske skrifter eller lyd- og billedprogrammer, der er omfattet af medieansvarslovens § 1, nr. 1 eller 2, eller dele heraf, når indlæggelsen i informationsdatabasen er sket uændret i forhold til offentliggørelsen. Dog gælder bestemmelserne i lovens §§ 41, 42 og 69.

Stk. 8. Loven gælder endvidere ikke for informationsdatabaser, hvori der udelukkende er indlagt allerede offentliggjorte tekster, bil-

leder og lydprogrammer, der omfattes af medieansvarslovens § 1, nr. 3, eller dele heraf, når indlæggelsen i informationsdatabasen er sket uændret i forhold til offentliggørelsen. Dog gælder bestemmelserne i lovens §§ 41, 42 og 69.

Stk. 9. Loven finder ikke anvendelse på manuelle arkiver over udklip fra offentliggjorte, trykte artikler, som udelukkende behandles i journalistisk øjemed. Dog gælder bestemmelserne i lovens §§ 41, 42 og 69.

Stk. 10. For behandling af oplysninger, som i øvrigt udelukkende finder sted i journalistisk øjemed, gælder alene bestemmelserne i lovens §§ 41, 42 og 69. Det samme gælder for behandling af oplysninger, som udelukkende sker med henblik på kunstnerisk eller litterær virksomhed.

Stk. 11. Loven gælder ikke for behandlinger, der udføres for politiets og forsvarrets efterretningstjenester.

Kapitel 2

Definitioner

§ 3. I denne lov forstås ved:

- 1) Personoplysninger:
Enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person (den registrerede).
- 2) Behandling:
Enhver operation eller række af operationer med eller uden brug af elektronisk databehandling, som oplysninger gøres til genstand for.
- 3) Register med personoplysninger (register):
Enhver struktureret samling af personoplysninger, der er tilgængelige efter bestemte kriterier, hvad enten denne samling er placeret centralt, decentralt eller er fordelt på et funktionsbestemt eller geografisk grundlag.
- 4) Den dataansvarlige:
Den fysiske eller juridiske person, offentlige myndighed, institution eller ethvert andet organ, der alene eller sammen med andre afgør, til hvilket formål og med

hvilke hjælpemidler der må foretages behandling af oplysninger.

- 5) Databehandleren:
Den fysiske eller juridiske person, offentlige myndighed, institution eller ethvert andet organ, der behandler oplysninger på den dataansvarliges vegne.
- 6) Tredjemand:
Enhver anden fysisk eller juridisk person, offentlig myndighed, institution eller ethvert andet organ end den registrerede, den dataansvarlige, databehandleren og de personer under den dataansvarliges eller databehandlerens direkte myndighed, der er beføjet til at behandle oplysninger.
- 7) Modtager:
Den fysiske eller juridiske person, offentlige myndighed, institution eller ethvert andet organ, hvortil oplysningerne meddeles, uanset om der er tale om en tredjemand. Myndigheder, som vil kunne få meddelt oplysninger som led i en isoleret forespørgsel, betragtes ikke som modtagere.
- 8) Den registreredes samtykke:
Enhver frivillig, specifik og informeret viljestilkendegivelse, hvorved den registrerede indvilger i, at oplysninger, der vedrører den pågældende selv, gøres til genstand for behandling.
- 9) Tredjeland:
En stat, som ikke indgår i Det Europæiske Fællesskab, og som ikke har gennemført aftaler, der er indgået med Det Europæiske Fællesskab, og som indeholder regler svarende til direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger.

Kapitel 3

Lovens geografiske område

§ 4. Loven gælder for behandling af oplysninger, som udføres for en dataansvarlig, der er etableret i Danmark, hvis aktiviteterne fin-

der sted inden for Det Europæiske Fællesskabs område.

Stk. 2. Loven gælder endvidere for den behandling, som udføres for danske diplomatiske repræsentationer.

Stk. 3. Loven gælder også for en dataansvarlig, som er etableret i et tredjeland, hvis

- 1) behandlingen af oplysninger sker under benyttelse af hjælpemidler, der befinder sig i Danmark, medmindre hjælpemidlerne kun benyttes med henblik på forsendelse af oplysninger gennem Det Europæiske Fællesskabs område eller
- 2) indsamling af oplysninger i Danmark sker med henblik på behandling i et tredjeland.

Stk. 4. Dataansvarlige, som i henhold til stk. 3, nr. 1, er omfattet af denne lov, skal udpege en repræsentant, som er etableret i Danmark. Den registreredes mulighed for at foretage retslige skridt mod vedkommende dataansvarlige berøres ikke heraf.

Stk. 5. Den dataansvarlige skal skriftligt underrette Datatilsynet om, hvem der er udpeget som repræsentant, jf. stk. 4.

Stk. 6. Loven gælder, hvis der for en dataansvarlig, der er etableret i et andet medlemsland, behandles oplysninger i Danmark og behandlingen ikke er omfattet af direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger. Loven gælder også, hvis der for en dataansvarlig, der er etableret i en stat, som har gennemført en aftale med Det Europæiske Fællesskab, der indeholder regler svarende til det i 1. pkt. nævnte direktiv, behandles oplysninger i Danmark og behandlingen ikke er omfattet af de nævnte regler.

Afsnit II Behandlingsregler

Kapitel 4

Behandling af oplysninger

§ 5. Oplysninger skal behandles i overensstemmelse med god databehandlingskik.

Stk. 2. Indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål. Senere behandling af oplysninger, der alene sker i historisk, statistisk eller videnskabeligt øjemed, anses ikke for uforenelig med de formål, hvortil oplysningerne er indsamlet.

Stk. 3. Oplysninger, som behandles, skal være relevante og tilstrækkelige og ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles.

Stk. 4. Behandling af oplysninger skal tilrettelægges således, at der foretages fornøden ajourføring af oplysningerne. Der skal endvidere foretages den fornødne kontrol for at sikre, at der ikke behandles urigtige eller vildledende oplysninger. Oplysninger, der viser sig urigtige eller vildledende, skal snarest muligt slettes eller berigtiges.

Stk. 5. Indsamlede oplysninger må ikke opbevares på en måde, der giver mulighed for at identificere den registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt af hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles.

§ 6. Behandling af oplysninger må kun finde sted, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke hertil,
- 2) behandlingen er nødvendig af hensyn til opfyldelsen af en aftale, som den registrerede er part i, eller af hensyn til gennemførelse af foranstaltninger, der træffes på den registreredes anmodning forud for indgåelsen af en sådan aftale,
- 3) behandlingen er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige,
- 4) behandlingen er nødvendig for at beskytte den registreredes vitale interesser,
- 5) behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse,
- 6) behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører

under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt, eller

7) behandlingen er nødvendig for, at den dataansvarlige eller den tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, kan forfølge en berettiget interesse og hensynet til den registrerede ikke overstiger denne interesse.

Stk. 2. En virksomhed må ikke videregive oplysninger om en forbruger til en anden virksomhed til brug ved markedsføring eller anvende oplysningerne på vegne af en anden virksomhed i dette øjemed, medmindre forbrugeren har givet sit udtrykkelige samtykke hertil. Et samtykke skal indhentes i overensstemmelse med reglerne i markedsføringslovens § 6 a.

Stk. 3. Videregivelse og anvendelse som nævnt i stk. 2 kan dog ske uden samtykke, hvis der er tale om generelle kundeoplysninger, der danner grundlag for inddeling i kundekategorier, og hvis betingelserne i stk. 1, nr. 7, er opfyldt.

Stk. 4. Der kan efter stk. 3 ikke videregives eller anvendes oplysninger som nævnt i §§ 7 og 8. Justitsministeren kan fastsætte yderligere begrænsninger i adgangen til at videregive eller anvende bestemte typer af oplysninger efter stk. 3.

§ 7. Der må ikke behandles oplysninger om racemæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold og oplysninger om helbredsmæssige og seksuelle forhold.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til en sådan behandling,
- 2) behandlingen er nødvendig for at beskytte den registreredes eller en anden persons vitale interesser i tilfælde, hvor den pågældende ikke fysisk eller juridisk er i stand til at give sit samtykke,

- 3) behandlingen vedrører oplysninger, som er blevet offentliggjort af den registrerede, eller
- 4) behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares.

Stk. 3. Behandling af oplysninger om fagforeningsmæssige tilhørsforhold kan endvidere ske, hvis behandlingen er nødvendig for overholdelsen af den dataansvarliges arbejdsretlige forpligtelser eller specifikke rettigheder.

Stk. 4. En stiftelse, en forening eller en anden almenyttig organisation, hvis sigte er af politisk, filosofisk, religiøs eller faglig art, kan inden for rammerne af sin virksomhed foretage behandling af de i stk. 1 nævnte oplysninger om organisationens medlemmer eller personer, der på grund af organisationens formål er i regelmæssig kontakt med denne. Videregivelse af sådanne oplysninger kan dog kun finde sted, hvis den registrerede har meddelt sit udtrykkelige samtykke hertil eller behandlingen er omfattet af stk. 2, nr. 2-4, eller stk. 3.

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis behandlingen af oplysninger er nødvendig med henblik på forebyggende sygdomsbekæmpelse, medicinsk diagnose, sygepleje eller patientbehandling, eller forvaltning af læge- og sundhedstjenester, og behandlingen af oplysningerne foretages af en person inden for sundhedssektoren, der efter lovgivningen er undergivet tavshedspligt.

Stk. 6. Behandling af de i stk. 1 anførte oplysninger kan ske, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til en offentlig myndigheds varetagelse af sine opgaver på det strafferetlige område.

Stk. 7. Undtagelse fra bestemmelsen i stk. 1 kan endvidere gøres, hvis behandlingen af oplysninger sker af grunde, der vedrører hensynet til vigtige samfundsmæssige interesser. Tilsynsmyndigheden giver tilladelse hertil. Der kan fastsættes nærmere vilkår for behandlingen. Hvor tilladelse meddeles, giver tilsynsmyndigheden underretning herom til Europa-Kommissionen.

Stk. 8. For den offentlige forvaltning må der ikke føres edb-registre med oplysninger om politiske forhold, som ikke er offentligt tilgængelige.

§ 8. For den offentlige forvaltning må der ikke behandles oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end de i § 7, stk. 1, nævnte, medmindre det er nødvendigt for varetagelsen af myndighedens opgaver.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte oplysninger må ikke videregives. Videregivelse kan dog ske, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen,
- 2) videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår,
- 3) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, eller
- 4) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en persons eller virksomheds opgaver for det offentlige.

Stk. 3. Forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, må kun videregive de i stk. 1 nævnte oplysninger og de oplysninger, der er nævnt i § 7, stk. 1, hvis betingelserne i stk. 2, nr. 1 eller 2, er opfyldt, eller hvis videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Stk. 4. Private må behandle oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end de i § 7, stk. 1, nævnte, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke hertil. Herudover kan behandling ske, hvis det er nødvendigt til varetagelse af en berettiget interesse og denne interesse klart overstiger hensynet til den registrerede.

Stk. 5. De i stk. 4 nævnte oplysninger må ikke videregives uden den registreredes udtrykkelige samtykke. Videregivelse kan dog

ske uden samtykke, når det sker til varetagelse af offentlige eller private interesser, herunder hensynet til den pågældende selv, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse.

Stk. 6. Behandling af oplysninger i de tilfælde, der er reguleret i stk. 1, 2, 4 og 5, kan i øvrigt finde sted, hvis betingelserne i § 7 er opfyldt.

Stk. 7. Et fuldstændigt register over strafedomme må kun føres for en offentlig myndighed.

§ 9. Oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, eller § 8 må behandles, hvis dette alene sker med henblik på at føre retsinformationssystemer af væsentlig samfundsmæssig betydning, og hvis behandlingen er nødvendig for førelsen af systemerne.

Stk. 2. De af stk. 1 omfattede oplysninger må ikke senere behandles i andet øjemed. Det samme gælder behandling af andre oplysninger, som alene foretages med henblik på at føre retsinformationssystemer, jf. § 6.

Stk. 3. Tilsynsmyndigheden kan meddele nærmere vilkår for de i stk. 1 nævnte behandlinger. Tilsvarende gælder for de i § 6 nævnte oplysninger, som alene behandles i forbindelse med førelsen af retsinformationssystemer.

§ 10. Oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, eller § 8 må behandles, hvis dette alene sker med henblik på at udføre statistiske eller videnskabelige undersøgelser af væsentlig samfundsmæssig betydning, og hvis behandlingen er nødvendig for udførelsen af undersøgelserne.

Stk. 2. De af stk. 1 omfattede oplysninger må ikke senere behandles i andet end statistisk eller videnskabeligt øjemed. Det samme gælder behandling af andre oplysninger, som alene foretages i statistisk eller videnskabeligt øjemed, jf. § 6.

Stk. 3. De af stk. 1 og 2 omfattede oplysninger må kun videregives til tredjemand efter forudgående tilladelse fra tilsynsmyndigheden. Tilsynsmyndigheden kan stille nærmere vilkår for videregivelsen.

§ 11. Offentlige myndigheder kan behandle oplysninger om personnummer med henblik på en entydig identifikation eller som journalnummer.

Stk. 2. Private må behandle oplysninger om personnummer, når

- 1) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov,
- 2) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke hertil eller
- 3) behandlingen alene finder sted til videnskabelige eller statistiske formål, eller hvis der er tale om videregivelse af oplysninger om personnummer, når videregivelsen er et naturligt led i den normale drift af virksomheder m.v. af den pågældende art, og når videregivelsen er af afgørende betydning for at sikre en entydig identifikation af den registrerede eller videregivelsen kræves af en offentlig myndighed.

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 2, nr. 3, må der ikke ske offentliggørelse af personnummer uden udtrykkeligt samtykke.

§ 12. Dataansvarlige, der med henblik på markedsføring sælger fortegnelser over grupper af personer, eller som for tredjemand foretager adressering eller udsendelse af meddelelser til sådanne grupper, må kun behandle

- 1) oplysninger om navn, adresse, stilling, erhverv, e-postadresse, telefon- og telefaxnummer,
- 2) oplysninger, der indgår i erhvervsregistre, som i henhold til lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov er beregnet til at informere offentligheden, samt
- 3) andre oplysninger, hvis den registrerede har givet udtrykkeligt samtykke dertil. Et samtykke skal indhentes i overensstemmelse med markedsføringslovens § 6 a.

Stk. 2. Oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, eller § 8, må dog ikke behandles. Justitsministeren kan fastsætte yderligere begrænsninger i adgangen til at behandle bestemte typer af oplysninger.

§ 13. Offentlige myndigheder og private virksomheder m.v. må ikke foretage automa-

tisk registrering af, hvilke telefonnumre der er foretaget opkald til fra deres telefoner. Registrering må dog ske efter forudgående tilladelse fra tilsynsmyndigheden i tilfælde, hvor afgørende hensyn til private eller offentlige interesser taler herfor. Tilsynsmyndigheden kan fastsætte nærmere vilkår for registreringen.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis andet følger af lov, eller for så vidt angår udbydere af telenet og teletjenesters registrering af, til hvilke telefonnumre der er foretaget opkald, enten til eget brug eller til brug ved teknisk kontrol.

§ 14. Oplysninger, der er omfattet af denne lov, kan overføres til opbevaring i arkiv efter reglerne i arkivlovgivningen.

Kapitel 5

Videregivelse til kreditoplysningsbureauer af oplysninger om gæld til det offentlige

§ 15. Oplysninger om gæld til det offentlige kan efter bestemmelserne i dette kapitel videregives til kreditoplysningsbureauer.

Stk. 2. Oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, eller § 8, stk. 1, må ikke videregives.

Stk. 3. Fortrolige oplysninger videregivet efter reglerne i dette kapitel anses ikke af den grund for offentligt tilgængelige i øvrigt.

§ 16. Oplysninger om gæld til det offentlige kan videregives til et kreditoplysningsbureau, hvis

- 1) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller
- 2) den samlede gæld er forfalden og overstiger 7.500 kr., idet der dog ikke heri må indgå gældsposter, der er omfattet af en overholdt aftale om henstand eller afdragsvis betaling.

Stk. 2. Det er en betingelse, at den samlede gæld, jf. stk. 1, nr. 2, administreres af samme inddrivelsesmyndighed.

Stk. 3. Det er endvidere en betingelse for videregivelse efter stk. 1, nr. 2, at

- 1) gælden kan inddrives ved udpantning og der er fremsendt 2 rykkere til skyldneren,

- 2) der er foretaget eller forsøgt foretaget udlæg for kravet,
- 3) kravet er fastslået ved endelig dom eller
- 4) det offentlige har erhvervet skyldnerens skriftlige erkendelse af den forfaldne gæld.

§ 17. Myndigheden skal give skyldneren skriftlig meddelelse herom, forinden videregivelse finder sted. Videregivelse må tidligst ske 4 uger efter, at denne meddelelse er givet.

Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte meddelelse skal indeholde oplysninger om,

- 1) hvilke oplysninger der vil blive videregivet,
- 2) til hvilket kreditoplysningsbureau videregivelsen vil ske,
- 3) hvornår videregivelse vil finde sted, og
- 4) at videregivelse ikke vil ske, hvis betaling af gælden sker inden videregivelsen eller der indrømmes henstand eller indgås og overholdes en aftale om afdragsvis betaling.

§ 18. Vedkommende minister kan fastsætte nærmere regler om fremgangsmåden ved videregivelse til kreditoplysningsbureauer af oplysninger om gæld til det offentlige. Det kan i den forbindelse bestemmes, at oplysninger om visse former for gæld til det offentlige ikke må videregives eller kun må videregives, hvis yderligere betingelser end de i § 16 nævnte er opfyldt.

Kapitel 6

Kreditoplysningsbureauer

§ 19. Den, som ønsker at drive virksomhed med behandling af oplysninger til bedømmelse af økonomisk soliditet og kreditværdighed med henblik på videregivelse (kreditoplysningsbureau), skal indhente tilladelse hertil fra Datatilsynet, inden behandlingen påbegyndes, jf. § 50, stk. 1, nr. 3.

§ 20. Kreditoplysningsbureauer må kun behandle oplysninger, som efter deres art er af betydning for bedømmelse af økonomisk soliditet og kreditværdighed.

Stk. 2. Oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 4, må ikke behandles.

Stk. 3. Oplysninger om forhold, der taler imod kreditværdighed, og som er mere end 5 år gamle, må ikke behandles, medmindre det i det enkelte tilfælde er åbenbart, at forholdet er af afgørende betydning for bedømmelsen af den pågældendes økonomiske soliditet og kreditværdighed.

§ 21. Kreditoplysningsbureauer skal i overensstemmelse med § 28, stk. 1, eller § 29, stk. 1, meddele de oplysninger, der er nævnt i disse bestemmelser, til den, der behandles oplysninger om.

§ 22. Kreditoplysningsbureauer skal til enhver tid på begæring af den registrerede inden 4 uger på en let forståelig måde meddele denne indholdet af de oplysninger og bedømmelser, som bureauet har videregivet om den pågældende inden for de sidste 6 måneder, samt af de øvrige oplysninger, som bureauet på tidspunktet for begæringens fremsættelse opbevarer om den pågældende i bearbejdet form eller på digitalt medium, herunder foreliggende bedømmelser.

Stk. 2. Er bureauet i besiddelse af yderligere materiale om den registrerede, skal dette samtidig meddeles den pågældende med oplysning om materialets art samt om, at den registrerede kan få adgang til at gennemgå det ved personlig henvendelse til bureauet.

Stk. 3. Bureauet skal endvidere give oplysning om kategorien af modtagere af oplysningerne samt tilgængelig information om, hvorfra de i stk. 1 og 2 nævnte oplysninger stammer.

Stk. 4. Den registrerede kan forlange, at bureauet giver meddelelse som nævnt i stk. 1-3 skriftligt. Justitsministeren fastsætter regler om betaling for skriftlige meddelelser.

§ 23. Oplysninger om økonomisk soliditet og kreditværdighed må kun meddeles skriftligt, jf. dog § 22, stk. 1-3. Bureauet kan dog til abonnenter meddele summariske oplysninger mundtligt eller på lignende måde, såfremt spørgerens navn og adresse noteres og opbevares i mindst 6 måneder.

Stk. 2. Kreditoplysningsbureauers publikationer må kun indeholde oplysninger i

summarisk form og kun udsendes til personer eller virksomheder, der abonnerer på meddelelser fra bureauet. Publikationerne må ikke indeholde oplysninger om de registreredes personnummer.

Stk. 3. Summariske oplysninger om skyldforhold må kun videregives, hvis oplysningerne hidrører fra Statstidende, er indberettet af en offentlig myndighed efter reglerne i kapitel 5, eller hvis oplysningerne vedrører skyldforhold til samme kreditor på mere end 1.000 kr. og kreditor enten har erhvervet den registreredes skriftlige erkendelse af en forfalden gæld, eller hvis der er foretaget retslige skridt mod den pågældende. Oplysninger om endeligt godkendt gældssanering må dog ikke videregives. De i 1. og 2. pkt. nævnte regler gælder tillige for videregivelse af summariske oplysninger om skyldforhold i forbindelse med udarbejdelse af bredere kreditbedømmelser.

Stk. 4. Videregivelse af summariske oplysninger om enkeltpersoners skyldforhold må kun ske på en sådan måde, at oplysningerne ikke kan danne grundlag for vurderingen af økonomisk soliditet og kreditværdighed for andre end de pågældende enkeltpersoner.

§ 24. Oplysninger eller bedømmelser, der viser sig urigtige eller vildledende, skal snarest muligt slettes eller berigtiges.

§ 25. Er en oplysning eller bedømmelse, der viser sig urigtig eller vildledende, forinden blevet videregivet, skal bureauet straks give skriftlig underretning om berigtigelsen til den registrerede og til alle, der har modtaget oplysningen eller bedømmelsen inden for de sidste 6 måneder, før bureauet er blevet bekendt med forholdet. Den registrerede skal tillige have meddelelse om, hvem der har modtaget underretning efter 1. pkt., og hvorfra oplysningen eller bedømmelsen stammer.

§ 26. Henvendelser fra en registreret om sletning, berigtigelse eller blokering af oplysninger eller bedømmelser, der angives at være urigtige eller vildledende, eller om sletning af oplysninger, der ikke må behandles, jf. §

37, stk. 1, skal snarest og inden 4 uger efter modtagelsen besvares skriftligt af bureauet.

Stk. 2. Nægter bureauet at foretage den begærede sletning, berigtigelse eller blokering, kan den registrerede inden 4 uger efter modtagelsen af bureauets svar eller efter udløbet af den i stk. 1 nævnte svarfrist indbringe spørgsmålet for Datatilsynet, der træffer afgørelse om, hvorvidt der skal foretages sletning, berigtigelse eller blokering. Bestemmelsen i § 25 gælder tilsvarende.

Stk. 3. Bureauets svar skal i de i stk. 2 nævnte tilfælde indeholde oplysning om adgangen til at indbringe spørgsmålet for Datatilsynet og om fristen herfor.

Kapitel 7

Overførsel af oplysninger til tredjelande

§ 27. Der må kun overføres oplysninger til et tredjeland, såfremt dette land sikrer et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. Vurderingen af, om beskyttelsesniveauet i et tredjeland er tilstrækkeligt, sker på grundlag af samtlige de forhold, der har indflydelse på en overførsel, herunder navnlig oplysningernes art, behandlingens formål og varighed, oprindelseslandet og det endelige bestemmelsesland, samt de retsregler, regler for god forretningsskik og sikkerhedsforanstaltninger, som gælder i tredjelandet.

Stk. 3. Ud over de i stk. 1 nævnte tilfælde kan der overføres oplysninger til et tredjeland, såfremt

- 1) den registrerede har givet udtrykkeligt samtykke,
- 2) overførsel er nødvendig af hensyn til opfyldelsen af en aftale mellem den registrerede og den dataansvarlige eller af hensyn til gennemførelse af foranstaltninger, der træffes på den registreredes anmodning forud for indgåelse af en sådan aftale,
- 3) overførsel er nødvendig af hensyn til indgåelsen eller udførelsen af en aftale, der i den registreredes interesse er indgået mellem den dataansvarlige og tredjemand,

- 4) overførsel er nødvendig eller følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov for at beskytte en vigtig samfundsmæssig interesse eller for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares,
- 5) overførsel er nødvendig for at beskytte den registreredes vitale interesser,
- 6) overførsel finder sted fra et register, der ifølge lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov er tilgængeligt for offentligheden eller for personer, der kan godtgøre at have en berettiget interesse heri, i det omfang de i lovgivningen fastsatte betingelser for offentlig tilgængelighed er opfyldt i det specifikke tilfælde,
- 7) overførsel er nødvendig af hensyn til forebyggelse, efterforskning og forfølgning af strafbare forhold samt straffuldbyrkelse og beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig forfølgning eller
- 8) overførsel er nødvendig af hensyn til den offentlige sikkerhed, rigets forsvar eller statens sikkerhed.

Stk. 4. Uden for de i stk. 3 nævnte tilfælde kan tilsynsmyndigheden give tilladelse til, at der overføres oplysninger til tredjelande, som ikke opfylder stk. 1, såfremt den dataansvarlige yder tilstrækkelige garantier for beskyttelse af de registreredes rettigheder. Der kan fastsættes nærmere vilkår for overførslen. Tilsynsmyndigheden underretter Europa-Kommissionen og de øvrige medlemsstater om tilladelser meddelt i henhold til denne bestemmelse.

Stk. 5. Reglerne i denne lov finder i øvrigt anvendelse ved overførsel af oplysninger til tredjelande efter stk. 1, 3 og 4.

Afsnit III Registreredes rettigheder

Kapitel 8

Oplysningspligt over for den registrerede

§ 28. Ved indsamling af oplysninger hos den registrerede skal den dataansvarlige eller

dennes repræsentant give den registrerede meddelelse om følgende:

- 1) Den dataansvarliges og dennes repræsentants identitet.
- 2) Formålene med den behandling, hvortil oplysningerne er bestemt.
- 3) Alle yderligere oplysninger, der under hensyn til de særlige omstændigheder, hvorunder oplysningerne er indsamlet, er nødvendige for, at den registrerede kan varetage sine interesser, som f.eks.:
  - a) Kategorierne af modtagere.
  - b) Om det er obligatorisk eller frivilligt at besvare stillede spørgsmål samt mulige følger af ikke at svare.
  - c) Om reglerne om indsigt i og om berigtigelse af de oplysninger, der vedrører den registrerede.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis den registrerede allerede er bekendt med de i nr. 1-3 nævnte oplysninger.

§ 29. Hvor oplysninger ikke er indsamlet hos den registrerede, påhviler det den dataansvarlige eller dennes repræsentant ved registreringen, eller hvor de indsamlede oplysninger er bestemt til videregivelse til tredjemand, senest når videregivelsen af oplysningerne finder sted, at give den registrerede meddelelse om følgende:

- 1) Den dataansvarliges og dennes repræsentants identitet.
- 2) Formålene med den behandling, hvortil oplysningerne er bestemt.
- 3) Alle yderligere oplysninger, der under hensyn til de særlige omstændigheder, hvorunder oplysningerne er indsamlet, er nødvendige for, at den registrerede kan varetage sine interesser, som f.eks.:
  - a) Hvilken type oplysninger det drejer sig om.
  - b) Kategorierne af modtagere.
  - c) Om reglerne om indsigt i og om berigtigelse af de oplysninger, der vedrører den registrerede.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis den registrerede allerede er bekendt med de i nr. 1-3 nævnte oplysninger, eller hvis registreringen eller videregivelsen ud-

trykkeligt er fastsat ved lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 gælder heller ikke, hvis underretning af den registrerede viser sig umulig eller er uforholdsmæssigt vanskelig.

§ 30. Bestemmelserne i § 28, stk. 1, og § 29, stk. 1, gælder ikke, hvis den registreredes interesse i at få kendskab til oplysningerne findes at burde vige for afgørende hensyn til private interesser, herunder hensynet til den pågældende selv.

Stk. 2. Undtagelse fra bestemmelserne i § 28, stk. 1, og § 29, stk. 1, kan tillige gøres, hvis den registreredes interesse i at få kendskab til oplysningerne findes at burde vige for afgørende hensyn til offentlige interesser, herunder navnlig til

- 1) statens sikkerhed,
- 2) forsvaret,
- 3) den offentlige sikkerhed,
- 4) forebyggelse, efterforskning, afsløring og retsforfølgning i straffesager eller i forbindelse med brud på etiske regler for lovregulerede erhverv,
- 5) væsentlige økonomiske eller finansielle interesser hos en medlemsstat eller Den Europæiske Union, herunder valuta-, budget- og skatteanliggender, og
- 6) kontrol-, tilsyns- eller reguleringsopgaver, herunder opgaver af midlertidig karakter, der er et led i den offentlige myndighedsudøvelse på de i nr. 3-5 nævnte områder.

Kapitel 9

Den registreredes indsigt

§ 31. Fremsætter en person begæring herom, skal den dataansvarlige give den pågældende meddelelse om, hvorvidt der behandles oplysninger om vedkommende. Behandles sådanne oplysninger, skal der på en let forståelig måde gives den registrerede meddelelse om,

- 1) hvilke oplysninger der behandles,
- 2) behandlingens formål,
- 3) kategorierne af modtagere af oplysningerne og

4) tilgængelig information om, hvorfra disse oplysninger stammer.

Stk. 2. Den dataansvarlige skal snarest besvare begæring som nævnt i stk. 1. Er begæringen ikke besvaret inden 4 uger efter modtagelsen, skal den dataansvarlige underrette den pågældende om grunden hertil, samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

§ 32. Bestemmelserne i § 30 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Oplysninger, der behandles for den offentlige forvaltning som led i administrativ sagsbehandling, kan undtages fra indsigt retten i samme omfang som efter reglerne i offentlighedslovens § 2 samt §§ 7-11 og 14.

Stk. 3. Der er ikke ret til indsigt i oplysninger, der behandles for domstolene, hvis oplysningerne indgår i tekst, som ikke foreligger i endelig form. Dette gælder dog ikke, hvis oplysningerne er videregivet til en tredjemand. Der er ikke ret til indsigt i voteringsprotokoller og andre referater af domstolenes rådslagning samt materiale udarbejdet af domstolene til brug for rådslagningen.

Stk. 4. Bestemmelsen i § 31, stk. 1, finder ikke anvendelse, hvis oplysningerne udelukkende behandles i videnskabeligt øjemed, eller hvor oplysningerne kun opbevares i form af personoplysninger i det tidsrum, som kræves for at udarbejde statistikker.

Stk. 5. For behandling af oplysninger på det strafferetlige område, der foretages for den offentlige forvaltning, kan justitsministeren fastsætte undtagelser fra retten til at få oplysninger efter § 31, stk. 1, for så vidt bestemmelsen i § 32, stk. 1, jf. herved § 30, må antages at medføre, at begæring om ret til indsigt i almindelighed må afslås.

§ 33. En registreret person, der har fået meddelelse efter § 31, stk. 1, har ikke krav på ny meddelelse før 6 måneder efter sidste meddelelse, medmindre der godtgøres en særlig interesse heri.

§ 34. Meddelelser i henhold til § 31, stk. 1, skal på begæring gives skriftligt. I tilfælde,

hvor hensynet til den registrerede taler derfor, kan meddelelse dog gives i form af en mundtlig underretning om indholdet af oplysningerne.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om betaling for meddelelser, som gives skriftligt af private virksomheder m.v.

Kapitel 10

Øvrige rettigheder

§ 35. Den registrerede kan til enhver tid over for den dataansvarlige gøre indsigelse mod, at oplysninger om vedkommende gøres til genstand for behandling.

Stk. 2. Hvis indsigelsen efter stk. 1 er berettiget, må behandlingen ikke længere omfatte de pågældende oplysninger.

§ 36. Fremsætter en forbruger indsigelse herimod, må en virksomhed ikke videregive oplysninger om den pågældende til en anden virksomhed med henblik på markedsføring eller anvende oplysningerne på vegne af en anden virksomhed i dette øjemed.

Stk. 2. Inden virksomheden videregiver oplysninger om en forbruger til en anden virksomhed med henblik på markedsføring eller anvender oplysningerne på vegne af en anden virksomhed i dette øjemed, skal den undersøge i CPR, om forbrugeren har frabedt sig henvendelser i markedsføringsøjemed. Inden oplysninger om en forbruger, der ikke i CPR har frabedt sig sådanne henvendelser, videregives eller anvendes som nævnt i 1. pkt., skal virksomheden tydeligt og på en forståelig måde oplyse om retten til at gøre indsigelse efter stk. 1. Forbrugeren skal samtidig gives adgang til på en nem måde inden for to uger at gøre sådan indsigelse. Oplysningerne må ikke videregives, inden fristen til at gøre indsigelse er udløbet.

Stk. 3. Henvendelse til forbrugeren efter stk. 2 skal i øvrigt ske i overensstemmelse med reglerne i markedsføringslovens § 6 a og regler udstedt i medfør af markedsføringslovens § 6 a, stk. 6.

Stk. 4. Virksomheden kan ikke kræve betaling for behandlingen af en indsigelse.

§ 37. Den dataansvarlige skal berigtige, slette eller blokere oplysninger, der viser sig urigtige eller vildledende eller på lignende måde er behandlet i strid med lov eller bestemmelser udstedt i medfør af lov, hvis en registreret person fremsætter anmodning herom.

Stk. 2. Den dataansvarlige skal underrette den tredjemand, hvortil oplysningerne er videregivet, om, at de videregivne oplysninger er berigtiget, slettet eller blokeret i henhold til stk. 1, hvis en registreret person fremsætter anmodning herom. Dette gælder dog ikke, hvis underretningen viser sig umulig eller er uforholdsmæssigt vanskelig.

§ 38. Den registrerede kan tilbagekalde et samtykke.

§ 39. Fremsætter en registreret person indsigelse herimod, kan den dataansvarlige ikke foranstalte, at den registrerede undergives afgørelser, der har retsvirkninger for eller i øvrigt berører den pågældende i væsentlig grad, og som alene er truffet på grundlag af elektronisk databehandling af oplysninger, der er bestemt til at vurdere bestemte personlige forhold.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) den pågældende afgørelse træffes som led i indgåelsen eller opfyldelsen af en aftale, såfremt den registreredes anmodning om indgåelse eller opfyldelse af aftalen er blevet efterkommet eller der findes passende foranstaltninger til at beskytte den registreredes berettigede interesser eller
- 2) den pågældende afgørelse er hjemlet i en lov, der indeholder bestemmelser til beskyttelse af den registreredes berettigede interesser.

Stk. 3. Den registrerede har ret til hos den dataansvarlige snarest muligt og uden ugrundet ophold at få at vide, hvilke beslutningsregler der ligger bag en afgørelse som nævnt i stk. 1. § 30 finder tilsvarende anvendelse.

§ 40. Den registrerede kan klage til vedkommende tilsynsmyndighed over behandling af oplysninger vedrørende den pågældende.

Afsnit IV Sikkerhed

Kapitel 11

Behandlingssikkerhed

§ 41. Personer, virksomheder m.v., der udfører arbejde under den dataansvarlige eller databehandleren, og som får adgang til oplysninger, må kun behandle disse efter instruks fra den dataansvarlige, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov.

Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte instruks må ikke begrænse den journalistiske frihed eller være til hinder for tilvejebringelsen af et kunstnerisk eller litterært produkt.

Stk. 3. Den dataansvarlige skal træffe de fornødne tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes, samt mod, at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven. Tilsvarende gælder for databehandlere.

Stk. 4. For oplysninger, som behandles for den offentlige forvaltning, og som er af særlig interesse for fremmede magter, skal der træffes foranstaltninger, der muliggør bortskaffelse eller tilintetgørelse i tilfælde af krig eller lignende forhold.

Stk. 5. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om de i stk. 3 anførte sikkerhedsforanstaltninger.

§ 42. Når en dataansvarlig overlader en behandling af oplysninger til en databehandler, skal den dataansvarlige sikre sig, at databehandleren kan træffe de i § 41, stk. 3-5, nævnte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, og påse, at dette sker.

Stk. 2. Gennemførelse af en behandling ved en databehandler skal ske i henhold til en skriftlig aftale parterne imellem. Af aftalen skal det fremgå, at databehandleren alene handler efter instruks fra den dataansvarlige,

og at reglerne i § 41, stk. 3-5, ligeledes gælder for behandlingen ved databehandleren. Hvis databehandleren er etableret i en anden medlemsstat, skal det fremgå af aftalen, at de bestemmelser om sikkerhedsforanstaltninger, som er fastsat i lovgivningen i den medlemsstat, hvor databehandleren er etableret, gælder for denne.

Afsnit V Anmeldelse

Kapitel 12

Anmeldelse af behandlinger, der foretages for den offentlige forvaltning

§ 43. Forinden iværksættelse af en behandling af oplysninger, som foretages for den offentlige forvaltning, skal der af den dataansvarlige eller dennes repræsentant foretages anmeldelse til Datatilsynet, jf. dog § 44. Den dataansvarlige kan bemyndige andre myndigheder eller private til at foretage anmeldelse på dennes vegne.

Stk. 2. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om følgende:

- 1) Navn og adresse på den dataansvarlige, dennes eventuelle repræsentant og på en eventuel databehandler.
- 2) Behandlingens betegnelse og formål.
- 3) En generel beskrivelse af behandlingen.
- 4) En beskrivelse af kategorierne af registrerede og af de typer af oplysninger, der vedrører dem.
- 5) Modtagere eller kategorier af modtagere, som oplysningerne kan overføres til.
- 6) Påtænkte overførsler af oplysninger til tredjelande.
- 7) En generel beskrivelse af de foranstaltninger, der iværksættes af hensyn til behandlingssikkerheden.
- 8) Tidspunktet for påbegyndelsen af behandlingen.
- 9) Tidspunktet for sletning af oplysningerne.

§ 44. Behandling, som ikke omfatter oplysninger af fortrolig karakter, er undtaget fra reglerne i § 43, jf. dog stk. 2. En sådan behandling kan uden anmeldelse endvidere

omfatte identifikationsoplysninger, herunder personnummer, og oplysninger om betaling til og fra en offentlig myndighed, medmindre der er tale om en behandling som nævnt i § 45, stk. 1.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om de i stk. 1 nævnte behandlinger.

Stk. 3. Behandlinger, hvis eneste formål er at føre et register, der i henhold til lov eller regler udstedt i medfør af lov er beregnet til at informere offentligheden, og som er tilgængeligt for offentligheden, er ligeledes undtaget fra reglerne i § 43.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at bestemte typer af behandlinger af oplysninger undtages fra bestemmelsen i § 43. Det gælder dog ikke behandlinger som nævnt i § 45, stk. 1.

§ 45. Forinden behandling, som er omfattet af anmeldelsespligten i § 43, iværksættes, skal Datatilsynets udtalelse indhentes, når

- 1) behandlingen omfatter oplysninger, der er omfattet af § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1,
- 2) behandlingen udelukkende finder sted med henblik på at føre retsinformationssystemer,
- 3) behandlingen udelukkende finder sted i videnskabeligt eller statistisk øjemed eller
- 4) behandlingen omfatter sammenstilling eller samkøring af oplysninger i kontroløjemed.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at tilsynets udtalelse skal indhentes inden iværksættelsen af andre end de i stk. 1 nævnte behandlinger.

§ 46. Ændringer i de i § 43, stk. 2, nævnte oplysninger skal forud for iværksættelsen anmeldes til tilsynet. Ændringer af mindre væsentlig betydning kan anmeldes efterfølgende, dog senest 4 uger efter iværksættelsen.

Stk. 2. Forinden iværksættelse af ændringer i de i § 43, stk. 2, nævnte oplysninger i anmeldelser af behandlinger, som er omfattet af § 45, stk. 1 eller 2, skal tilsynets udtalelse indhentes. Ændringer af mindre væsentlig betydning skal alene anmeldes. Anmeldelse

kan ske efterfølgende, dog senest 4 uger efter iværksættelsen.

§ 47. I tilfælde, hvor dataansvaret er henlagt til en underordnet myndighed og tilsynet ikke kan tiltræde udførelsen af en behandling, forelægges sagen for vedkommende minister, der træffer afgørelse i sagen.

Stk. 2. Kan tilsynet ikke tiltræde udførelsen af en behandling, som foretages for en kommunal myndighed, forelægges sagen for indenrigsministeren, der træffer afgørelse i sagen.

Kapitel 13

Anmeldelse af behandlinger, der foretages for en privat dataansvarlig

§ 48. Forinden iværksættelse af en behandling af oplysninger, som foretages for en privat dataansvarlig, skal der af den dataansvarlige eller dennes repræsentant foretages anmeldelse til Datatilsynet, jf. dog § 49.

Stk. 2. Anmeldelsen skal indeholde de oplysninger, som fremgår af § 43, stk. 2.

§ 49. Behandling af oplysninger er, bortset fra de i § 50, stk. 2, angivne tilfælde, undtaget fra reglerne i § 48, når

- 1) behandlingen omfatter oplysninger om ansatte, i det omfang behandlingen ikke omfatter oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 4,
- 2) behandlingen omfatter oplysninger om ansattes helbredsforhold, i det omfang behandlingen af helbredsoplysningerne er nødvendig til opfyldelse af bestemmelser i lov eller forskrifter fastsat i henhold til lov,
- 3) behandlingen omfatter oplysninger om ansatte, hvis registrering er nødvendig som følge af kollektiv overenskomst eller kollektiv aftale på arbejdsmarkedet,
- 4) behandlingen omfatter oplysninger om kunder, leverandører eller andre forretningsforbindelser, i det omfang behandlingen ikke omfatter oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 4, eller i det omfang der ikke er tale om behandlinger som omtalt i § 50, stk. 1, nr. 4,

- 5) behandlingen foretages med henblik på udførelsen af markedsundersøgelser, i det omfang behandlingen ikke omfatter oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 4,
- 6) behandlingen foretages af en forening eller lignende, i det omfang der alene behandles oplysninger om foreningens medlemmer,
- 7) behandlingen foretages af advokater eller revisorer som led i deres virksomhed, i det omfang der alene behandles oplysninger vedrørende klientforhold,
- 8) behandlingen foretages af læger, sygeplejersker, tandlæger, kliniske tandteknikere, apotekere, terapiassistenter, kiropraktorer og lignende personer med autorisation til at udøve virksomhed inden for sundheds- og sygeplejen, i det omfang oplysningerne alene anvendes til brug ved denne virksomhed og behandlingen af oplysningerne ikke sker for et privat sygehus, eller
- 9) behandlingen foretages til brug ved en bedriftssundhedstjeneste.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om de i stk. 1 nævnte behandlinger.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at andre typer af behandlinger undtages fra bestemmelsen i § 48. Det gælder dog ikke behandlinger, der er omfattet af § 50, stk. 1, medmindre behandlingerne undtages efter § 50, stk. 3.

§ 50. Forinden iværksættelse af en behandling, som er omfattet af anmeldelsespligten i § 48, skal Datatilsynets tilladelse indhentes, når

- 1) behandlingen omfatter oplysninger som nævnt i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 4,
- 2) behandlingen af oplysningerne sker med henblik på at advare andre mod forretningsforbindelser med eller ansættelsesforhold til en registreret,
- 3) behandlingen sker med henblik på erhvervsmæssig videregivelse af oplysninger til bedømmelse af økonomisk soliditet og kreditværdighed,

- 4) behandlingen sker med henblik på erhvervsmæssig bistand ved stillingsbesættelse eller
- 5) behandlingen udelukkende finder sted med henblik på at føre retsinformationssystemer.

Stk. 2. Ved overførsel af oplysninger som nævnt i stk. 1 til tredjelande i medfør af § 27, stk. 1, og stk. 3, nr. 2-4, skal Datatilsynets tilladelse indhentes til overførslen, uanset at behandlingen i øvrigt er undtaget fra anmeldelse i medfør af § 49, stk. 1.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte undtagelser fra bestemmelserne i stk. 1, nr. 1, og stk. 2.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at der forinden iværksættelse af andre anmeldelsespligtige behandlinger end de i stk. 1 eller 2 nævnte skal indhentes tilladelse fra tilsynet.

Stk. 5. Tilsynet kan i forbindelse med meddelelse af tilladelse efter stk. 1, 2 eller 4 fastsætte nærmere vilkår for udførelsen af behandlingerne til beskyttelse af de registreredes privatliv.

§ 51. Ændringer i de i § 48, stk. 2, jf. § 43, stk. 2, nævnte oplysninger skal forud for iværksættelsen anmeldes til tilsynet. Ændringer af mindre væsentlig betydning kan anmeldes efterfølgende, dog senest 4 uger efter iværksættelsen.

Stk. 2. Forinden iværksættelse af ændringer i de i § 48, stk. 2, jf. § 43, stk. 2, nævnte oplysninger i anmeldelser af behandlinger, som er omfattet af § 50, stk. 1, 2 eller 4, skal Datatilsynets tilladelse indhentes. Ændringer af mindre væsentlig betydning skal alene anmeldes. Anmeldelse kan ske efterfølgende, dog senest 4 uger efter iværksættelsen.

Kapitel 14

Anmeldelse af behandlinger, der foretages for domstolene

§ 52. Reglerne i §§ 43-46 gælder for anmeldelse til Domstolsstyrelsen af behandling af oplysninger, der foretages for domstolene.

Kapitel 15

Øvrige bestemmelser

§ 53. Databehandlere, der er etableret i Danmark, og som udøver edb-servicevirksomhed, skal forinden påbegyndelsen af behandlingen foretage anmeldelse til Datatilsynet.

§ 54. Tilsynsmyndigheden skal føre en fortegnelse over de behandlinger, der er anmeldt efter §§ 43, 48 og 52. Fortegnelsen, som mindst skal indeholde de oplysninger, som er anført i § 43, stk. 2, skal være tilgængelig for offentligheden.

Stk. 2. En dataansvarlig skal stille de i § 43, stk. 2, nr. 1, 2 og 4-6, nævnte oplysninger om alle de behandlinger, som udføres for vedkommende, til rådighed for enhver, som anmoder derom.

Stk. 3. Offentlighedens adgang til indsigt i den fortegnelse, der er nævnt i stk. 1, og de oplysninger, der er nævnt i stk. 2, kan begrænses, i det omfang det er nødvendigt til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller afgørende hensyn til private interesser gør det påkrævet.

Afsnit VI

Tilsyn og afsluttende bestemmelser

Kapitel 16

Datatilsynet

§ 55. Datatilsynet, der består af et råd og et sekretariat, fører tilsyn med enhver behandling, der omfattes af loven, jf. dog kapitel 17.

Stk. 2. Tilsynets daglige forretninger varetages af sekretariatet, der ledes af en direktør.

Stk. 3. Rådet, der nedsættes af justitsministeren, består af en formand, der er dommer, og af 6 andre medlemmer. Der kan udnævnes stedfortrædere for medlemmerne. Medlemmerne og stedfortræderne for disse udnævnes for 4 år.

Stk. 4. Rådet fastsætter sin forretningsorden og de nærmere regler om arbejdets fordeling mellem råd og sekretariat.

§ 56. Datatilsynet udøver sine funktioner i fuld uafhængighed.

§ 57. Ved udarbejdelse af bekendtgørelser, cirkulærer eller lignende generelle retsfor skrifter, der har betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af oplysninger, skal der indhentes en udtalelse fra Datatilsynet.

§ 58. Datatilsynet påser af egen drift eller efter klage fra en registreret, at behandlingen finder sted i overensstemmelse med loven og regler udstedt i medfør af loven.

Stk. 2. Tilsynet kan til enhver tid tilbagekalde en afgørelse truffet i henhold til § 27, stk. 4, eller § 50, stk. 2, jf. § 27, stk. 1, eller stk. 3, nr. 2-4, såfremt Europa-Kommissionen træffer afgørelse om, at der ikke må ske overførsel af oplysninger til bestemte tredjelande, eller om, at der lovligt kan ske en sådan overførsel. Dette gælder dog kun, såfremt tilbagekaldelsen er nødvendig for at efterleve Kommissionens afgørelse.

§ 59. Datatilsynet kan påbyde en privat dataansvarlig at ophøre med en behandling, der ikke må finde sted efter denne lov, og at berigtige, slette eller blokere bestemte oplysninger, som er omfattet af en sådan behandling.

Stk. 2. Tilsynet kan forbyde en privat dataansvarlig at anvende en nærmere angiven fremgangsmåde i forbindelse med behandlingen af oplysninger, hvis tilsynet finder, at den pågældende fremgangsmåde medfører en væsentlig risiko for, at der behandles oplysninger i strid med loven.

Stk. 3. Tilsynet kan påbyde en privat dataansvarlig at træffe bestemte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at der behandles oplysninger, som ikke må behandles, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes, samt mod, at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven.

Stk. 4. Tilsynet kan i særlige tilfælde meddele databehandlere påbud eller forbud, jf. stk. 1-3.

§ 60. Datatilsynet træffer over for vedkommende myndighed afgørelse i sager vedrørende § 7, stk. 7, § 9, stk. 3, § 10, stk. 3, § 13, stk. 1, § 27, stk. 4, §§ 28-31, § 32, stk. 1, 2 og 4, §§ 33-37, § 39 samt § 58, stk. 2.

Stk. 2. I andre tilfælde afgiver tilsynet udtalelser over for den dataansvarlige myndighed.

§ 61. Datatilsynets afgørelser efter denne lov kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 62. Datatilsynet kan kræve enhver oplysning, der er af betydning for dets virksomhed, herunder til afgørelse af, om et forhold falder ind under lovens bestemmelser.

Stk. 2. Tilsynets medlemmer og personale har til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til alle lokaler, hvorfra en behandling, som foretages for den offentlige forvaltning, administreres, eller hvorfra der er adgang til de oplysninger, som behandles, samt til lokaler, hvor oplysningerne eller tekniske hjælpemidler opbevares eller anvendes.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 gælder tilsvarende for behandlinger, som foretages for private dataansvarlige, i det omfang behandlingen er omfattet af § 50.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 2 gælder også, for så vidt angår den behandling, der udføres af databehandlere som nævnt i § 53.

§ 63. Datatilsynet kan bestemme, at anmeldelser og ansøgninger om tilladelse efter denne lov og ændringer heri kan eller skal indgives på nærmere angiven måde.

Stk. 2. For indgivelse af følgende anmeldelser og ansøgninger om tilladelser i henhold til denne lov betales 1.000 kr.:

- 1) Anmeldelse i henhold til § 48.
- 2) Tilladelse i henhold til § 50.
- 3) Anmeldelse i henhold til § 53.

Stk. 3. En anmeldelse som nævnt i stk. 2, nr. 1 og 3, anses først for indgivet, når betaling er sket. Datatilsynet kan bestemme, at en tilladelse som nævnt i stk. 2, nr. 2, ikke meddeles, før betaling er sket.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 2, nr. 1 og 2, gælder ikke for behandlinger, der udelukkende finder sted i videnskabeligt eller statistisk øjemed.

Stk. 5. Såfremt en behandling både skal anmeldes efter § 48 og tillades efter § 50, betales kun ét gebyr.

§ 64. Datatilsynet kan af egen drift eller efter anmodning fra en anden medlemsstat påse, at en behandling af oplysninger, som finder sted i Danmark, er lovlig, uanset at den pågældende behandling er undergivet en anden medlemsstats lovgivning. Bestemmelserne i §§ 59 og 62 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Datatilsynet kan videregive oplysninger til tilsynsmyndigheder i andre medlemsstater i det omfang, det er nødvendigt for at påse overholdelsen af bestemmelserne i denne lov eller af den pågældende medlemsstats databeskyttelseslovgivning.

§ 65. Datatilsynet afgiver en årlig beretning om sin virksomhed til Folketinget. Beretningen offentliggøres. Tilsynet kan i øvrigt offentliggøre sine udtalelser. Bestemmelsen i § 30 finder tilsvarende anvendelse.

§ 66. Datatilsynet og Domstolsstyrelsen samarbejder, i det omfang det er nødvendigt for at opfylde deres pligter, navnlig ved at udveksle alle relevante oplysninger.

Kapitel 17

Tilsyn med domstolene

§ 67. Domstolsstyrelsen fører tilsyn med behandling af oplysninger, der foretages for domstolene.

Stk. 2. Tilsynet omfatter behandling af oplysninger med hensyn til domstolenes administrative forhold.

Stk. 3. For anden behandling af oplysninger træffes afgørelse af vedkommende ret. Afgørelsen kan kæres til højere ret. For særlige domstole, hvis afgørelser ikke kan indbringes for højere ret, kan den i 1. pkt. nævnte afgørelse kæres til den landsret, i hvis kreds retten er beliggende. Kærefristen

er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende.

§ 68. For Domstolsstyrelsens udøvelse af tilsyn i henhold til § 67 gælder bestemmelserne i §§ 56 og 58, § 62, stk. 1, 2 og 4, § 63, stk. 1, og § 66. Domstolsstyrelsens afgørelser er endelige.

Stk. 2. Ved udarbejdelse af bekendtgørelser eller lignende generelle retsfor skrifter, der har betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af oplysninger, der foretages for domstolene, skal der indhentes en udtalelse fra Domstolsstyrelsen.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen offentliggør en årlig beretning om dens virksomhed.

Kapitel 18

Erstatnings- og strafansvar

§ 69. Den dataansvarlige skal erstatte skade, der er forvoldt ved behandling i strid med bestemmelserne i denne lov, medmindre det godtgøres, at skaden ikke kunne have været afværget ved den agtpågivenhed og omhu, der må kræves i forbindelse med behandling af oplysninger.

§ 70. Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde eller hæfte den, der i forbindelse med en behandling, som udføres for private,

- 1) overtræder § 4, stk. 5, § 5, stk. 2-5, § 6, § 7, stk. 1, § 8, stk. 4, 5 og 7, § 9, stk. 2, § 10, stk. 2 og 3, 1. pkt., § 11, stk. 2 og 3, § 12, stk. 1 og stk. 2, 1. pkt., § 13, stk. 1, 1. pkt., §§ 20-25, § 26, stk. 1, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, § 27, stk. 1, § 28, stk. 1, § 29, stk. 1, § 31, §§ 33 og 34, § 35, stk. 2, §§ 36 og 37, § 39, stk. 1 og 3, § 41, stk. 1 og 3, § 42, § 48, § 50, stk. 1 og 2, § 51, § 53 eller § 54, stk. 2,
- 2) undlader at efterkomme Datatilsynets afgørelse efter § 5, stk. 1, § 7, stk. 7, § 13, stk. 1, 2. pkt., § 26, stk. 2, 1. pkt., § 27, stk. 4, §§ 28 og 29, § 30, stk. 1, § 31, § 32, stk. 1 og 4, §§ 33-37, § 39, § 50, stk. 2, eller § 58, stk. 2,

- 3) undlader at efterkomme Datatilsynets krav efter § 62, stk. 1,
- 4) hindrer Datatilsynet i at få adgang efter § 62, stk. 3 og 4,
- 5) tilsidesætter vilkår som nævnt i § 7, stk. 7, § 9, stk. 3, § 10, stk. 3, § 13, stk. 1, § 27, stk. 4, § 50, stk. 5, eller en betingelse eller et vilkår for en tilladelse i henhold til regler udstedt i medfør af loven eller
- 6) undlader at efterkomme forbud eller påbud, der er meddelt i henhold til § 59 eller i henhold til regler udstedt i medfør af loven.

Stk. 2. Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde eller hæfte den, der i forbindelse med en behandling, som udføres for offentlige myndigheder, overtræder § 41, stk. 3, eller § 53 eller tilsidesætter vilkår som nævnt i § 7, stk. 7, § 9, stk. 3, § 10, stk. 3, § 13, stk. 1, § 27, stk. 4, eller en betingelse eller et vilkår for en tilladelse i henhold til regler udstedt i medfør af loven.

Stk. 3. Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde eller hæfte den, der i forbindelse med en behandling, som er undergivet en anden medlemsstats lovgivning, undlader at efterkomme Datatilsynets afgørelser efter § 59 eller at opfylde Datatilsynets krav efter § 62, stk. 1, eller hindrer Datatilsynet i at få adgang efter § 62, stk. 3 og 4.

Stk. 4. I regler, der udstedes i medfør af loven, kan der fastsættes straf af bøde eller hæfte.

Stk. 5. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

§ 71. Den, der driver eller er beskæftiget med virksomhed som nævnt i § 50, stk. 1, nr. 2-5, eller § 53, kan ved dom for strafbart forhold frakendes retten hertil, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug. I øvrigt finder straffelovens § 79, stk. 3 og 4, anvendelse.

Kapitel 19

Afsluttende bestemmelser, herunder ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

§ 72. Vedkommende minister kan i særlige tilfælde fastsætte nærmere regler for behandlinger, som udføres for den offentlige forvaltning.

§ 73. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler for bestemte typer af behandlinger, som udføres for private dataansvarlige, herunder at bestemte typer oplysninger ikke må behandles.

§ 74. Brancheforeninger eller andre organer, som repræsenterer andre kategorier af private dataansvarlige, kan i samarbejde med Datatilsynet udarbejde adfærdskodekser, der skal bidrage til en korrekt anvendelse af reglerne i denne lov.

§ 75. Justitsministeren kan fastsætte regler, som er nødvendige for at gennemføre de af Det Europæiske Fællesskab udstedte beslutninger, som træffes med henblik på gennemførelse af direktivet om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger, eller regler, som er nødvendige for at anvende de af Fællesskabet udstedte retsakter på direktivets område.

§ 76. Loven træder i kraft den 1. juli 2000.

Stk. 2. Lov om offentlige myndigheders registre, jf. lovbekendtgørelse nr. 654 af 20. september 1991, og lov om private registre m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 2. oktober 1987, ophæves.

Stk. 3. Registerrådets medlemmer indtræder som medlemmer af Datarådet, indtil justitsministeren har udnævnt Datarådets medlemmer.

Stk. 4. Bekendtgørelse nr. 160 af 20. april 1979 om forretningsorden for registerrådet m.v. gælder for Datatilsynets virksomhed, indtil den ophæves eller erstattes af regler udstedt i medfør af denne lov.

Stk. 5. Anordning nr. 73 af 5. marts 1979 om, at forskrifter for registre m.v., der udfærdiges i medfør af loven om offentlige myn-

digheders registre, ikke indføres i Lovtidende, ophæves.

Stk. 6. Klage- eller tilsynssager, der er oprettet før den 24. oktober 1998, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler. Datatilsynet udøver den kompetence, som efter disse regler tilkommer Registertilsynet.

Stk. 7. Datatilsynet udfører i øvrigt de opgaver, som efter lovgivningen udføres af Registertilsynet.

§ 77. For behandlinger, der foretages for private, og som er iværksat før den 24. oktober 1998, skal reglerne i kapitel 13 være opfyldt senest den 1. oktober 2000.

Stk. 2. For behandlinger, der foretages for offentlige myndigheder, og som er iværksat før den 24. oktober 1998, skal reglerne i kapitel 12 og 14 være opfyldt senest den 1. april 2001.

Stk. 3. Behandlinger, der er iværksat før den 24. oktober 1998, kan fortsætte uden tilladelse i 16 uger efter lovens ikrafttræden, hvis der skal indhentes tilladelse hertil efter reglerne i lovens afsnit II eller bestemmelsen i stk. 7.

Stk. 4. Behandlinger, der er iværksat den 24. oktober 1998 eller senere, men inden lovens ikrafttræden, kan fortsætte uden forudgående anmeldelse, udtalelse eller tilladelse i 16 uger efter lovens ikrafttræden.

Stk. 5. Der skal senest 16 uger efter lovens ikrafttræden foretages anmeldelse efter bestemmelsen i § 53.

Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at den i stk. 1 og 2 nævnte frist forlænges.

Stk. 7. Tilsynsmyndigheden kan i ganske særlige tilfælde efter ansøgning bestemme, at behandlinger, der er iværksat før lovens ikrafttræden, kan fortsætte uanset behandlingsreglerne i afsnit II.

§ 78. Behandlinger, som før lovens ikrafttræden er anmeldt efter § 2, stk. 3, 2. pkt., i lov om private registre m.v., kan fortsætte efter de hidtil gældende regler indtil den 1. oktober 2001. Datatilsynet udøver den kompetence, som efter disse regler tilkommer Registertilsynet.

Stk. 2. Behandlinger som nævnt i stk. 1 skal overholde lovens § 5 og §§ 41 og 42. For disse behandlinger kan den registrerede kræve berigtigelse, sletning eller blokering af oplysninger, der er urigtige eller vildledende, eller som opbevares på en måde, der er uforenelig med de legitime formål, som den dataansvarlige forfølger. Datatilsynet fører tilsyn efter reglerne i lovens kapitel 16.

§ 79. Et samtykke, som er givet i overensstemmelse med de hidtil gældende regler, gælder for behandlinger, der foretages efter lovens ikrafttræden, såfremt samtykket opfylder kravene i denne lovs § 3, nr. 8, sammenholdt med § 6, nr. 1, § 7, stk. 2, nr. 1, § 8, stk. 2-5, § 11, stk. 2, nr. 2, eller stk. 3, eller § 27, stk. 3, nr. 1.

§ 80. I lov nr. 572 af 19. december 1985 om offentlighed i forvaltningen, som senest ændret ved lov nr. 276 af 13. maj 1998, foretages følgende ændring:

1. I § 5, *stk. 3*, affattes således:

“*Stk. 3.* Vedkommende minister kan fastsætte regler om offentlighedens adgang til at blive gjort bekendt med fortegnelser som nævnt i stk. 2, der ikke er omfattet af lov om behandling af personoplysninger. Der kan herunder fastsættes regler om betaling.”

§ 81. I lov nr. 430 af 1. juni 1994 om massemediers informationsdatabaser foretages følgende ændringer:

1. I § 3, *stk. 1 og 3*, og § 6, *stk. 1*, ændres “Registertilsynet” til: “Datatilsynet”.

2. Som ny § 11 a indsættes følgende bestemmelse:

“§ 11 a. Der skal træffes de fornødne sikkerhedsforanstaltninger mod, at informationer i offentligt tilgængelige informationsdatabaser ændres af uvedkommende.”

3. § 16, *stk. 1, nr. 1*, affattes på følgende måde:

“1) overtræder § 4, § 5, § 7, § 8, stk. 1, § 9, nr. 2 og 3, § 11, stk. 1 og 3, eller § 11 a.”

4. § 17 affattes således:

“§ 17. Et massemedie skal erstatte skade, der er forvoldt ved behandling i strid med bestemmelserne i denne lov, medmindre det godtgøres, at skaden ikke kunne have været afværget ved den agtpågivenhed og omhu, der må kræves i forbindelse med behandling af oplysninger. Lovgivningens almindelige erstatningsregler finder i øvrigt anvendelse.

Stk. 2. Lovgivningens almindelige regler om straf finder anvendelse på sager omfattet af denne lov.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.”

§ 82. I tinglysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986, som senest ændret ved § 2 i lov nr. 1019 af 23. december 1998, foretages følgende ændringer:

1. I § 50 d, *stk. 1*, indsættes i stedet for “Registertilsynet”: “Domstolsstyrelsen”.

2. § 50 d, *stk. 2 og 3*, affattes således:

“*Stk. 2.* Domstolsstyrelsen fører tilsyn med tinglysningsregistrene. Domstolsstyrelsens afgørelser er endelige.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om dette tilsyn efter forhandling med Domstolsstyrelsen.”

§ 83. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for rigsmyndighedernes behandling af oplysninger med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger. Loven gælder heller ikke for Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Lov nr. 442 af 9. juni 2004

Lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter

Kapitel 1

Lovens anvendelsesområde

§ 1. Lovens kapitel 2 og 3 finder anvendelse ved tvangsindgreb, som foretages af den offentlige forvaltning uden for strafferetsplejen, og som består i

- 1) husundersøgelse eller
- 2) undersøgelse eller beslaglæggelse af breve og andre papirer.

Stk. 2. Lovens kapitel 3 finder også anvendelse ved tvangsindgreb, som foretages af den offentlige forvaltning uden for strafferetsplejen, og som består i

- 1) undersøgelse af andre lokaliteter,
- 2) undersøgelse eller beslaglæggelse af andre genstande,
- 3) brud på meddelelshemmeligheden eller
- 4) eftersyn eller anden undersøgelse af personer.

Stk. 3. Lovens kapitel 4 finder anvendelse i tilfælde, hvor der i lovgivningen m.v. er fastsat pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Stk. 4. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at loven helt eller delvis skal gælde for nærmere angivne selskaber, institutioner, foreninger m.v., som ikke kan henregnes til den offentlige forvaltning, i det omfang de pågældende ved eller i henhold til lov har fået tillagt beføjelser til at anvende tvangsindgreb eller oplysningspligter som nævnt i stk. 1-3.

Stk. 5. Stk. 1 og 2 omfatter ikke tvangsindgreb, som foretages efter indhentet retskendelse.

Kapitel 2

Gennemførelse af tvangsindgreb

Proportionalitetsprincippet

§ 2. Tvangsindgreb må kun anvendes, hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, og hvis indgrebet står i rimeligt forhold til formålet med indgrebet.

Fremgangsmåden

§ 3. Ved beslutninger om iværksættelse af tvangsindgreb finder forvaltningslovens §§ 3-10, 12-18 og 22-26 anvendelse.

§ 4. I sager om iværksættelse af tvangsindgreb skal en myndighed, som mundtligt modtager oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder af betydning for beslutningen om iværksættelse af tvangsindgreb, eller som på anden måde er bekendt med sådanne oplysninger, gøre notat om indholdet af oplysningerne. Det gælder dog ikke, såfremt oplysningerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

§ 5. Forud for gennemførelsen af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb skal parten underrettes om beslutningen.

Stk. 2. Underretningen skal ske skriftligt senest 14 dage, inden tvangsindgrebet gennemføres, og skal indeholde oplysninger om

- 1) tid og sted for indgrebet,
- 2) retten til at lade sig repræsentere eller bistå af andre efter forvaltningslovens § 8,
- 3) hovedformålet med indgrebet og
- 4) det faktiske og retlige grundlag for indgrebet, jf. forvaltningslovens § 24.

Stk. 3. Parten kan inden for en af myndigheden fastsat frist fremsætte indsigelse mod

den trufne beslutning. Fastholdes beslutningen, skal dette begrundes skriftligt over for parten, jf. forvaltningslovens § 24. Meddelelsen om fastholdelse af beslutningen skal gives inden eller senest samtidig med gennemførelsen af tvangsindgrebet.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 kan fraviges helt eller delvis, hvis

- 1) øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives,
- 2) hensynet til parten selv taler for det eller partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser,
- 3) det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU,
- 4) øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet eller
- 5) forudgående underretning viser sig umulig eller er uforholdsmæssig vanskelig.

Stk. 5. Hvis betingelserne efter stk. 4 for at undlade forudgående underretning er opfyldt for en ikke uvæsentlig del af et tvangsindgreb, kan myndigheden gennemføre det samlede tvangsindgreb uden forudgående underretning.

Stk. 6. Hvis en beslutning om iværksættelse af tvangsindgreb gennemføres uden forudgående underretning, jf. stk. 4 og 5, skal beslutningen samtidig med gennemførelsen af indgrebet meddeles parten skriftligt og indeholde de i stk. 2, nr. 1-4, nævnte oplysninger. Beslutningen skal endvidere indeholde en begrundelse for fravigelsen af stk. 1-3, jf. forvaltningslovens § 24.

Stk. 7. Beslutningen i stk. 6 kan meddeles mundtligt, hvis hensynet til parten selv eller afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser taler for, at et tvangsindgreb gennemføres, inden myndigheden har haft lejlighed til at udarbejde en skriftlig begrundelse. Den, der har fået beslutningen meddelt mundtligt, kan forlange efterfølgende at få beslutningen meddelt skriftligt. En begæring herom skal fremsættes over for

myndigheden inden 14 dage efter, at tvangsindgrebet er gennemført. Myndigheden skal besvare begæringen snarest muligt. Er begæringen ikke besvaret inden 14 dage efter, at myndigheden har modtaget begæringen, skal myndigheden underrette parten om grunden hertil samt om, hvornår begæringen kan forventes besvaret.

§ 6. Tvangsindgreb, der foretages uden for myndighedernes embedssteder, må kun foretages mod forevisning af legitimation.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 kan undtagesvis helt eller delvis fraviges, hvis afgørende hensyn taler for det.

§ 7. Tvangsindgrebet skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, herunder så vidt muligt uden at forårsage ødelæggelse eller beskadigelse, og uden at indgrebet på grund af tidspunktet for foretagelsen eller den måde, hvorunder det foretages, giver anledning til unødigt opsigt.

§ 8. Hvis myndigheden under gennemførelsen af et tvangsindgreb finder, at den, som indgrebet er rettet imod, har tilsidesat regler i lovgivningen m.v., skal myndigheden udfærdige rapport om udførelsen af indgrebet. Rapporten skal snarest muligt udleveres til vedkommende.

Stk. 2. I andre tilfælde end de i stk. 1 nævnte skal myndigheden udfærdige og udlevere en rapport om udførelsen af indgrebet, hvis en part fremsætter begæring om det. En begæring herom skal fremsættes over for myndigheden inden 14 dage efter, at tvangsindgrebet er gennemført. Myndigheden skal besvare begæringen snarest muligt. Er begæringen ikke besvaret inden 14 dage efter, at myndigheden har modtaget begæringen, skal myndigheden underrette parten om grunden hertil samt om, hvornår begæringen kan forventes besvaret.

Kapitel 3

Forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelsen af tvangsindgreb

§ 9. Hvis en enkeltperson eller juridisk person med rimelig grund mistænkes for at

have begået en strafbar lovovertrædelse, kan tvangsindgreb over for den mistænkte med henblik på at tilvejebringe oplysninger om det eller de forhold, som mistanken omfatter, alene gennemføres efter reglerne i retspleje-loven om strafferetsplejen.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder ikke, hvis tvangsindgrebet gennemføres med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse, hvis der i sagen rettes et tvangsindgreb mod andre end den mistænkte.

Stk. 4. Den mistænkte kan meddele samtykke til fravigelse af stk. 1 og 3. Samtykket skal være skriftligt og skal meddeles på et frivilligt, specifikt og informeret grundlag. Et samtykke kan til enhver tid tilbagekaldes. Meddeler den mistænkte samtykke til fravigelse af stk. 1 og 3, finder reglerne i §§ 2-8 tilsvarende anvendelse ved de i § 1, stk. 1, nævnte tvangsindgreb.

Kapitel 4

Retten til ikke at inkriminere sig selv m.v.

§ 10. Hvis der er konkret mistanke om, at en enkeltperson eller juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder bestemmelser i lovgivningen m.v. om pligt til at meddele oplysninger til myndigheden ikke i forhold til den mistænkte, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, som søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse.

Stk. 2. I forhold til andre end den mistænkte gælder bestemmelser i lovgivningen m.v. om pligt til at meddele oplysninger, i det omfang oplysningerne søges tilvejebragt til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf.

Stk. 3. En myndighed skal vejlede den mistænkte om, at vedkommende ikke har pligt til at meddele oplysninger, som kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse. Hvis den mistænkte med-

delers samtykke til at afgive oplysninger, finder reglerne i § 9, stk. 4, 2. og 3. pkt., tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Den mistænkte kan meddele samtykke til anvendelse af en oplysningspligt over for andre med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for en straffesag mod den mistænkte. Reglerne i § 9, stk. 4, 2. og 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 5

Ophævelse m.v. af visse kontrolbestemmelser i lovgivningen

§ 11. § 28 i lov nr. 319 af 14. maj 1997 om inkassovirksomhed, som ændret senest ved lov nr. 467 af 7. juni 2001, ophæves.

§ 12. I lov om anvendelse af Danmarks undergrund, jf. lovbekendtgørelse nr. 526 af 11. juni 2002, som ændret ved lov nr. 1230 af 27. december 2003, foretages følgende ændring:

1. § 27, stk. 1, affattes således:

“Tilsynsmyndighedens medarbejdere har, hvor der skønnes at være en nærliggende risiko for en uhensigtsmæssig anvendelse eller udnyttelse af undergrunden, uden retskendelse mod behørig legitimation adgang til alle dele af virksomheden.”

§ 13. I lov nr. 364 af 18. maj 1994 om produktsikkerhed, som ændret senest ved lov nr. 1170 af 19. december 2003, foretages følgende ændring:

1. § 22, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

“Kontrolmyndigheden har, hvor der er formodet risiko for, at et produkt kan indebære fare for forbrugernes sundhed og sikkerhed, uden retskendelse mod behørig legitimation adgang til fabrikations-, salgs- og lagerlokaler m.v. og transportmidler, som tilhører nogen, der omfattes af lovens §§ 4 og 5.”

§ 14. I lov om autorisation af elinstallatører, jf. lovbekendtgørelse nr. 989 af 8. december 2003, foretages følgende ændring:

1. § 14, stk. 1, affattes således:

“Sikkerhedsstyrelsen har efter forudgående underretning uden retskendelse og mod forevisning af behørig legitimation adgang

til offentlig eller privat ejendom med henblik på at undersøge eller lade undersøge elinstallationsarbejder udført af en elinstallatør, hvis der er formodet risiko for, at elinstallationen indebærer livs- eller brandfare, eller med henblik på at undersøge eller lade undersøge, hvorvidt en virksomhed har etableret og opretholder et sikkerheds-kvalitetsstyringssystem i overensstemmelse med kravene hertil."

§ 15. I lov om elektriske stærkstrømsanlæg og elektrisk materiel, jf. lovbekendtgørelse nr. 990 af 8. december 2003, foretages følgende ændring:

1. § 24, stk. 5-7, ophæves.

§ 16. I lov om jagt og vildtforvaltning, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 28. januar 1997, foretages følgende ændring:

1. I § 50 indsættes som stk. 2:

"Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på bygninger eller dele af bygninger, der udelukkende anvendes til privat beboelse."

§ 17. I lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse nr. 632 af 23. juni 2001, som ændret senest ved lov nr. 391 af 28. maj 2003, foretages følgende ændringer:

1. I § 61 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

"Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på bygninger eller dele af bygninger, der udelukkende anvendes til privat beboelse."

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

2. I § 72, stk. 1, ændres "§ 61, stk. 4" til: "§ 61, stk. 5".

§ 18. I lov nr. 180 af 8. maj 1985 om okker, som ændret ved § 4 i lov nr. 466 af 7. juni 2001, foretages følgende ændring:

1. I § 10 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

"Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på bygninger eller dele af bygninger, der udelukkende anvendes til privat beboelse."

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

§ 19. I lov om råstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 569 af 30. juni 1997, som ændret senest ved lov nr. 1055 af 17. december 2002, foretages følgende ændringer:

1. I § 32 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

"Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på bygninger eller dele af bygninger, der udelukkende anvendes til privat beboelse. Stk. 1 finder tilsvarende ikke anvendelse på rum på skibe, som udelukkende anvendes til privat beboelse."

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

2. I § 44, stk. 1, nr. 4, ændres "§ 32, stk. 3" til: "§ 32, stk. 4".

§ 20. I lov nr. 111 af 12. marts 1988 om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, som ændret senest ved lov nr. 392 af 28. maj 2003, foretages følgende ændring:

1. I § 49 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

"Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på bygninger eller dele af bygninger, der udelukkende anvendes til privat beboelse."

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

§ 21. I lov om godtgørelse i forbindelse med indsamling af hermetisk forseglede nikkell-cadmium-akkumulatorer (lukkede nikkell-cadmium-batterier), jf. lovbekendtgørelse nr. 547 af 30. maj 2000, foretages følgende ændring:

1. I § 4 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

"Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på bygninger eller dele af bygninger, der udelukkende anvendes til privat beboelse."

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

Kapitel 6

Ændring af visse bestemmelser om oplysningspligt

§ 22. I lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 784 af 11. oktober 1999, som ændret senest ved § 2 i lov nr. 191 af 24. marts 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 76 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

"Stk. 2. Hvis der er konkret mistanke om, at en juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder pligten for fysiske personer med tilknytning til

den juridiske person til at meddele oplysninger efter stk. 1, i det omfang oplysningerne søges tilvejebragt til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf, jf. § 10, stk. 2, i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter.”

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

2. I § 76, stk. 2, der bliver stk. 3, ændres “stk. 3” til: “stk. 4”.

3. I § 76, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres “Stk. 2” til: “Stk. 3”.

§ 23. I lov om sikkerhed til søs, jf. lovbekendtgørelse nr. 627 af 26. juli 2002, som ændret senest ved § 1 i lov nr. 1231 af 27. december 2003, foretages følgende ændring:

1. I § 19 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

“Stk. 3. Hvis der er konkret mistanke om, at en juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder pligten for såvel skibets fører og maskinchef som enhver, der handler på disses vegne, til at meddele oplysninger om ansattes sikkerhed

og sundhed om bord, jf. stk. 1, i det omfang oplysningerne søges tilvejebragt til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf, jf. § 10, stk. 2, i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter.”

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

Kapitel 7

Ikrafttræden m.v.

§ 24. Loven træder i kraft den 1. januar 2005.

§ 25. Loven gælder ikke for sager om færøske og grønlandske anliggender, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun for sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder.

§ 26. Justitsministeren fremsætter forslag om revision af loven i folketingsåret 2006-07.